ΕΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Ἐκδιδόμενον τὴν πρώτην ἑκάστου μηνός,

ὑπὸ

Ἀλεξάνδρου Γ. Σκαλίδου.

ΤΙΜΗ ΕΤΗΣΙΑΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

Ἐν Ἑλλάδι . . . . . δραχ. 10.
Ἐν Τουρκίᾳ . . . . . φράγ. 16.
Ἐν Μολδοβλαχίᾳ . . . . . φλωρ. 2.

Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται τὴν 1 Ὀκτωβρίου καὶ λήγουσι τὴν 30 Σεπτεμβρίου.

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΓΓ. ΚΑΝΔΡΙΩΤΟΥ. ‖ ΟΔΟΣ ΧΡΥΣΟΣΠΗΛΑΙΩΤΙΣΣΗΣ, ΑΡΙΘ. 14.

1869.

ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΧΡΥΣΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΑΠΑΞ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΤΟΣ Α'.—ΦΥΛΛΑΔ. 105. | 1 ΜΑΡΤΙΟΥ 1869.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΠΛΕΙΑΣ.

Α'.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΧΕΝΙΕΡΟΣ.

. . . L'espoir alors, le deuil éternel depuis de la poésie Française. Lamartine.

C' est dommage; j'avais quelque chose là . . .
André Chenier

I.

Τὴν 7 Θερμιδώρου δευτέρου ἔτους τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας (25 ἰουλίου 1794) νέος ἀνὴρ μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἀνήρχετο ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος. Ἦτο εἰς τὸ ὡραιότερον τῆς ζωῆς αὐτοῦ σημεῖον, ἐλαφρὰς ῥυτίδας ἡ θλῖψις εἶχε σκιαγραφήσει μόλις ἐπὶ τοῦ εὐγενοῦς καὶ συμπαθητικοῦ αὐτοῦ προσώπου, ἐφ' οὗ ἦτο διακεχυμένη θεία τις ἔλλαμψις ὑπερόχου μεγαλοψυΐας. Ὅτε ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ ἀνωτάτου βάθρου τοῦ ἰκριώματος, παρετηρήθη πλήττων τὸ μέτωπον, ἐκ δὲ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξῆλθον ὀλίγαι λέξεις . . .

Ἡ Μοῦσα καταλείπουσα κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸν προσφιλῆ αὐτῆς ἐκλεκτὸν, ἐκληροδότησεν εἰς τὴν αἰωνιότητα τὰ ὕστατα ἔπη τοῦ ἐπιθανάτου.

— Κρῖμα, εἶχον κἄτι τι ἐδῶ μέσα !...

Καὶ μετ' ὀλίγας στιγμὰς διὰ τῆς ὑψηλῆς ἐκείνης γενναιότητος καὶ μεγαλοφροσύνης ἀξίας πολίτου τῶν ὡραιοτέρων χρόνων τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας, ἔθετε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ δημίου, μίαν ἔτι προστιθεὶς ὕπαρξιν μεταξὺ τῶν τόσων εὐγενῶν ἐκείνων ὑπάρξεων, αἵτινες κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζοφερᾶς καὶ θυελλώδους ἐκείνης ἐπαναστατικῆς καταιγίδος καθηγίασαν τὸ ἰκρίωμα τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως.

Τὸ ἰκρίωμα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τοῦ τρόμου δὲν ἦτο πλέον τὸ ὄργανον τῆς τιμωρίας τῶν κακούργων ἢ τῶν πολεμίων τῆς Πατρίδος καὶ τῆς δημοκρατίας.

Πάθη σκαιὰ, βίαια μίση τοσοῦτον ἀπετύφλωσάν τινας τῶν πολιτικῶν μερίδων, ὥστε τὸ μόνον μέσον τῆς ἐξοντώσεως παντὸς ἐναντιοφρονοῦντος ἀντιπάλου ἐθεωρήθη ἡ ἀποκοπὴ τῆς κεφαλῆς του. Πᾶσα ἀρετὴ, πᾶσα ἀξία ὑπέροχος ἀνῆλθον ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος.

Ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος τούτου ἐξέψυξεν ὁ γέρων καὶ ἐνάρετος Μαλεσέρβης, ἐπ' αὐτοῦ ἀπέθανεν ὁ Βερνιὼ καὶ ἡ περικλεὴς χορεία τῶν Γιρονδίνων, ἐδῶ ἀπηγχονίσθη ὁ γενναιόφρων καὶ τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας πρόμαχος Δαντὼν, ἐπὶ ματαίῳ προσπαθήσας νὰ σταματήσῃ τὴν ἀχαλίνωτον παραφορὰν τῶν ἄγαν δημοκρατικῶν, ἐδῶ ἐξέπεμψε τὴν τελευταίαν αὐτοῦ πνοὴν ὁ εὐγενὴς νέος Κάμιλλος Δεμουλὲν ἀναμιμνήσκων τὸν Τάκιτον, διὰ καλάμου ἀπαραμίλλου κατακεραυνώσας τὰς αἱμοδιψεῖς τάσεις τῶν ἀχαλινώτων ἀντιπάλων του, ἐπὶ τοῦ μοιραίου τέλος τούτου ἰκριώματος ἦτο πεπρωμένον ὁ ἄριστος τῶν ποιητῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νὰ ἐκπέμψῃ τὸν ὕστατον αὐτοῦ στόνον :

— Κρῖμα ! εἶχον κἄτι τι ἐδῶ μέσα !...

II.

Ὁ Ἀνδρέας Σχενιέρος ἐγεννήθη τὴν 29 ὀκτωβρίου 1762 ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Λουδοβῖκος Σχενιέρος γεν. Πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐρασθεὶς Ἑλληνίδος διασήμου ἐπὶ κάλλει καὶ εὐφυΐᾳ ἔλαβεν αὐτὴν εἰς σύζυγον, ἐξ ἧς ἔσχε τέσσαρα τέκνα, ὧν τρίτος μὲν ἦτο ὁ Ἀνδρέας, τέταρτος δὲ ὁ Μάριος Ἰωσήφ, γνωστὸς συγγραφεὺς τῶν τραγῳδιῶν τοῦ Φενελῶνος, Καρόλου τοῦ ἐννάτου καὶ τοῦ Τιβερίου, πληρεξούσιος ἐν τῇ Γαλλικῇ Συνελεύσει καὶ εἶτα Ἀκαδημαϊκός.

Ὑπὸ τοιοῦτον ὡραῖον καὶ ἡδυπαθῆ οὐρανὸν ὡς ὁ τοῦ Βοσπόρου, ὑπὸ τὴν μαγευτικὴν ἐκείνην ἀτμόσφαιραν χαρωπὴν καὶ διαυγῆ ὡς ἡ ἐδέμ, ἧς εἶναι τὸ ἐπίγειον ἐκμαγεῖον ἡ νότιος τοῦ Βοσπόρου, ὁ νέος ποιητὴς εἶδε τὸ πρῶτον τὸν ἥλιον, ἐδαυκαλήθη τὸ πρῶτον μὲ τὸν ἐρρυθμον παλμὸν τοῦ Βοσπορίου κύματος καὶ ἐμειδίασε πρὸς τὴν φύσιν μειδιῶσαν τὸ θεσπέσιον ἐκεῖνο καὶ ἄφατον μειδίαμα, τὸ ὁποῖον μόνος ἠσθάνθη ὁ ἀναπνεύσας τὴν αὔραν τῶν θαυμασίων ἐκείνων χωρῶν καὶ ἀτενίσας τὸν οὐρανὸν αὐτῶν, ἀπόρρητα καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μόνον καταληπτὰ ἔπη φθεγγόμενον.

Ἐν τῇ σκιαυγείᾳ ἐκείνῃ τῶν Ἑλληνικῶν νυκτῶν, ὅτε ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μεθύσκεται καὶ καταγοητεύεται ὑπὸ αἰσθημάτων ἀρρήτων, ἀκροαζομένη τὸ θεσπέσιον ᾆσμα τῆς ἀηδόνος στεναζούσης εἰς τὰ ἄλση τῆς ἀντίπεραν στερεᾶς, ὅπερ κομίζει ἡ αὔρα ἐπὶ τῶν ἐλαφρῶν αὐτῆς πτερύγων, καὶ μελαγχολῶδης ὀνειροπολεῖ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν πτῶσιν τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων, ἐν μέσῳ τῆς ἀρρήτου ταύτης σιγῆς τοῦ Ἀπείρου, ὑπὸ τὴν ἐπίσημον ἔκφρασιν τοῦ μυστηριώδους μεγαλείου τῆς φύσεως, ἡ Μοῦσα ἐνεφύσησε τὸ ἱερὸν αὐτῆς πνεῦμα εἰς τὸν Ἀνδρέαν καὶ νέος ποιητὴς ἀνεθάλλεν ἐπὶ τῶν μύρτων καὶ τῶν ῥόδων τοῦ Βυζαντίου . . .

III.

Ἔξεστις παιδίον ὁ Ἀνδρέας ἀπῆλθε μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Γαλλίαν, ὅπου ὡδηγήθη εἰς Καρκασσόνην παρὰ τῇ θείᾳ του, ἀπὸ ἧς ἐδέξθη μετὰ τοῦ ἀγγάτου ἔτους τὴν ἡλικίας του μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Μαρίου Ἰωσήφ.

Ἀμφότεροι οἱ ποιητικοὶ νεοσσοὶ θερμανόμενοι ὑπὸ τὰς φιλοστόργους τῆς μητρὸς αὐτῶν πτέρυγας, ἐξεμάνθανον παρ' αὐτῆς τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἥτις τοσοῦτον ἐμελλεν εἶτα νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ πνεύματος αὐτῶν καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ Ἀνδρέα, καὶ εἶτα ἐν ἔτει 1778 ἐτέθη εἰς τὸ Λύκειον τῆς Ναβάρρας.

Ἤδη ἐν τρυφερωτάτῃ ἡλικίᾳ ἐπεφάνη αὐτῷ ἡ Μοῦσα. Ἐν τῷ λυκείῳ ἔτι διατρίβων, ὅπως ὁ ἴδιος διηγεῖται, μετέφραζεν ἀποσπάσματα τῆς Σαπφοῦς ἡ τεμάχια τῶν Βουκολικῶν τοῦ Βιργιλίου. Οὐδὲν τῶν πρώτων ποιητικῶν αὐτοῦ δοκιμίων διεσώθη ἢ ὠδή τις τῆς Σαπφοῦς, ἐν ᾗ ἀπεικονίζεται ἤδη ἡ πρώϊμος τοῦ Ποιητοῦ μεγαλοφυΐα.

Εἰκοσαετὴς εἰσῆλθεν ὡς ἀνθυπολοχαγὸς εἰς τὸ σύνταγμα τοῦ Angoumois φρουροῦντος ἐν Στρασβούργῳ. Ἀλλ' ὁ στρατιωτικὸς βίος ἐνεργητικὸς καὶ ταραχώδης, οὐδόλως πρὸς τὸν αὐτοῦ συμφωνῶν χαρακτῆρα, ἠνάγκασεν αὐτὸν ὅπως παραιτηθῇ τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου καὶ ἐπανακάμψῃ εἰς Παρισίους.

Οὕτω χάριν τοῦ πρὸς τὴν Μοῦσαν ἔρωτος αὐτοῦ ἀποχαιρετήσας ὁ Ἀνδρέας τὸν Ἄρην, ἐπεδόθη ἰδίως εἰς τὰς σπουδὰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Φιλολογίας, ἀκολουθῶν τὸ τοῦ Ὁρατίου:

«Vos exemplaria graeca
nocturna versate manu, versate diurna.»

Τὴν ἰδέαν ταύτην καὶ αὐτὸς ἐξέφρασεν ἀκολούθως διὰ τῆς ἑπομένης φράσεως:

«Je veux qu' on imite les anciens.»

Ἐκεῖ ἀπέκτησε τὴν φιλίαν τοῦ Δαβρυαζιέ, τοῦ Δαβίδ, καὶ ἰδίως τοῦ λυρικοῦ Ποιητοῦ Λεβρύνου, ὅστις καὶ ἐμάντευσε τὸν μέλλοντα Ποιητὴν, προσφωνήσας αὐτὸν δι' ὠδῆς ἀρχομένης ἀπὸ τῶν δύο τούτων προφητικῶν στίχων:

«Oui, l'astre de génie éclaira ton berceau,
La gloire a sur ton front posé son diamant.»

Ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐργασίας ἔλεγατο καταμαραίνουσα τὰς δυνάμεις τοῦ νέου Ποιητοῦ, ὅστις καὶ ἠναγκάσθη νὰ διακόψῃ τὰς σπουδάς του· ἐνόμισεν ὅτι ὁ θάνατος τὸν προσεκάλει καὶ πιστεύων ἑαυτὸν προσεγγίσαντα τῆς ὑπάρξεώς του τὸ τέρμα, ἀνέκραζεν ἐν τῷ συγκινητικῷ πρὸς πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀποχαιρετισμῷ:

«Je meurs; avant le soir j'ai fini ma journée!»

Ταλαίπωρε Ἀνδρέα! καὶ ὅμως ἦσο προωρισμένος διὰ θάνατον φρικωδέστερον...

Χάριν ἀναρρώσεως τῆς ἐξαντληθείσης αὐτοῦ ὑγείας οἱ ἀδελφοὶ Τρυδαῖνοι συμπαρέλαβον μεθ' ἑαυτῶν τὸν Ἀνδρέαν εἰς μακρὸν ταξείδιον· καὶ ἐπεσκέφθησαν ἀλληλοδιαδόχως τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Ἰταλίαν, τὸ Αἰγαῖον, τὴν Κωνσταντινούπολιν τὴν γενέθλιον αὐτοῦ γῆν καὶ οὕτως ὁ Ἀνδρέας Σχενιέρος ὑπῆρξεν ὁ προοδοποιήσας τὴν πρὸς τὴν Ἀνατολὴν ἄγουσαν εἰς τοὺς μετ' αὐτὸν μεγάλους Ποιητὰς, τὸν Βύρωνα, τὸν Σατωβριάνδον, τὸν Λαμαρτῖνον.

Ἐκ τῆς μακρᾶς καὶ εὐαρέστου ταύτης ἀποδημίας ἐπανελθὼν εἰς Παρισίους ἐπεδόθη καὶ πάλιν εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ μελέτας. Τότε ἐγνώρισε τὴν κυρίαν Βλουβενίλ, πρὸς ἣν συνέλαβε διάπυρον ἔρωτα, ὃν ἀπηθανάτισεν ἐν τοῖς ἐλεγείοις αὐτοῦ, πρὸς τῶν ὁποίων τὸ πάθος καὶ τὴν γλυκύτητα οὐδὲν δύναται ν' ἀμιλληθῇ ἐκ τῶν τῆς Γαλλικῆς Φιλολογίας.

«Heureuse la beauté que le poète adore!
Heureux le nom qu' il a chanté!»

IV.

Ὁ Ἔρως.

Ὁ μόνος ἐπιζήσας ἐκ τῶν θεῶν τῆς ἀρχαιότητος κατόπιν ἐκείνης τῆς καταστροφῆς, ἣν ὑπέστησαν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Μαρίας, καὶ τὴν ὁποίαν τοσοῦτον εὐφυῶς διετραγῴδησεν ὁ Ποιητὴς τῆς Γερμανίας Ἐρρῖκος Χάϊνε.

Ἡ μόνη θεότης, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον ἴσως πιστεύει ἡ γεγηρακυῖα καὶ σκεπτικὴ ἀνθρωπότης τοῦ 19ου αἰῶνος.

Εἶναι τὸ ἐπὶ τῆς πυρᾶς χυνόμενον ἔλαιον τὴν ἡμίσβεστον φλόγα εἰς μεγάλην ἐξανάπτον πυρκαϊὰν, ἐξ ἧς ἀναπέμπονται ἀκολούθως μαρμαρυγαὶ τηλεφανεῖς καὶ παμφανόωσαι, καταθαμβοῦσαι τὰ ὄμματα καὶ γοητεύουσαι τὰς αἰσθήσεις.

Ἀπὸ τῆς Σαπφοῦς μέχρι τοῦ Λαμαρτίνου, ἀπὸ τῆς ἐρωμένης τοῦ Φάωνος μέχρι τοῦ ἐραστοῦ τῆς Ἐλβίρας ὁ ἔρως ὑπῆρξεν ἡ κυριωτέρα ἀφορμὴ τῆς ὑπάρξεως τῶν μεγαλητέρων Ποιητῶν τοῦ κόσμου.

Aimer, prier et chanter ἰδοὺ ὁ βίος τοῦ Ποιητοῦ.

Ἡ Σαπφὼ, τῶν ποιήσεων τῆς ὁποίας τὰ ἐπισωθέντα τεμάχια μαρτυροῦσι τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς καὶ τὸ πῦρ τοῦ αἰσθήματος, ὑφ' ὧν κατείχετο ἡ δαιμονία ἀοιδὸς στενάζουσα τὰ ἐμμελῆ καὶ ἡδυπαθῆ ἐκεῖνα παράπονα, ἅτινα οὐδέποτε πλέον θέλει ἐκπέμψει καρδία ἐρῶσα, ἴσως ἄγνωστος θὰ παρήρχετο, ἂν ὁ πρὸς τὸν Φάωνα αὐτῆς ἔρως δὲν ἐνέπνεε τὰ φλογερὰ καὶ ἀθάνατα αὐτῆς ἔπη.

Πολλὰ σοφὰ συγγράμματα ἐν Λατινικῇ καὶ Ἰταλικῇ γλώσσῃ συνέγραψεν ὁ Πετράρχης καὶ ἅτινα εἰς πολλὰς χιλιάδας σελίδων συμποσοῦνται· καὶ ὅμως εὐαρίθμους σελίδας καταλαμβάνουσι τὰ ἀθάνατα πρὸς τὴν Λαύραν τοῦ ἐρημίτου τῆς Βωκλούζης σοννέτα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἔτυχε τῆς ὑπερτάτης τιμῆς δημοτελῶς νὰ στεφθῇ ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου καὶ ν' ἀπαθανατίσῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐρωμένην του.

Ὁ Δάντης δὲν θὰ ἔγραφε τὴν θείαν Κωμῳδίαν, τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ θείαν ἐκείνην τριλογίαν τριῶν κόσμων, τοῦ Ἅδου, τοῦ Καθαρτηρίου καὶ τοῦ Παραδείσου, ἂν εἰς τὰ στήθη του δὲν ἐνεφύσα τὸ ἱερὸν πῦρ τοῦ ἔρωτος ἡ συμπαθὴς καὶ θλιβερὰ ἀνάμνησις τῆς Βεατρικος.

Ὁ Τάσσος, ὁ ἀτυχὴς ἀοιδὸς τῆς Ἠλευθερωμένης Ἱερουσαλὴμ, δὲν θὰ ἔγραφε τὸ πολυώνυμον αὐτοῦ ποίημα, ἂν δὲν ἐνέπνεεν αὐτὸν ὁ πρὸς τὴν Ἐλεονόραν διάπυρος ἔρως του, ἕνεκα τοῦ ὁποίου μετήλλαξε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ζωὴν πρὸς τὴν ἐν φρενοκομείῳ ἐγκάθειρξιν καὶ τέλος πρὸς τὸν μαρασμὸν καὶ τὸν θάνατον.

Ὁ Γκαῖτε λέγεται ὅτι ἔγραφε τοὺς στίχους του ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς ἐρωμένης του. Ὁ Βύρων παιδίον ἔτι ἠσθάνθη ἀνδρικὸν ἔρωτα πρὸς τὴν κατὰ ἓν ἔτος πρεσβυτέραν αὐτοῦ Μαρίαν Σάουορθ, ἥτις ἀπαρνηθεῖσα αὐτὸν ἀκολούθως, συνέτεινεν ἴσως κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐξάλλου καὶ παραδόξου ἐκείνου χαρακτῆρος.

Ὁ ἔρως τῆς διασήμου ἐπὶ καλλονῇ καὶ εὐφυΐᾳ δουκίσσης Δ' Ἀλβάνη πρὸς τὸν Ἀλφιέρην, ἀνέδειξεν αὐτὸν τὸν μέγιστον τῶν δραματικῶν ποιητῶν τῆς νέας Ἰταλίας.

Τῆς δὲ Ποιητικῆς Μελέτας, τὸ ἀριστούργημα τοῦ νεωτέρου Γαλατικοῦ Παρνασσοῦ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Λαμαρτῖνον τῆς Ἐλβίρας ὁ ἔρως . . .

Τὸ αἴσθημα τοῦτο τοῦ ἔρωτος ἁγνὸν καὶ παρθενικὸν ὡς ἡ καρδία ἐκείνη, ἥτις ἔπαλλεν ἐξ αὐτοῦ, ἔμελλε νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ποιήσεως τοῦ Ἀνδρέα· δὲν εἶναι αὕτη ψυχρὰ καὶ ἀτυχὴς ἀπομίμησις τῶν ἀρχαίων ἀριστουργημάτων, ὅπως ὅλων σχεδὸν τῶν μιμητῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἡ λύρα τοῦ ποιητοῦ στοναχεῖ φθόγγους ἀληθοῦς ὀδυνηροῦ ἔρωτος· ἐν τοῖς καλλιτεχνικοῖς ἐκείνοις στίχοις καταφαίνεται τὸ πυρῶδες καὶ ἀληθὲς τοῦ αἰσθήματος τοῦ ποιητοῦ, λαλοῦν πράγματι εἰς τὴν καρδίαν καὶ θωπεῦον αὐτὴν μέχρις ἡδυπαθείας.

Οὕτως ὑπὸ τὰ τρυφερὰ ἐκεῖνα παράπονα, ὑπὸ τοὺς ἀφελεῖς καὶ εἰδυλλιακοὺς ἐκείνους ἐρωτικοὺς στεναγμοὺς ὁ ἀρχαΐζων Ποιητὴς ἐξέφραζε τοὺς μυχίους αὐτοῦ πόθους. Ὑπὸ τὸν κάλαμον αὐτοῦ ἀνεγεννᾶτο ποιητικὴ καὶ ἀνθοστεφὴς ἡ ἀρχαία Μυθολογία, καὶ ἔμπνευσις ἀξία τῶν χρόνων τῆς Σαπφοῦς, τοῦ Καλλιμάχου καὶ τοῦ Μελεάγρου καθωράϊζε τὰ εἰδύλλια αὐτοῦ καὶ τὰ ἐλεγεῖα· ἡ μέχρι τοῦδε Γαλλικὴ Ποίησις νεκρὰ ἤδη καὶ παρηκμακυῖα νέαν ἀνελάμβανε ζωὴν ὑπὸ τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ γόητος. Ὁ Καλλίμαχος καὶ ὁ Ἴβυκος, ὁ Θεόκριτος καὶ ὁ Βίων, ὁ Προπέρτιος καὶ ὁ Κάτουλλος θὰ ἔλεγέ τις ὅτι ἀνεγεννήθησαν· τὰ ἄλση τὰ ἱερὰ τῆς Βοιωτίας, ἡ μυστηριώδης αὕτη κατοικία τῶν Πιέρων ἀνεγεννῶντο εἰς τὰ δάση τοῦ Φονταινεβλῶ καὶ ἡ ἱερὰ κρήνη τοῦ Παρνασσοῦ ἀνέβλυζε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σηκουάνα.

V.

Τὰ Ποιήματα τοῦ Ἀνδρέου Σχενιέρου καίτοι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀτελῆ ἐναπομείναντα, θέλουσιν ἐπιζήσει ὅπως τὰ ἀνάγλυφα ἐκεῖνα τῆς Ἑλληνικῆς Καλλιτεχνίας, ἅτινα καίτοι ἠκρωτηριασμένα ὑπὸ τοῦ χρόνου διασώζουσιν εἰσέτι τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν ὡραιότητα, ἣν ἔλαβον πάλαι ὑπὸ τὴν γλυφίδα δαιμονίου ἀριστοτέχνου. Τίς δὲν ἐθαύμασεν ἀγνοῦς ἓν καὶ μόνον τῶν Εἰδυλλίων αὐτοῦ ἢ τῶν Ἐλεγείων, ἐφ' ὧν τοσοῦτον ἄδρα καὶ ἁγνὴ ἐπιπνέει ἡ αὔρα τῆς ἀρχαιότητος; Τίς δὲν ἀνέγνωσε τὸν τυφλὸν, «συγκινητικὸν καὶ ὑψηλὸν εἰδύλλειον, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Βιλλεμαίν, φαινόμενον ὡς σελὶς ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ χειρογράφου, ἀλλὰ μεταπεφρασμένον ὑπό τινος καλλιτέρου ἢ νεωτέρου;» Τίς δὲν συνεκινήθη ἀναγινώσκων τοὺς εἰδυλλιακοὺς ἐκείνους στόνους, ἐν οἷς τοσοῦτον ἐπιτυχῶς διαγράφεται ὁ βίος καὶ αἱ πλάναι τοῦ δαιμονίου ἀοιδοῦ τῆς Ἰωνίας, «τῆς φωνῆς τοῦ ὁποίου οἱ ἦχοι συνεκίνουν τὸν αἰθέρα καὶ τὸ κῦμα, καὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ δάση;»

Τίς δὲν ἀνέγνωσε τὸν *νέον ἀσθενῆ*; «Εἰς τὸ εἰδύλλιον τοῦτο, λέγει ὁ Βιλλεμαίν, αἱ θελκτικώτεραι ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὸ πῦρ μητρικῆς τρυφερότητος, ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ χαρὰ τοῦ ἔρωτος διεγράφησαν μετὰ χάριτος ἀπαραμίλλου καὶ ἀκαταβλήτου ἁρμονίας.» Πόσον ὡραῖον εἶναι τὸ εἰδύλλιον τῆς νέας Ταραντίνης, τῆς Νεαίρας, τῆς Νέας Δοκροῦ, καὶ τὰ ἄλλα ἐκεῖνα εἰδύλλια τέλειά τε καὶ μή, «ἅτινα ἡ νέα καὶ δροσερὰ Μοῦσα τοῦ Ποιητοῦ ἔψαλλεν εἰς τὰς Νηΐδας, ἀγαπῶσα τὰς πηγὰς καὶ καθημένη εἰς τὸ βάθος ἄντρου ταῖς νύμφαις ἀφιερωμένου!»

Ἐν τοῖς ἐλεγείοις αὐτοῦ ὁ Ἀνδρέας ψάλλει ἰδίως τὸν ἁλίσκοντα τὰ στήθη αὐτοῦ διάπυρον ἔρωτα, ἄλλοτε ἐλπίζει καὶ ἄλλοτε βλέπων ματαιουμένας τὰς ἐλπίδας του πάσχει, ἀγανακτεῖ καὶ χύνει ὀδύνης δάκρυα.

Καὶ ὅμως ὁ προδοθεὶς καὶ λησμονηθεὶς ποιητὴς δὲν ἀπελπίζεται, οὐδὲ ποθεῖ τὸν θάνατον, «ἵπταται διὰ τῶν πτερύγων τῆς ἐλπίδος· δὲν θέλει νὰ ἀποθάνῃ ἀπογοητευθεὶς . . . «καὶ ποῖον μέλι δὲν καταλείπει ἀηδίαν, καὶ ποία θάλασσα δὲν ἔχει τρικυμίαν;» ὅπως καίτοι ἐπιθάνατος ἤδη ψάλλει ἐν τῷ ἐλεγείῳ τῆς *νέας δεσμώτιδος*. Καὶ ὅτε παραπονούμενος καὶ ἐλέγχων τὴν λυχνίαν τοῦ θαλάμου τῆς ἀπίστου ἐρωμένης του «πῶς δὲν ἔσβεσέν εἰς τὴν θέαν τοῦ ἐγκλήματός της! ἀλλ' ὑπηρετεῖ εἰς τὰς τέρψεις τυράννου ἐραστοῦ!... καὶ δεικνύει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄλλων, πόσον ἐκείνη εἶναι ἄπιστος καὶ πόσον εἶναι ὡραία!» λέγει εἰς τὸν προδοθέντα ἐραστὴν ἡ λυχνία «ἔπαυσα νὰ καίω· ἀκολούθησον καὶ σὺ τὸ παράδειγμά μου; παῦσον. Ἐκείνη ἀγαπᾷ ἄλλον ἐραστὴν, ἀγάπησον καὶ σὺ ἄλλην ἐρωμένην· πνεῦσον ἐπὶ τοῦ ἔρωτός σου, ὅπως ἐκείνη διὰ νὰ μὲ σβέσῃ ἔπνευσεν ἐπ' ἐμοῦ.»

Ἀναγινώσκων τις τὰ ἐλεγεῖα τοῦ Ἀνδρέου αἰσθάνεται ὅτι ὁ ποιητὴς ζῇ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς ἀρχαιότητος, ἀναπνέει τὴν αὔραν αὐτῆς καὶ ἁρπάζεται μετὰ τοῦ ποιητοῦ ἐπικαλουμένου «τὴν ψυχὴν τοῦ Καλλιμάχου καὶ τὴν σκιὰν τοῦ Φιλητᾶ νὰ καταδεχθῶσι νὰ ὁδηγήσωσι τὰ βήματά του εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν δάση, ὅπως νέος ἱεροφάντης ἐν τοῖς ἄντροις τοῦ Περμησσοῦ ἀναμίξῃ γαλλικὰ ᾄσματα εἰς τοὺς χοροὺς τῆς Ἑλλάδος . .»

Τοῦ Ἀνδρέου Σχενιέρου ἡ ἐλεγειακὴ ποίησις δὲν εἶναι ἡ σημερινὴ ποίησις τῶν τάφων, τῶν ἐρειπίων, τῆς ἀπελπισίας· τὰ δάκρυά του εἶναι ἐλπίδος δάκρυα καὶ ἐγκαρτερήσεως. Ἡ ῥωμαντικὴ ποίησις τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, ἥτις κατόπιν εἰσήχθη καὶ ἐν Γαλλίᾳ διὰ τῆς Στάελ καὶ τοῦ Σατωβριάνδου οὐδαμοῦ ἢ κατ' ἐλάχιστον μόνον ἐπιφαίνεται εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἀνδρέου, ἀμυδρῶς καὶ μόλις ὑπολανθάνουσα. Τὴν τάσιν ταύτην τὴν ἀναφαινομένην τότε ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τὴν ποίησιν τῆς Ἄρκτου ὁ Ἑλληνοτραφὴς ποιητὴς τοῦ *νέου Ἀυθεντοῦς* προτέβαλε διὰ τῶν ἑπομένων στίχων:

«Προπαθεῖτε ν' ἀναγεννᾶται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν ἡ ἀρχαιοπρεπὴς καὶ φυσικὴ ὡραιότης τῶν Μουσῶν ἐκείνων, ὧν ἡ γλῶσσα, ὅπως καὶ τὸ πρόσωπον, στίλβει ἐξ ἰσχύος, γλυκύτητος, χάριτος καὶ μεγαλοφροσύνης.»

«Τῆς Ἑλληνικῆς ἐκείνης πομπῆς ἀκολουθεῖτε τὰ ἀπατηλὰ δεῖπνα· πλὴν φεύγετε τὴν ἄχαριν μέθην τοῦ ψευδοῦς ἐκείνου καὶ θορυβώδους Περμησσοῦ, ἣν ἀπὸ τοῦ νεφελώδους Βορρᾶ πίνουσιν οἱ τραχεῖς ἀοιδοί.»

Ἀλλ' ἡ ποίησις αὕτη, τὴν ὁποίαν ὠνειρεύθη καὶ ἐπραγματοποίησεν ὁ Ἀνδρέας, ἐξέλιπε πλέον σήμερον, οὐδ' εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ. Εἰς μάτην πλέον· δὲν θέλομεν ἐπανέλθει εἰς τὴν ἀνειμένην καὶ εὐάρεστον ἐκείνην ἐποχὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν χρόνων, εἰς τὴν ἄνοιξιν ἐκείνην τῆς ἀνθρωπότητος, ὅτε ἡ ποίησις ἦτο ἡ ἀντανάκλασις τῶν πόθων καὶ τῶν αἰσθημάτων ἐμερίμνου καὶ ἀφρόντιδος ἐποχῆς.

«Ἡ σύγχρονος ἡμῶν ποίησις, λέγει ὁ Γάλλος Κορμενῖνος, οὐδαμῶς ὁμοιάζει πλέον πρὸς τὴν ἀρχαίαν ποίησιν.

«Δὲν εἶναι πλέον ἡ μία τῶν Χαρίτων, ἣν ἡ λαμπρὰ τῶν Ἀθηνῶν μεγαλοφυΐα ἄνθεσιν ἐστεφάνου· εἶναι φάντασμα ὠχρυόμενον, σεῖον τὸν σωρὸν αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν ῥωγμῶν τῶν κοιμητηρίων.»

Ἀλλ' εἶναι δυνατὸν σήμερον ν' ἀναγεννηθῇ ἡ ἀρχαϊκὴ αὕτη ἀνθοστερὴς ποίησις, ἣς ἐν μὲν τῇ Γερμανίᾳ ὁ Γκαῖτε ἐν τῇ Ἰφιγενείᾳ αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς καθ' Ἑρμάννον καὶ Δωροθέαν, ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ ὁ Φόσκολος καὶ ὁ Λεοπάρδης ἔν τισι τῶν ποιημάτων αὐτῶν καὶ ἐν τῇ Γαλλίᾳ ὁ Σχενιέρος ὑπῆρξαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οἱ τελευταῖοι ἀντιπρόσωποι;

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ ποίησις ὅπως καὶ ἡ θρησκεία ἦτο κατ' ἐξοχὴν ἡ λατρεία τῶν αἰσθήσεων. Ὁ ἄνθρωπος ταπεινὸς εἰσέτι καὶ μὴ δυνάμενος διὰ τῆς διανοίας αὐτοῦ νὰ μεταστιωθῇ εἰς τὸν ἰδεώδη ἐκεῖνον κόσμον, εἰς ὃν ἀκολούθως ἤρθη διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἐθεοποίησε πάντα τὰ περὶ αὐτόν, ὅσα δὲν ἠδύνατο ἐξ ἀγνοίας νὰ ἐννοήσῃ· ἡ φύσις ἐπροσωποποιήθη καὶ ἐλατρεύθη ὑπ' αὐτοῦ· ἐν τῇ νηπιότητι ἔτι τῆς ἡλικίας εὑρισκόμενος, εἰς τὸ ἐλάχιστον καὶ τυχαῖον συμβεβηκὸς, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ ἐξηγήσῃ ἔδιδε μεγάλην σημασίαν· ὁ γλυκὺς καὶ μελαγχολικὸς τῶν δρυῶν ψιθυρος, ὁ ἤρεμος τοῦ ῥύακος κελυθμὸς τοσαύτην ἐνεποίουν αὐτῷ ἐντύπωσιν, ὥστε τὸν ἠνάγκαζον νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑπερφυσικὰ ὄντα κατῴκουν ἐν αὐτοῖς· εἰς ἕκαστον δένδρον ἀπέδωκε τὴν θεότητά του· εἰς ἑκάστην πηγὴν τὴν νύμφην της. Νηρηΐδες κατῴκουν τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης, Νηΐδες τὰ ὕδατα τῆς ξηρᾶς, Ἀμυδριάδες τὰ δάση. Ὦ, ἐκ τούτου ἡ ἀρχαία ποίησις, ἐξ ἀντικειμένου καθ' ὁλοκληρίαν οὖσα, εἰχέ τι τὸ ἐξωτερικὸν, τὸ εὐάρεστον, τὸ τέρπον τὰς αἰσθήσεις· ἰδίως δὲ συνετέλεσεν εἰς τὴν διάπλασιν καὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς ποιήσεως ταύτης ἡ ἀρχαία τῶν θεῶν θρησκεία, ἐξ ἧς ἔλαβε καὶ τὴν πρώτην ἀφορμήν.

Ἀλλ' ὅτε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐπέστη, ἐν δὲ τῇ μυστηριώδει Ἀνατολῇ ἀνέτειλε τὸ ἄστρον ἐκεῖνο τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ καὶ σέλας γλυκὺ ἤρξατο καταγάζον πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα, ὅτε ἠνοίγοντο ἤδη αἱ δέλτοι νέας θρησκείας διδα-

σκούσης τὸν ἄνθρωπον τὰς ὑγιεῖς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἰσότητος, ἐφ' ὧν ἐθεμελιώθη ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ἄνθρωπος ὁ τέως δοῦλος τῶν αἰσθήσεων, ἐγκολπωθεὶς τὴν νέαν ταύτην θρησκείαν, ἠσθάνθη ἐν ἑαυτῷ μυστηριώδη τινὰ καὶ ἐνδόμυχον δύναμιν, ἥτις τὸν συνεκίνει καὶ δι' ἧς ἀνυψοῦτο ὑπεράνω τῶν ὁρίων τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου. Εἶδεν ἑαυτὸν *Θεοείκελον* καταπεσόντα ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάσχοντα, ἠσθάνθη ἐν ἑαυτῷ ἀόρατόν τινα ἐσωτερικὴν δύναμιν, καθιστῶσαν αὐτὸν ὑπέρτερον πάντων τῶν ἄλλων ἐπὶ γῆς πλασμάτων, προσεπάθησε νὰ θραύσῃ τὰς πέδας τῆς ὕλης, αἵτινες ἐδέσμευον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· δὲν ἠδυνήθη· συνεκινήθη, ἔκλαυσε· καὶ ἐκ τῶν δακρύων τούτων τοῦ ἄλγους καὶ τῆς ὀδύνης, ἅτινα κατεπλημμύρησαν καὶ κατέρρευσαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐγεννήθη ἡ νεωτέρα ποίησις ἡ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἐπικληθεῖσα Ῥωμαντική.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σημερινὴ ποίησις, ποίησις καθ' ὁλοκληρίαν σύμφωνος πρὸς τοὺς πόθους, τὰ αἰσθήματα καὶ τὸν βίον τῆς ἐποχῆς ἐν ᾗ ζῶμεν καὶ καθ' ἧς ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἤγειραν πόλεμον οἱ τῆς ἀρχαιότητος ζηλωταί, οἵτινες καίπερ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἡττηθέντες, δὲν κατέθεσαν εἰσέτι τὰ ὅπλα. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους ἰδίως χρόνους τινὲς τῶν ὀπαδῶν τῆς Ῥωμαντικῆς Σχολῆς, ἀποπτύσαντες πάντα χαλινὸν τέχνης, καὶ ἀφηνιῶντες κατὰ τῆς κλασικῆς ἀντιδράσεως, ἀκατάσχετοι ὥρμησαν εἰς τὸ ἀτέρμον πεδίον τῆς Ῥωμαντικῆς Φιλολογίας, ἀπαρνούμενοι πᾶσαν ἀρχὴν αἰσθητικῆς καὶ οὐδένα τεχνικὸν κανόνα παραδεχόμενοι ὡς τὸν γνώμονα τῆς φιλολογικῆς αὐτῶν τρίβου· ἀλλ' αἱ ἐξαιρέσεις δὲν ἀποτελοῦσι τὸν κανόνα· διότι παρεξετράπησάν τινες τῶν ὀπαδῶν τῆς σχολῆς ταύτης δὲν δύναταί τις νὰ καταδικάσῃ αὐτὴν ὁλόκληρον. Ἄλλως τε Σχολῆς, ἧς θεμελιωταὶ καὶ κορυφαῖοι ὑπῆρξαν ὕψιστα διανοητικὰ πνεύματα, Σχολῆς περιλαμβανούσης ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῖς Δάντην καὶ Τάσσον, Σεξπῆρον καὶ Βύρωνα, Καλδερῶνα καὶ Κάμοενς, Γκαῖτε καὶ Σχίλλερ καὶ Σλέγελον, Σατωβριάνδον καὶ Λαμαρτῖνον καὶ Οὐγκώ, τῆς σχολῆς ταύτης μόνον διδάσκαλός τις δύναται νὰ διαμφισβητήσῃ τὴν ἀξίαν, ἐνῷ ἡ ἀρχαία ποίησις μιμητὰς σήμερον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐπιτυχεῖς δύναται μόλις νὰ ἐπιδείξῃ.

Τὴν ἀρχαίαν ποίησιν τοῦ Σοφοκλέους καὶ τοῦ Εὐριπίδου δὲν ἠδυνήθησαν οἱ τραγικοὶ τοῦ αἰῶνος τοῦ δεκάτου τετάρτου Λουδοβίκου ν' ἀνακαινίσωσι καὶ μόλις ἠδυνήθη ὁ Ἀνδρέας Σχενιέρος, καλλιεργήσας ἰδίως ταπεινότερον φιλολογικὸν εἶδος, ὁποῖον τὸ εἰδυλλιακὸν καὶ τὸ ἐλεγειακόν, νὰ φθάσῃ εἰς τὴν ἐντέλειαν καὶ τὴν χάριν τῶν Ἑλληνικῶν πρωτοτύπων, πρὸς τὰ ὁποῖα τοσοῦτον θαυμασίως προσήγγισεν.

VI.

Οὕτως ἤρεμος καὶ γαληνιαῖος ὡς ῥοὰξ παρὰ ἀμφιλαφῆ πρασιὰν, διήρχετο ὁ βίος τοῦ Ἀνδρέου ἐντὸς τῶν κόλπων τῆς οἰκογενείας του καὶ τῶν φίλων, ὧν οἱ γνωστότεροι εἰσὶν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μάριος Ἰωσήφ, ὁ λυρικὸς ποιητὴς Δεβρῦνος, καὶ ὁ Ποιητὴς τῶν Μηνῶν Ῥούχερος ὁ μετ' αὐτοῦ ἀκολούθως ἐπὶ τοῦ ἱκριώματος συναποθανών, ποιηταὶ καὶ οἱ τρεῖς οἵτινες καὶ ἀπετέλουν τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ δικαστήριον. Τὸ *λάθε βιώσας* ἦτο τὸ προσφιλὲς αὐτοῦ ἀξίωμα, ἢ ὅπως ἐκεῖνος ἔλεγε: «Ἡ ἤρεμος ἀφάνεια εἶναι προσφιλεστέρα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ἢ τῶν ὑπὸ τῆς δόξης εὐνοουμένων ἡ πολύμοχθος φήμη,» διὸ καὶ ἀπέφευγε τὰ ἐφήμερα χειροκροτήματα, τὴν πρόσκαιρον φήμην, ἣν πολλοὶ ἐπιζητοῦσι καὶ ἥτις δυστυχῶς εἶναι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τὸ γόητρον. Ἀναχωρητὴς τοῦ σπουδαστηρίου του μόνην προσφιλῆ κοινωνίαν, ἐκτὸς τῶν ῥηθέντων εὐαρίθμων φίλων του, εἶχε πλουσίαν βιβλιοθήκην, ἐν ᾗ ἰδίως διεκρίνοντο ἅπαντα τὰ κλασικὰ συγγράμματα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φιλολογίας. Ταὐτοχρόνως ἐκτὸς τῶν εἰδυλλίων αὐτοῦ καὶ τῶν ἐλεγείων ὁ ποιητὴς εἰργάζετο καὶ εἰς ἕτερα μεγαλήτερα ποιήματα, ὧν ἐκτὸς τῆς Ἀμερικῆς, ἥτις δὲν ἐγράφη ἐπὶ ὡρισμένου σχεδίου, καὶ τῆς Τέχνης τοῦ Ἔρφν, ἥτις μετὰ τῶν ἄλλων ἐλεγείων μᾶλλον ὑπάγεται, ὑπολείπονται ἡ Ἔμπνευσις, ὁ Ἑρμῆς καὶ ἡ Σουσάννα. Ὧν τὸ μὲν πρῶτον εἶναι πλῆρες· ἐκ δὲ τῶν δύο ἑτέρων σώζονται τεμάχια μόνον καὶ σημειώσεις.

Τὸ πρῶτον τῶν ποιημάτων τούτων ἐγράφη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εἰς ἀπάντησιν μιᾶς ἀλλοδόξου ἐπιμονῆς τινῶν θελόντων τὴν πτῆσιν τῶν Μουσῶν νὰ καθείρξωσι εἰς τὸν κλωβὸν τῶν στενῶν αὐτῶν ἰδεῶν, καὶ οἵτινες πιστοὶ πρὸς τὰς θεωρίας τῶν κριτικῶν δὲν ἠδύναντο νὰ κατανοήσωσι τὴν ἔξαρσιν τῆς μεγαλοφυΐας.

Τὸ δεύτερον ποίημα «ὁ Ἑρμῆς» ἀτελὲς δυστυχῶς, συνελήφθη ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν τότε ἐπικρατουσῶν ἀντιθρησκευτικῶν ἰδεῶν τοῦ 18 αἰῶνος. «Τὸ ποίημα τοῦτο, λέγει ὁ Sainte Beuve ἔμελλε νὰ ἔχῃ τρία ἄσματα, ὡς φαίνεται· τὸ πρῶτον περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γῆς, τῆς πλάσεως τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου· τὸ δεύτερον περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἰδιαιτέρως, τοῦ μηχανισμοῦ τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ νοὸς αὐτοῦ, περὶ τῶν τυχῶν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἀγρίας καταστάσεως μέχρι τοῦ σχηματισμοῦ τῶν κοινωνιῶν καὶ περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν θρησκειῶν· τὸ τρίτον περὶ τῆς πολιτικῆς κοινωνίας, τοῦ ἠθικοῦ καθεστῶτος καὶ τῆς ἐφευρέσεως τῶν ἐπιστημῶν, τὸ δὲ σύνολον ἔμελλε νὰ τελειόνῃ δι' ἐκθέσεως τοῦ παγκοσμίου συστήματος κατὰ τὴν ἐπιστήμην τὴν μᾶλλον προωδευμένην.» Ὁ δὲ ποιητὴς Chenedolé ἐκφράζεται περὶ τοῦ ποιήματος τούτου διὰ τῆς ὡραίας καὶ εὐφυοῦς ταύτης φράσεως: «Ὁ Ἀνδρέας Σχενιέρος ἦτο θελκτικὸς ἄθεος·» τῳόντι ἡ τοῦ θείου ἰδέα κατ' ἐλάχιστον ὑπολανθάνει ἐν τῷ περὶ τῆς φύσεως ποιήματι τούτῳ τοῦ Ἑρμοῦ.

Ταὐτοχρόνως ὁ Ἀνδρέας ἔγραφε καὶ τὴν Σουσάνναν χαριέστατον βιβλικὸν ποίημα, ὑπόθεσιν ἔχον τὸ συγκινητικὸν ἐν τῇ Γραφῇ ἐπεισόδιον τῆς Σουσάννης, οὗ σώζεται μόνον ἡ ἐπίκλησις πρὸς τὴν Ἁρμονίαν, στίχοι τινὲς καὶ σημειώσεις ὑποδεικνύουσαι τὸ σχέδιον, ἐφ' οὗ ἐπρόκειτο νὰ γραφῇ τὸ ὡραιότερον ἴσως τῶν ποιημάτων τοῦ Σχενιέρου.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ ἔργα τοῦ Ἀνδρέου, ἅτινα, ἐκ διαλειμμάτων εἰς αὐτὰ ἐργαζόμενος, οὐδέποτε ἔμελλε νὰ περάνῃ. Καὶ ὅτε οἱ φίλοι του ἤλεγχον αὐτὸν, βλέποντες νὰ διασκορπίζῃ τὴν μεγαλοφυΐαν του ἐπὶ πολλῶν ἔργων καὶ μηδὲν νὰ περαίνῃ, ἀπεκρίνετο, παραβάλλων ἑαυτὸν πρὸς τὸν χύτην, παρασκευάζοντα ἀνέτως τοὺς τύπους, ἐφ' ὧν μέλλει νὰ ἐκτυπώσῃ τοὺς ἐκδριάντας του·

«Ἐγὼ εἰμὶ ὁ χύτης ἐκεῖνος· τῶν πολλῶν συγγραφῶν μου παρασκευάζω ἐπὶ πολὺν χρόνον καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὸν τύπον, εἶτα ἐπὶ ὅλων συνάμα χύνω τὸν χαλκόν. Οὐδὲν ἐγένετο σήμερον, τὸ σύνολον γενήσεται αὔριον»...

Φεῦ! εἰς τὸ αὔριον ἐκεῖνο ἔμελλε ν' ἀπαντήσῃ τοῦ δημίου ὁ πέλεκυς!...

Ἀλλ' ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀνδρέου παρεκίνει αὐτὸν νὰ δεχθῇ τινα θέσιν, ἰδίως δὲ ὁ πατήρ του ἐπέμενε νὰ λάβῃ διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν, ὡς ἐκ τούτου ὁ ποιητὴς παρηκολούθησε τὸν κόμητα τῆς Λουζέρνης ἐν Ἀγγλίᾳ διορισθέντα πρεσβευτὴν τῆς Γαλλίας. Ὑπὸ τὸν ἄχαριν καὶ νεφελῶδη ἐκεῖνον οὐρανὸν τῆς Ἀλβιῶνος, φαίνεται ὅτι ὁ ποιητὴς διῆλθεν ἡμέρας ἐπωδύνους. σώζεται ἀπόσπασμά τι γραφὲν ἐν Λονδίνῳ καὶ περιγράφον τὴν κατάστασίν του διὰ τῶν θλιβερῶν τούτων στίχων:

«Ἄνευ συγγενῶν, ἄνευ φίλων καὶ συμπολιτῶν, λησμονημένος ἐπὶ τῆς γῆς, μεμακρυσμένος πάντων τῶν οἰκείων καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων ἐπὶ τῆς ἀγρίας ταύτης νήσου ἐρριμμένος, ἀείποτε εἰς τὰ χείλη μου ἔχω τὸ γλυκὺ ὄνομα τῆς Γαλλίας. Μόνος παρὰ τὴν μέλαιναν ἑστίαν παραπονοῦμαι κατὰ τῆς τύχης μου. Μετρῶ τὰς στιγμὰς, ἐπευχόμενος τὸν θάνατον, καὶ οὐδένα ἔχω φίλον, τοῦ ὁποίου ἡ φωνὴ νὰ μ' ἐνθαρρύνῃ, ὅστις παρ' ἐμὲ καθήμενος, καὶ βλέπων τὸ πρόσωπόν μου βρεχόμενον ὑπὸ τῶν δακρύων μου καὶ κλίνον ἐπὶ τοῦ στήθους μου νὰ μοὶ εἴπῃ: «Τί ἔχεις λοιπόν!» καὶ νὰ μοὶ θλίψῃ τὴν χεῖρα.»

Φαίνεται ὡσαύτως ὅτι οὐδαμῶς ἐσχημάτισε περὶ τῶν Ἄγγλων καλὴν ἰδέαν ὁ ποιητὴς, ἀποκαλῶν αὐτούς: «Ἔθνος ἕτοιμον νὰ πωληθῇ εἰς τὸν δυνάμενον νὰ τὸ ἀγοράσῃ.»

Στίχος ἄξιος τῆς γραφίδος τοῦ Ἰουβενάλη.

Ἀλλ' ἀναχωρήσας τῆς Ἀγγλίας, μετά τινα περιήγησιν χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας του, ἐπανῆλθε τὸ 1790 εἰς Γαλλίαν, ὑπὸ τὰς ἐντυπώσεις ἤδη διατελοῦσαν τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοῦ 1789...

Ἐσκιαγραφήσαμεν διὰ βραχέων τὸν φιλολογικὸν βίον τοῦ Σχενιέρου, βίον παρελθόντα κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τὴν σκέπην οἰκογενειακοῦ ἀσύλου, βίον γλυκὺν καὶ ἤρεμον, ὡς ἡ διαυγὴς αὐτοῦ διάνοια.

Ἴτως ἔπρεπεν ἐνταῦθα νὰ σταματήσωμεν, προσθέτοντες μόνον ὀλίγα περὶ τῶν τελευταίων αὐτοῦ σατυρικῶν ποιήσεων ὡς καὶ περὶ τῶν ἐν τῇ εἰρκτῇ γραφέντων ἐλεγείων, ἀλλ' ἐν τῇ ταραχώδει ἐκείνῃ παλαίστρᾳ τῆς πολιτικῆς, ἐν ᾗ ἡ Γαλλία ἐπὶ πολὺν ἐκυμαίνετο χρόνον, ὁ Ἑλληνόφρων ποιητὴς δὲν ἀπεσύρθη τῆς πολιτικῆς τύρβης. Ὁ κάλαμος αὐτοῦ ἀποστάζων τὸν ἰὸν τοῦ Ἀρχιλόχου καὶ τοῦ Ἰουβενάλη κατεκεραύνωσε τοὺς ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας, ὡς μὴ ὤφελε, χύσαντας αἷμα τοσούτων ἀθώων. Ὁ ἁγνὸς πολίτης τῆς Δημοκρατίας δὲν ἠνέχθη τὴν καπήλευσιν τῆς ἐλευθερίας. Εὐθαρσῶς ἐπολέμησε κατὰ τῶν παραβιαστῶν αὐτῆς, ἀλλ' ἐνικήθη. Καὶ ἔκλινε τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τὴν μάχαιραν τοῦ δημίου, ὅπως ἔκλιναν ἀλληλοδιαδόχως καὶ μοιραίως πάντες σχεδὸν οἱ πολιτικὸν πρόσωπον διαδραματίσαντες κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἡ Γαλλία τότε, κατὰ τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν τοῦ Λαμαρτίνου, ὅπως ἡ Ὀρελία ἡ παράφρων τοῦ Σεξπήρου, ἀπέσπα τῆς κεφαλῆς, καταπατοῦσα ἐν τῷ αἵματι τὰ ἄνθεμα τοῦ ἰδίου αὐτῆς στέμματος.

Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

(Ἀκολουθεῖ).

ΑΓΓΛΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ

ΕΠΙΚΡΙΝΟΜΕΝΟΣ ΥΠΟ ΤΙΝΟΣ ΓΑΛΛΟΥ.

(μετάφρασις Σ. Ε. Ῥίκκη.)

I

Ἐταξείδευσα χιλιόμετρα τινὰ μετά τινος Ἄγγλου, ὅστις μὲ ἐδιασκέδασεν ἀρκούντως. Εἴθε ἡ ἀνάγνωσις τῆς παρούσης μου νὰ ἐπιφέρῃ τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα εἰς τοὺς ἀναγνώστας μου!

Γιγνώσκετε ὡς ἐμὲ πόσον διαφέρομεν ἀπὸ τὸν ἄγγλον fra diavolo, καὶ γενικῶς ἀπὸ τὸν γνήσιον Ἄγγλον. Αὐτὸ τοῦτο προέρχεται ἀπὸ πολλὰς αἰτίας: πρῶτον ἀπὸ τοὺς σιδηροδρόμους, τούς... Ἀλλά, μὲ φαίνεται, ἀναγνῶσται, ὅτι δὲν ὀφείλομεν νὰ ἀπομακρυνθῶμεν πολὺ τοῦ προκειμένου, διότι, πρῶτον ἐγὼ καὶ ὕστερον σεῖς, θὰ ἐκφενδονισθῶμεν τέσσαρα ἢ πέντε μίλια μακρὰν τοῦ σκοποῦ μας.

Περιορίζομαι λέγων μόνον ὅτι, ἀπὸ τοῦ Κριμαϊκοῦ πολέμου, οἱ γείτονές μας φέρουσι τὸ ὑπογένειον τῶν σκαπανέων μας ἢ τὸν μύστακα τῶν λοχιῶν μας. Οἱ ἄγγλοι εὔζωνοι ἐγκατέλειψαν συστηματικῶς τὸ *ἐθνικὸν των ἐπανωφόριον*, διότι ἐφοβήθησαν νὰ μὴ ὁμοιάσωσιν ἐν καιρῷ πολέμου ἀπέναντι τοῦ ἐχθροῦ στρατὸν δικηγόρων καὶ νομομαθῶν *(εὐγενὴς φόβος.)*

Ἀξιωματικός τις τοῦ τάγματος τῶν ἐπιλέκτων τῆς βασιλίσσης τὸν ὁποῖον ἠρώτησα διατί αὐτός τε καὶ οἱ συμπατριῶταί του ἀφίνουσι τὸν μύστακα, μὲ ἀπεκρίθη: «*Διὰ τὰ φαινώμεθα ἀρειμάνιοι.*»

Ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ ἀποδώσωμεν τὴν μεταβολὴν ταύτην τοῦ Ἀγγλικοῦ γενείου εἰς ὅλως στρατιωτικὴν πρόληψιν καὶ πάντοτε ὅταν εὑρίσκωμαι μετὰ Ἄγγλου διδασκάλου φέροντος μύστακα, λέγω κατ' ἐμαυτόν — «*Εἶναι ἀρειμάνιος.*» — Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου πολλοὶ Γάλλοι, μακρὰν τῶν Παρισίων, νομίζουσιν ὅτι ὁ John Bull ξυρίζει τὸν μύστακάτου, ἀλλά, ὡς βλέπετε, ἀπατῶνται· ὁ ἰατρός μου πολλάκις μὲ εἶπεν ὅτι τοιοῦτος συρμὸς ἐμφαίνει ἀσχημίαν. Πρό τινος καιροῦ οἱ Ἄγγλοι περιηγηταὶ προτιμῶσι τὸν ἁπλοῦν καὶ καθαρὸν μύστακα ἀντὶ τοῦ γενείου, καὶ μόνον τὸ ἐξησκημένον ὄμμα ξενοδόχου δύναται νὰ διακρίνῃ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν κάτοικον τοῦ Λονδίνου ἀπὸ τὸν πολίτην τοῦ Καλέ.

Προχθὲς λοιπὸν ἐνῷ μετέβαινον ἀπὸ Παρισίους δὲν *ἠξεύρω ποῦ* διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἰδοὺ ποῖοι μὲ περιεκύκλουν ἐντὸς τῆς ἁμαμάξης:

Ἀπέναντί μου εἰς τὴν γωνίαν·

Α΄. Ἄτομόν τι, ὅπερ δὲν ἔφερε ξίφος καὶ τὸ ὁποῖον εἶχε χρυσᾶ κομβία· ὡς ἐκ τούτου ὑπέθεσα ὅτι ἦτο ἀξιωματικός τις γενικῶς τοῦ ἱππικοῦ, ἀλλὰ εἰδικῶς τῶν δραγόνων· καὶ ἰδοὺ πόθεν· τὸ ἐνόησα: Ὁ μαχητὴς οὗτος εἶχε τὸν πῖλόν του ὅλως διόλου κεκλιμένον ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ του ὠτίου· δὲν ἀπαιτεῖται λοιπὸν μεγάλη εὐφυΐα διὰ νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι μεταξὺ ὅλου τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ ὁ ἀξιωματικὸς τῶν δραγόνων διακρίνεται ἀπὸ τὴν εἰδικὴν αὐτοῦ ἱκανότητα εἰς τὸ νὰ θέτῃ ἀγερώχως τὸ κάλυμμά του. Μάλιστα νομίζω ὅτι ἡ κλίσις αὕτη ἴνα ἦν καλὴ καὶ τοῦ συρμοῦ πρέπει νὰ ἔχῃ 45 βαθμούς· τρόμος βεβαίως θὰ σᾶς καταλάβῃ ὅταν σᾶς εἴπω ὅτι τὸ κάλυμμα στηρίζεται μόνον ἐπὶ πλέγματος ὀλίγων τριχῶν κτενισμένων πρὸς τὰ ἔμπροσθεν.

Β΄. Εἷς Ἄγγλος.

Γ΄. Εἷς τραπεζίτης.

Δ΄. Μία ἠθοποιός.

Ε΄. Ἓν ἀντίτυπον *τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο κόσμων* δεικνῦον γωνίαν ὅπου ἐκάθητο μία γυνή.

Ἀνεχωρήσαμεν· ὁ ἀπέναντί μου ὑποτιθέμενος ἀξιωματικὸς ἀνεγίνωσκεν ἐντόνως τὴν *Ἱστορίαν τῆς Γαλλίας*, ὅπερ μὲ ἐβεβαίωσεν ὅτι ἦτο Πρῶσσος. Οἱ γάλλοι ἀξιωματικοὶ ἀρκετὰ ἔμαθον τὴν Γαλλικὴν ἱστορίαν ὅπως διασκεδάζωσιν ἀναγινώσκοντες αὐτὴν ταξειδεύοντες. Πρὸς τούτοις ἡ συνεχὴς σιωπή του, τὸ ἀπότομον αὐτοῦ ὕψος καὶ τὸ τρίψιμον τοῦ μύστακός του μὲ ἐπεβεβαίωσαν εἰς τὴν ἰδέαν ὅτι ἦτο Πρῶσσος. — «Ἕξις τῆς πειθαρχίας καὶ τῆς διαταγῆς, ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν, καὶ ἀδιαφορία ὡς πρὸς τὴν εὐγένειαν.» Καὶ ἥσυχος ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ταξειδιώτου ἔστρεψα πρὸς τοὺς λοιποὺς τὰς φυσιολογικάς μου παρατηρήσεις. Ὁ διάβολος νὰ πάρῃ αὐτὴν τὴν μανίαν τῆς ἐθνικῆς κατατάξεως ἥτις κατέχει ὅλον τὸν κόσμον! Τοῦ λοιποῦ δὲν θὰ μὲ καταλάβῃ, σᾶς ὁμιλῶ εἰλικρινῶς.

Θέλω εἴπει πρὸς ὄνειδος τῶν προγενεστέρων ἰδεῶν καὶ τῆς ἐπιστήμης ὅτι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐνόμιζον τραπεζίτην, ἦτο καλλιτέχνης, ναὶ μὲν εὐπορῶν, ἀλλὰ καλλιτέχνης καὶ θέλω τὸ κηρύξει ὄχι μόνον εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν.

Ὁ Ἄγγλος μου ἦτο... ἦτο... δὲν ἠξεύρω τί ἦτο.

Ἐπὶ τέλους ἡ ἠθοποιός μου ἦτο γυνὴ ὡραία καὶ Κύριος οἶδε ὁπόσον ἡ καρδία μου πάσχει ἀφ' οὗ τὴν εἶδον. Ἂν ἠδύνασο, ἀναγνῶστα, νὰ θέσῃς τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τῆς καρδίας μου θὰ ἠσθάνεσο τοὺς παλμούς της.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ *τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν δύο κόσμων* δὲν ἔχω νὰ εἴπω τίποτε.

Ἀπατηθεὶς ἐπὶ ὅλων αὐτῶν τῶν φυσιογνωμιῶν ἔστρεψα τοὺς ὀφθαλμούς μου πρὸς τὸν ἀπέναντί μου· τὸ περὶ τῆς ἐθνικότητός του ζήτημα μὲ ἀνησύχει σοβαρῶς. Ἐξηκολούθει νὰ ἀναγινώσκῃ τὴν *Γαλλικήν του ἱστορίαν* ῥίπτων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ταχέα βλέμματα ἐπὶ τῶν κυριῶν, αἵτινες ἦσαν εἰς τὴν δι' αὐτὰς προσδιωρισμένην ἰδιαιτέραν θέσιν. Πάραυτα ἤνοιξε τὴν ἰματοθήκην του· ὡς πυροτέχνημα ἐθάμβωσαν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὅλων τὰ ἐν αὐτῇ ἐγκλειόμενα· οὐδέποτε εἶδον ἐπὶ ζωῆς μου ὅλα τὰ ἀναγκαιοῦντα εἰς ταξείδιον ἐν μεγαλητέρᾳ ἐντελείᾳ Ἀμέσως ξεκουμβόνει τὸ φόρεμά του καὶ βλέπομεν γιλέκιον ὅπερ εἶχε δολάρια ἀντὶ κομβίων. (Ἄ! μήπως εἶναι χρυσοχόος!) Παμμεγέθης χρυσῆ ἅλυσος, ἅλυσος ὡς ἐκείνη τῶν σιδηροδεσμίων, ἠνόετο μετὰ τοῦ ὡρολογίου του κεκαλυμμένου μὲ ἀδάμαντας. Ἐκείνη ἡ ἅλυσος εἶναι μυσαρά. Ἐνθυμεῖταί τις τὰς φυλακὰς τοῦ Τουλόν... πρὸς τούτοις εἰς τὴν ἄκραν αὐτῆς τῆς ἁλύσου ἐκρέμαντο χίλια περικοσμήματα συνιστάμενα ἐκ νομισμάτων. Περιττὸν νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα κομβία συνίσταντο ἐκ νομισμάτων.

Τὸ περιπλανώμενον αὐτὸ νομισματολόγιον ἔκαμε τοὺς ταξειδιώτας νὰ ὑποθέσωσι χίλια πράγματα: — «Ἴτως εἶναι, ἐψιθύριζεν ὁ εἷς, νομισματολόγος· καὶ πρὸς ἀσφάλειαν φέρει τὰ πάντα μεθ' ἑαυτοῦ.» — «Ἡ πλούσιός τις... κομπορρήμων,» ἔλεγεν ἄλλος. Ὡς ἄνθρωπος συνειθισμένος νὰ ἐκπλήττῃ τὸν πλησίον του, ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνόησε τὸ ἀποτέλεσμα ὅπερ ἐπέφερεν εἰς τὴν ἐντὸς τῆς ἁμαμάξης ὀμήγυριν. Μετὰ μεγάλου ζήλου ἔσυρεν ἓν πρὸς ἓν τὰ διάφορα πράγματα ἐκ τοῦ σάκκου του. Ἐξ ἀπροόπτου κραυγὴ ἐκπλήξεως ἐκ τῆς δεξιᾶς γωνίας ἐπέσυρε τὴν προσοχήν του. — «Ἄχ! Θεέ μου! ἐλησμόνησα τὴν φιαλίδα μου!» — Ἡ πρόσκλησις αὕτη ad hominem ἔφθασεν ἀπ' εὐθείας ὅπου διευθύνετο, καὶ πάραυτα φιαλὶς ἐξαισίας κατασκευῆς προσηνέχθη χαριέντως εἰς τὴν μικρὰν κυρίαν (*ἐπιθεώρησις τῶν δύο κόσμων*), ἥτις τὴν ἐδέχθη ἄνευ προτροπῶν. Ἐπὶ τέλους εἷς ἐμάντευσεν ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ κάμῃ τις αὐτὸν τὸν ξένον νὰ ὁμιλήσῃ ἐπὶ ἄλλου ἀντικειμένου εἰμὴ ἐπὶ τῶν ἀργυρῶν του σκευῶν, καὶ αὐτὸς ὁ εἷς ἦτο μία γυνή. Ἡ σιωπὴ διεκόπη—καὶ ὁ καλλιτέχνης ἤρχισε τὴν ὁμιλίαν ἐπὶ τῆς νέας καλλιτεχνίας τῆς Ἰταλίας.

— «Ἐξετάσατε, κύριε,» — εἶπεν ὁ περίεργος αὐτὸς ἄνθρωπος ἀνοίγων τὸ στόμα του δευτέραν φορὰν, — «Ἡ πίπα αὕτη εἶναι ἐκ καθαροῦ ἀργύρου· διέταξα νὰ μὲ

τὴν κατασκευάσωσιν εἰς Φλωρεντίαν μόνον ἵνα ἴδω ἂν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Κελλίνη προσδεύωσιν εἰς τὴν τόρευσιν (ciselure). — Παρατηρήσατε πόσον εἶναι βαρεῖα καὶ ἄνευ καλλονῆς! Τοῖς ἔδωσα ὁλόκληρον μῆνα ἵνα τὴν ἐπεξεργασθῶσι καὶ μὲ ἐστοίχισε 40 πεντόφραγκα. Ἀ! εἰς ποῖον αἰῶνα ζῶμεν! Ἀλλὰ μόνον ἡ καλλιτεχνία ἐπαλινδρόμησεν, ἐνῷ ὁ ἐθνικὸς χαρακτὴρ ἐστάθη πάντοτε ὁ αὐτός: — Πέρισυ μὲ ἐλῃστευσαν εἰς Νεάπολιν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου καὶ ὁ πάππος μου ἐλῃστεύθη πρὸ 150 ἐτῶν. Μάλιστα οἱ λῃσταὶ εἶναι τόσον κοινοί, ὥστε εἰς τὰς ὁδοὺς δυσκόλως δύνασαι νὰ τοὺς διακρίνῃς ἀπὸ τοὺς τιμίους πολίτας.»

Ἐπιθυμῶν νὰ ἴδω μέχρι τίνος βαθμοῦ κατεῖχετο ὑπὸ τῆς Ἰταλοφοβίας, τὸν ἠρώτησα πῶς τὸν ἐφαίνετο ἡ Φλωρεντία.

— «Πόλις πληκτική, ἀπεκρίθη, αἱ νύκτες εἶναι θανάσιμοι. Ἐκτὸς τούτου ἡ ξενοδόχος μου ἦτο τόσον λεπτὴ ὥστε ἐζήτησα ἐπιμόνως νὰ μὲ καταβιβάσῃ τὰς τιμάς. — «Εὐχαρίστως;» μὲ ἀπεκρίθη. Ὅταν ἦλθε καιρὸς νὰ πληρώσω, ἓν τσαῖον ἐστοίχιζε 35 φράγκα! Ἡ Νεάπολις ὅμως εἶναι εὐθυμοτέρα. Αἱ ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν εἰκόνες εἶναι πλήρεις χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων, καὶ ἡ εὐθυμία ὑπάρχει ὄχι μόνον εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ὁδούς. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὸν λαόν, εἶναι πάντη ἄθλιος· ὅλοι προσπαθοῦσι νὰ ἀπατῶσι τὸν ξένον.»

— Κύριε, τὸν εἶπον, μὴ ἀνησυχῆτε τόσον διὰ τοὺς Ἰταλούς· εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅπου καθεὶς σᾶς ὁμιλεῖ *εἰλικρινῶς*, ὁ εἷς προσπαθεῖ νὰ ἀπατήσῃ τὸν ἄλλον μὲ τὴν χεῖρα εἰς τὴν καρδίαν· καὶ ὁ *εἰλικρινὴς* Γάλλος εἶναι χιλιάκις χειρότερος ἀπὸ τὸν *πονηρὸν* Ἰταλόν. Ὥστε, μόνον εἰς τὴν πατρίδα μου εἶσθε ἥσυχος, διότι ἐκεῖ...

— Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν μας, εἶπεν ὁ ἄνθρωπός μας διακόπτων με.

— *Ὑμεῖς Ἄγγλος! Τὶς ἤθελε ποτὲ ἀκούσει τοιοῦτό τι!*»

Αἱ λέξεις αὗται ἀντήχησαν μεγάλως ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τοῦ ἀκροατηρίου.

II

Πολὺ ὑπερηφανεύονται οἱ Ἄγγλοι ὅταν δὲν ἐκλαμβάνωσι εἰς τοιοῦτον ὅταν ὁμιλῶσι ξέναις γλώσσαις· τὸ μόνον, ὅπερ ἐπιθυμοῦσι νὰ ἀπολέσωσι περιηγούμενοι, εἶναι ἡ ἀγγλικὴ προφορά των.

Ἡ ἐξομολόγησις ἔφθανεν ἐγκαίρως, διότι ἤρχιζον νὰ τὸν ἐκλαμβάνω ὡς εὐκατάστατον Τοῦρκον. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ταξειδεύων πολὺ εἶχε προσαποκτήσει, οὕτως εἰπεῖν, κοσμοπολιτικὸν τόνον· ὡμίλει γλῶσσαν μεμιγμένην μὲ λέξεις διαφόρων γλωσσῶν καὶ δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι ὁ νησιώτης οὗτος ἦτο περιπλανώμενος πύργος τῆς Βαβυλῶνος.

Ἤρχιζον νὰ σχετίζωμαι ἔτι κάλλιον μὲ τὸν ἀπέναντί μου, καὶ μάλιστα ἔλαβον τὸ θάρρος νὰ τὸν ἐρωτήσω ποῖα ἦσαν τὰ ἀρχαῖα νομίσματα ἅτινα ἔφερεν ὡς κομβία.

— «Τοῦτο, μὲ εἶπεν, εἶναι μία ἐκ τῶν πρώτων γουνεῶν (guinea) (*), αἵτινες φέρουσιν ἐγκεχαραγμένον τὸ πρόσωπον Καρόλου τοῦ Β'. Ἠξεύρετε καλῶς ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος ἔκοψεν εἰς νομίσματα τὸν πρῶτον χρυσὸν ὅστις ἐξήχθη ἐκ τῆς Γουινέας. Καὶ ἰδοὺ πόθεν παράγεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ τούτου τοῦ νομίσματος.»

Ὁ Ἄγγλος μου εἶναι διασκεδαστικὸς καὶ διδακτικός!

— «Συλλέγετε καὶ νομίσματα θαυματουργά; εἶπεν ὁ καλλιτέχνης ἀνακινώσκων ἐπί τινος τὰς λέξεις: Agnus Dei qui tollis peccata mundi...»

— «Ἴτως μὲ περιπαίζετε διὰ τὸ γιλέκιόν μου, εἶπεν ὁ τρομερὸς John Bull μας χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ καλλιτέχνου· ἀλλὰ πολλάκις μὲ ὠφέλησε πολὺ εἰς τὰ ταξειδιά μου. Εἰς Ἐλβετίαν ποτὲ μὲ ἔκλεψαν τὸ χαρτοφυλάκιόν μου («*ἂν ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι ἔχοντες τὴν μανίαν νὰ κλέπτωσιν, αὐτὸς εἶχε βεβαίως τὴν μανίαν νὰ τὸν κλέπτωσι*») ὅπου ὅλα τὰ χρήματά μου περιείχοντο, καὶ ἠναγκάσθην νὰ πληρώσω τὸν ξενοδόχον μέ τινα κομβία διαμάσας οὕτω τὴν ὑπόληψίν μου.»

Τὸ εὐλογημένον γιλέκιον εἶχε γίνει τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς προσοχῆς.

Μὴ φοβεῖσθε μήπως ἀπαντήσετε εἰς τὰ ταξειδιά σας τινὰ ἐκφαριώτην εἰς τὸν ὁποῖον νὰ ἀράσωσι τὰ κομβία σας;

(*) Γουνία, ἀγγλικὸν νόμισμα ἀξίας 28 σελινίων.

— «Ὦ! ἐγὼ τὸν διορθώνω! εἶπε δεικνύων με μικρόν τι ἐπιχρυσωμένον *ρεβόλβερ*. Ἐκτὸς τούτου ὅταν ταξειδεύω ἐκλέγω ἐντὸς τῆς ἁτμαμάξης θέσιν for gentlemen only. Ἐν τούτοις μὲ ὅλας τὰς προφυλάξεις μου ἡμέραν τινὰ εὑρισκόμενος μετὰ ἀνθρώπου, καλοῦ ἐξωτερικοῦ, ἔχασα ἓν πολύτιμον κομβίον, ὅπερ οὗτος μὲ ἔκλεψε χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω.»

Αὐτὸ συνέβη εἰς Ἐλβετίαν, καὶ ἰδοὺ, βεβαίως, διατὶ ὁ ἄνθρωπός μας δὲν ἠγάπα αὐτὸ τὸ μικρὸν μέρος τοῦ κόσμου.

— «Μισῶ τοὺς Ἐλβετοὺς, ἀνέκραξε· λαὸς μισθωτῶν, ἁρπάγων, ἑτοίμων νὰ πωλήσωσι τὰ *πετσιά των* ἀκριβώτερα παρ' ὅτι φαντάζεταί τις. Ἀκόμη καὶ αὐτὴ ἡ συναναστροφή των εἶναι ἐμπόριον· ὅ,τι σᾶς λέγουσι σᾶς τὸ λέγουσι μὲ σκοπὸν νὰ κερδίσωσί τι. Μὴ μὲ ὁμιλῆτε περὶ αὐτῶν τῶν ἀγυρτῶν οἵτινες λέγουσιν ὅτι *εἶναι πάντοτε ἕτοιμοι νὰ χύσωσι τὸ αἷμά των ὑπὲρ τῆς πατρίδος των*. Δύναμαι νὰ σᾶς βεβαιώσω ὅτι δὲν ἀπήντησα ἕνα μόνον gentleman καθ' ὅλην τὴν Γενεύην, ἥτις δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ μέγα τι ἐργοστάσιον ὡρολογοποιΐας, ὅπου ἐργολαβοῦσι μὲ ὡρολόγιον ἀνὰ χεῖρας. Ὅτε ἤμην ἐκεῖ διήγειρον τὸν θυμὸν ὅλων λέγων εἰς αὐτούς: «*Ὑπερηφανεύεσθε τόσον διὰ τὸν Γουλλιέλμον Τέλλ! Καὶ ἠξεύρετε τίς ἦτο αὐτὸς ὁ Γουλλιέλμος Τέλλ; ἦτο φυγὰς γάλλος!* Πρὸς τούτοις εἶναι καὶ περίεργοι αὐτοὶ οἱ Ἐλβετοί· εἰς Βέρνην ἅπαξ τοῦ ἔτους συνειθίζουσι νὰ ψήνωσιν ὁλόκληρον ἄρκτον καὶ νὰ τὴν προσφέρωσιν εἰς τοὺς συνδαιτυμόνας. Ῥήτορες τῇ ἀπευθύνουσι λόγους καὶ ἐνῷ τρώγουσι τὰ μέλη της ἐπισωρεύουσιν εἰς τὴν μακαρίτισσαν ἐπαίνους ἐπὶ ἐπαίνων: «*Πόσον καλὰ ἀνέβαινες τὸ δένδρον! Πόσον ἦσαν δυνατοὶ οἱ μυῶνές σου! Πόσον...*»

Εἰς αὐτὰς τὰς λέξεις ἡ συνοδία ἐστάθη. Ὅλοι κατέβησαν ἀπὸ τὰς ἁτμαμάξας διὰ νὰ ξεναρκώσωσι τοὺς πόδας των, κατέβημεν ὅθεν καὶ ἡμεῖς.

Εὗρον τὸν Ἄγγλον μου εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ σταθμοῦ. Εἶχε διατάξει ἓν *ποντς* καὶ ἐνῷ ἐξέτεινε τὴν χεῖρά του πρὸς αὐτὸ ἓν κομβίον ἐκ τοῦ περιφήμου γιλεκίου του ἐλύθη καὶ ἔπεσε. — «Garçon! *πλάσε το!*» εἶπε καὶ ἀμέσως ὁ ὑπηρέτης τὸ ἔλαβε κρατήτας τὴν ἀξίαν δύο *πουντσίων* (ἓν δι' ἐκεῖνον καὶ ἓν δι' ἐμέ.)

— «Σᾶς παρακαλῶ νὰ μὲ ἀκολουθήσετε (ἤθελον ἀκολουθήσει αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ἀκόμη καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου) ἵνα σᾶς δείξω τὸν σκύλον μου.» — Ἐκινήσαμεν. Ὦ τοῦ θαύματος! ὁ σκύλος δὲν εἶχε γιλέκιον ἀλλὰ περιλαίμιον ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ.

Ὁ ξένος μὲ εἶπεν·

«Ἀναγνώσατε τὴν ἐπιγραφὴν τὴν ὁποίαν κατὰ διαταγήν μου ἐσκάλισαν εἰς Φλωρεντίαν.» (Αὐτὸς ὁ Ἄγγλος εἶχε νὰ κάμῃ μὲ τὴν Φλωρεντίαν!)

Καὶ πραγματικῶς ἰδοὺ τί ἀνέγνωσα:

Ὅστις λάβει τὴν ἰδέαν νὰ κλέψῃ τὸν σκύλον μου δύναται νὰ λάβῃ τὸ περιλαίμιον, ἀλλὰ τὸν παρακαλῶ νὰ μὲ ἀποδώσῃ τὸν σκύλον μου (ἦτο πολὺ ἐγωϊστής!) *ἄλλως θέλει ἀπολέσει 100 φράγκα τὰ ὁποῖα ἤθελον τῷ φιλοδωρήσει.*»

Ἠκολούθει ἡ διεύθυνσίς του.

— Ἀλλὰ σεῖς ἐνθαρρύνετε τὴν κλοπήν! ἀνέκραξα.

— «Ὄχι, αὕτη ἡ ἐπιγραφὴ εἶναι μόνον πρόκλησις, ἀπήντησε, διότι ὁ Good-will μου (αὐτὸ ἦτο τὸ ὄνομα τοῦ πολυτίμου σκύλου του!) φαίνεται ὅτι ἠξεύρει ὁποῖον θησαυρὸν φέρει περὶ τὸν λαιμόν του καὶ πρὸ πέντε ἐτῶν οὐδεὶς ἀκόμη ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐγγίσῃ...»

Φωνή· *εἰς τὰς θέσεις σας*, παρ' ἑνὸς τῶν ὑπαλλήλων τοῦ σιδηροδρόμου, μᾶς ἔκαμε νὰ εἰσέλθωμεν ἐντὸς τῆς ἁτμαμάξης.

Διετρέξαμεν ἡμίσειαν ὥραν καθ' ἣν ὁ Ἄγγλος μου οὔτε εἶπεν οὔτε ἔκαμέ τι ἀξιοπαρατήρητον. Μόνον ἅμα ἔφθασεν ἡ ὥρα νὰ ἀποχωρισθῶμεν, μὲ εἶπεν ὅτι ἐπειδὴ ἡ συναναστροφή μου τὸν ἤρεσε ἤθελον τὸν ὑποχρεώσει ἂν τὸν ἠκολούθουν εἰς Ἀβυσσινίαν ὅπου μετέβαινε πρὸς κυνήγιον λεόντων καὶ χελιδόνων. Δυστυχῶς, πολλαὶ αἰτίαι μὲ ἐμπόδισαν νὰ δεχθῶ τὴν εὐγενῆ ταύτην πρότασιν ἐγκαταλιπὼν οὕτω αὐτὸν τὸν Νεβρὼδ εἰς Αὐρηλίαν (Orléans.)

Ἀπεχωρίσθην λοιπὸν εἰς Αὐρηλίαν ἀπὸ τοῦ ἀνεκτιμήτου Ἄγγλου! ἀπεχωρίσθην! δὲν δύναμαι νὰ σᾶς ἐκφράσω τὴν λύπην μου! Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ τὸν ἐπανεύρω, ὑπόσχομαι εἰς ὅντινα μὲ φέρει αὐτὸν καὶ τὸν σκύλον του οὐχὶ εὐκαταφρό-

νητον ἀμοιβήν· δηλ. διὰ τὸν σκύλον, τὸ χρυσοῦν περιλαίμιον, ὅπερ αὐτὸ τὸ ζῶον φέρει μεθ' ἑαυτοῦ, διὰ τὸν Ἄγγλον καὶ διὰ τὸ πολύτιμον γιλέκιον ὅπερ αὐτὸ τὸ λογικὸν ζῶον φορεῖ, τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ τοὺς ἥρωας τῆς διηγήσεώς μου.

Δὲν εἶναι ἡ ἀνταμοιβὴ αὕτη καλή;

ΛΟΓΟΣ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ.

Ἐκφωνηθεὶς τὴν 23 Φεβρουαρίου 1869 εἰς τὴν κηδείαν τοῦ Μιλτιάδου Καστελλοπούλου ἐν τῷ μητροπολιτικῷ ναῷ τῆς Εὐαγγελιστρίας, παρὰ τοῦ Κ. Κωνσταντίνου Σούτσου διδάκτορος τὰ νομικὰ, πρώην καθηγητοῦ εἰς τὸ ἐν Πειραιεῖ Β. Γυμνάσιον.

Ἡ ὕπαρξις... ὁ θάνατος... ἰδοὺ οἱ δύο δρόμοι·
Ὁ πρῶτος... λύπαι, ταραχαί, περισπασμοὶ καὶ [τρόμοι·
Ὁ δεύτερος... ἀνάπαυσις.....
.....

Ὦ! ποῖον βίγας ἡδονῆς θὰ αἰσθανθ' ἡ ψυχή μας
Ἂν ὡς ἀράχνης ὕφασμα διαλυθ' ἡ ζωή μας,
Τῆς ἀληθείας ὁ Θεὸς τὸ φῶς ὅταν μᾶς δείξῃ...
.....
Καὶ μᾶς εἰπῇ· «Τὸ ἔνδυμα τῆς πλάνης σας ἀρῆτε,
Τὴν ἄλυσιν τῶν ὄντων μου ἴδετε καὶ χαρῆτε.»

Τὰ ὡραῖα ταῦτα καὶ ἐμπνευσμένα ἔπη ἐξῆλθον ποτὲ ἐκ τῆς φλογερᾶς καρδίας ποιητοῦ ἐθνικοῦ, ἀκμαιοτάτου ἄλλοτε καὶ τοῦ ὁποίου τὰ θνητὸν σκῆνος, γηρήσαντος ἤδη καὶ κύψαντος ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ὀδύνης, συνωδεύομεν πρὸ ὀλίγων μηνῶν εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν· τὰ ἔπη ταῦτα ἐπανέρχονται τώρα ἑκουσίως εἰς τὴν μνήμην μου ἀπέναντι τοῦ ἀλγεινοῦ καὶ — δι' ἐμὲ τοὐλάχιστον — ὅλως ἀπροσδοκήτου θεάματος τῆς πενθίμου ταύτης πομπῆς, τελουμένης ἐπὶ τῷ θανάτῳ φίλου μοῦ στενοῦ, εἰλικρινεστάτου καὶ πιστοτάτου, τὸν ὁποῖον συνείθιζα νὰ θεωρῶ πολὺ μᾶλλον ὡς ἀδελφὸν νεώτερον παρὰ ὡς φίλον ἁπλοῦν.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ ποιητοῦ πληρέστατα τῷ ὄντι ἐξεικονίζουσι τὸ θλιβερὸν συμβάν, τὸ ὁποῖον θρηνοῦμεν ὅλοι, καὶ ἡ σοβαρμία καὶ ἀπαρηγόρητος μήτηρ τοῦ νεκροῦ, καὶ οἱ ἀγαθοί του ἀδελφοὶ καὶ ἡμεῖς οἱ φίλοι καὶ συμπολῖται του, οἱ γνωρίσαντες καὶ ἐκτιμήσαντες τὰς σπανίας καὶ ἀληθῶς ἀνδρικὰς αὐτοῦ ἀρετάς.

Ναί, Κύριοι, αἱ αἰσθήσεις μου ἀρνοῦνται νὰ πιστεύσωσιν ὅτι ἐκ τῆς πληρότητος τῆς διανοητικῆς καὶ σωματικῆς ζωῆς ὁ πολύτιμος καὶ σπάνιος φίλος μας μετέβη διὰ μιᾶς εἰς τὴν ψυχρὰν καὶ ἀναλλοίωτον ἀκινησίαν τοῦ θανάτου· ἡ ἀποβίωσίς του μὲ φαίνεται πλάνη, χίμαιρα, ὄνειρον· δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον προχθὲς ἀκόμη ἔβλεπον πλήρη ζωῆς καὶ δραστηριότητος καὶ νοημοσύνης, ἀπεφάσισε διαμιᾶς, ἐν ἡλικίᾳ τριακοντατεσσάρων μόλις ἐτῶν, νὰ μᾶς ἀποχαιρετίσῃ ἀμετακλήτως, νὰ ἐπιβῇ εἰς τὸ μαῦρον τοῦ Χάρωνος ἀκάτιον καὶ ν' ἀναπετάσῃ τὰ ἱστία ἐπιχειρῶν ἀδιστάκτως τὴν μεγάλην καὶ μυστηριώδη ποντοπορίαν ἐκ τῆς ὁποίας κανεὶς δὲν ἐπανέρχεται εἰς τὴν πρότκαιρον ταύτην καὶ γηΐνην πατρίδα.

Μόνον τὸ λογικόν μου, ἐνδίδον ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν ἐνάργειαν, ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ ἀπαίσιον ὄνειρον εἶναι, δυστυχῶς, ἀλήθεια, θλιβερὰ πραγματικότης. Ἐν τούτοις, ἡ ὑπὸ τοῦ Πλάττου ἐμφυτευθεῖσα ἐν ἡμῖν ἐποπτικὴ δύναμις μὲ παριστᾷ τὸν μακαρίτην ἀποδυσπετήσαντα πρὸς τὴν πάλην τὴν ὀδυνηρὰν καὶ ἀχάριστον, ἥτις ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν κοινωνικῇ καταστάσει εἶναι δυστυχῶς ὁ μόνος κλῆρος ὁ ἐπιφυλαττόμενος εἰς τὴν τιμιότητα, εἰς τὴν εὐσυνειδησίαν, εἰς τὸν ἀκέραιον καὶ ἀνδρικὸν χαρακτῆρα, εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ μεγαλόφρονα ἱκανότητα· μὲ τὸν παριστᾷ, σύννουν ἀλλ' ἀκατάβλητον, σταθέντα εἰς τὸ σημεῖον τῆς μυστηριώδους καὶ ὑπερφυοῦς διακλαδώσεως τῶν δύο δρόμων τοὺς ὁποίους ὑποδεικνύει ὁ ποιητής

Ἡ ὕπαρξις... ὁ θάνατος.... ἰδοὺ οἱ δύο δρόμοι!

καὶ μετὰ βραχεῖαν σκέψιν προτιμήσαντα ἀφόβως καὶ ἀδιστάκτως τὸν δεύτερον. Ἐποπτική τις δύναμις, ἰσχυροτέρα καὶ ἐναργεστέρα τῆς τῶν κοινῶν ψυχῶν, ἔδειξεν ἴσως διαμιᾶς εἰς τὰ ὄμματα τοῦ μακαρίτου Μιλτιάδου σαφεστάτας καὶ ἐλλαμπομένας ὑπὸ φωτὸς ἀθανάτου τὰς μεγάλας μεταφυσικὰς ἀληθείας τὰς ὁποίας ὡς ἐλπίδας μόνον καὶ ὡς πιθανότητας διορᾶται ἡμεῖς ἐν τῷ παρόντι βίῳ, τὰς ὁποίας

ὅμως ἐγγυῶνται ἡ ὑπερφυὴς τοῦ Χριστοῦ διδασκαλία καὶ αἱ ὑψηλαὶ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ρουσσώ.

Τοιοῦτοι θάνατοι ἀπρόοπτοι καὶ τρόπον τινὰ κεραυνοβόλοι εἶναι διὰ πάντα σκεπτόμενον ἄνθρωπον σοβαρὰ διδάγματα, ἐπίσημοι καὶ πειστικαὶ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἀποκαλύψεις. Ἀπέναντι τοῦ νηπίου τοῦ κλείοντος διὰ παντὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀμφιβάλλομεν — μᾶς φαίνεται ἀσθενοῦς λύχνου ἀσθενεστάτη λάμψις ὑπὸ ἐλαφρᾶς πνοῆς ἐξαφανιζομένη — ὑλικόν τι φαινόμενον! Ἀπέναντι τοῦ νεκροῦ γέροντος εἰς τὸν ὁποῖον πρὸ καιροῦ ἐβλέπομεν καὶ τὸ σῶμα καταῤῥεῦσαν καὶ παραλύσαν καὶ τὴν διάνοιαν ἀμβλυνθεῖσαν καὶ ἐκλιποῦσαν, πάλιν ἀμφιβάλλομεν· φωνή τις κρυφία ἐντὸς ἡμῶν λέγει· «Σῆψις, ἀποσύνθεσις — ὑλικὸν φαινόμενον!» Πολεμοῦμεν τὴν φωνὴν ταύτην, τὴν ἀποκρούομεν, ἀλλ' αὐτὴ πάλιν ἀκούεται καὶ ἀφίνει δισταγμοὺς εἰς τὴν ψυχήν μας. Ὅταν ὁ βάναυσος, ὁ ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεώς του ἀποσβέσας ἐν ἑαυτῷ τὸ ἔναυσμα τοῦ θείου πυρ ς καὶ μεταβληθεὶς, ἂν δύναμαι νὰ εἴπω οὕτω, εἰς ὑλικὸν ἐνεργοῦντα ὄγκον, κεῖται νεκρὸς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἴσως καὶ τότε ἀκόμη ἀμφιβάλλομεν, καὶ μ' ὅλην τὴν χθὲς εὐρωστίαν τοῦ σώματος καὶ τὴν σήμερον κατάπτωσιν, πάλιν ἴσως λέγομεν· «Ἔκλυσις μυώνων, κατακρήμνισις σαρκῶν καὶ ὀστέων — ὑλικοῦ οἰκοδομήματος!» Ἀλλ' ὅταν ἀνὴρ τέλειος, πλήρης ζωῆς καὶ συνάμα ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἠθικὸν καλὸν, εἰς τὴν ἰδέαν καὶ εἰς τὴν σκέψιν· ὅταν ἀνὴρ ὄχι ἐκ τῶν διανοουμένων διότι ζῶσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν ζώντων διὰ νὰ διανοῶνται· ἀνὴρ ἐξ ἐκείνων εἰς τοὺς ὁποίους ἡ νοερὰ καὶ ἄϋλος φύσις

Φεγγοβολεῖ διὰ παντὸς ὡς ἄστρον χωρὶς δύσιν,

ἀφανίζετ' αἰφνιδίως ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν, — ὤ! τότε, φωνή τις ἐνδόμυχος, πολὺ ἰσχυροτέρα τῆς πρώτης, φωνὴ μυστικὴ ἀλλ' ἀκαταμάχητος, φωνὴ κατισχύουσα πάσης πυῤῥωνικῆς ἀντιῤῥήσεως ἐγείρεται ἐντὸς ἡμῶν καὶ μᾶς κράζει· «Ὄχι· ἡ ζωὴ ἡ πλήρης, ἡ ἐνεργὸς διάνοια, ἡ πεφωτισμένη καὶ ἀκατάπτωτος θέλησις, ἡ καθαρὰ καὶ εὔγλωττος συνείδησις — τὸ κατ' ἐξοχὴν *εἶναι* — ἀδύνατον νὰ μεταβληθῇ εἰς τὸ μηδὲν, εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν· ἡ ζωὴ ἐτροποποιήθη, εὐρύνθη, μετέβαλε στάδιον, μετέβαλε μέσα ἐκδηλώσεως, δὲν ἐξέλιπε, δὲν ἐσβέσθη· ἀφοῦ καὶ αὐτὸ τὸ ἐλάχιστον μόριον τῆς ὕλης, ὡς μᾶς διδάσκουσιν αἱ ἀκριβεῖς ἐπιστῆμαι, δὲν δύναται νὰ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ σύμπαντος, πῶς ὁ νοῦς ὁ διευθετῶν καὶ διαπλάττων καὶ ὑποτάττων τὴν ὕλην ἤθελεν ἐξαφανισθῆ! Ἀδύνατον! ἀδύνατον!»

Δὲν εἶναι λόγος ἐπιτάφιος αἱ ὀλίγαι αὗται σκέψεις, ὦ τεθλιμμένοι συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ μακαρίτου! Οὔτε τὴν ἕξιν ἔχω τῆς δυσχεροῦς τῶν τάφων εὐγλωττίας, ἥτις ἀπαιτεῖ ῥήτορας πολυμαθεῖς καὶ ἠσκημένους, οὔτε ἡ βαθεῖα λύπη καὶ ἡ ζάλη καὶ ἡ πυρετώδης ταραχὴ αἱ προξενηθεῖσαι εἰς ἐμὲ ἐκ τοῦ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου συμβάντος σπαραξικαρδίου δυστυχήματος ἐπέτρεπον οἱανδήποτε προπαρασκευὴν ἢ σύνταξιν λόγου· τὰς σκέψεις ταύτας, ὑπαγορευομένας εἰς ἐμὲ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ μακαρίτου Μιλτιάδου, σᾶς τὰς ἐκθέτω ἀτάκτως, ἀσυρράπτως, ὅπως δύναμαι, πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁπλῶς ἱεροῦ καθήκοντος πρὸς τὴν μνήμην πολυτίμου φίλου, σχεδὸν ἀδελφοῦ, καὶ πρὸς παρηγορίαν καὶ ἐνθάῤῥυνσιν τῆς ἀξιοθρηνήτου μητρὸς, τῶν ἀδελφῶν καὶ ἐμοῦ τοῦ ἰδίου.

Συγχωρήσατε τώρα, Κύριοι, νὰ ἐκθέσω ὀλίγα τινὰ, ὅσα δυνηθῶ νὰ ἐνθυμηθῶ, περὶ τοῦ βίου τοῦ μακαρίτου Μιλτιάδου.

Τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Φιλίππου ὁ πρόγονος ἦτο Βενετὸς εὐπατρίδης ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Castel d' Oro. Κατὰ τὰς συχνὰς ἐν τῷ διαστήματι τοῦ ΙΖ' καὶ τοῦ ΙΗ' αἰῶνος εἰς τὴν Ἑλλάδα μετοικήσεις βενετικῶν οἰκογενειῶν, ἦλθε καὶ ὁ πρόγονος οὗτος τοῦ Μιλτιάδου καὶ νυμφευθεὶς ἑλληνίδα γυναῖκα ἐγκατεστάθη ὁριστικῶς εἰς τὸ Καστρὶ τῆς Κυνουρίας. Ὀλίγαι δεκάδες ἐτῶν μόλις παρῆλθον καὶ ἡ μέτοικος οἰκογένεια εἶχεν ἐξελληνισθῆ ὁλοτελῶς. Ἔχει τὸ ἐξαιρετικὸν τοῦτο πλεονέκτημα ἡ ἑλληνικὴ χώρα τοῦ νὰ ἀφομοιώνῃ καὶ συνταυτίζῃ μὲ τὸ ἔθνος πάντα τὰ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους του μετοικοῦντα καὶ ἐγκαθιστάμενα ἑτερογενῆ στοιχεῖα. Ἐκ μητρὸς δ' ἐπίσης ἔχει ὁ μακαρίτης εὐπατριδικὴν καταγωγήν· ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶναι ἀδελφὴ τοῦ μακαρίτου γερουσιαστοῦ Σπυρίδωνος Παππαλεξοπούλου τὸν ὁποῖον τὸν

[illegible] ἐξ ἡμῶν, οἱ πρεσβύτεροι, ἐνθυμεῖσθε βεβαίως ἐνθυμεῖσθε τὸν πρῶον καὶ μειλίχιον καὶ φιλόφρονα αὐτοῦ τρόπον· ἀλλ' ἐνθυμεῖσθε συγχρόνως καὶ τὸν ἐξόχως ἀνδρικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα, καὶ τὴν ἔντιμον φιλίαν, καὶ τὴν ἀναλλοίωτον πίστιν τοῦ εἰς τὴν συμπολιτείαν τοῦ ἀρχὰς, καὶ τὴν ἀμέριμνον καὶ ἀδυσώπητον αὐτοῦ ἀντιπολίτευσιν πρὸς τὴν βαυαρικὴν μικροτυραννίαν τοῦ Ὄθωνος.

Τοιαύτην ἔχων ἀναγωγὴν ὁ Μιλτιάδης, πεπαιδευμένος δ' ἐντεῦθεν μὲ νοημοσύνην πολλὴν καὶ κρίσιν ἀληθοῦς πρακτικοῦ φιλοσόφου, οὐδέποτε ἐπείθη κἂν περὶ τῆς καταγωγῆς του, γνωρίζων ὅτι ἡ μόνη ἀληθὴς καὶ πραγματικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀξία εἶναι ὁ ἔντιμος ἑαυτοῦ χαρακτὴρ καὶ ἡ προσωπική του ἱκανότης.

Καταγρυχόμενος ὑπὸ τῆς πενίας ἥτις ἐβάρυνεν ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἀρχαίους εὐπατριδικοὺς οἴκους τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἐπαλαίων καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον πρὸς μορφὰς παντοίας εἴδους δυσχερείας καὶ ἐναντιότητας, διετήρησε πάντοτε ὁ Μιλτιάδης ὄχι μόνον ἀλλὰ τὸ κάλλιστον εὐμενοῦ πνεύματος τῆς εὐπατριδικῆς του καταγωγῆς, τὴν ἀναλλοίωτον πίστιν, τὴν διατηρηθεῖσαν ἐντὸς τῶν πλείστων εὐγενῶν οἴκων, εἰς τὰς οἰκογενειακὰς παραδόσεις τῆς τιμῆς καὶ τοῦ καθήκοντος.

Μόλις περαιώσας ἐν τῷ γυμνασίῳ τῆς Ναυπλίας, γενεθλίου αὐτοῦ πόλεως, τὰς προπαρασκευαστικὰς αὐτοῦ σπουδὰς, εἰσῆλθεν ὁ μακαρίτης εἰς τὴν ἐν Τίρυνθι γεωργικὴν σχολὴν διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν γεωπονίαν, ἐλπίζων ὅτι, ὡς ὑπέσχοντο αἱ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης κυβερνήσεις, ἤθελον ἐγκαθιδρυθῆ γεωργικαὶ σχολαὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀνθαρρυνθῆ σπουδαίως ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς· ἀλλ' αἱ ἐλπίδες αὐτοῦ ἐματαιώθησαν καὶ εὑρέθη ἐντεῦθεν εἰς νέας περιπετείας, εἰς νέους ἀγῶνας διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς συντόνου ἐπιμελείας ἐπροσπάθει καθ' ἑκάστην νὰ ἀναπληρώνῃ τὴν ἀπέλειαν τῶν σπουδῶν του· ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιολόγου ταύτης ἐπιχειρήσεως ἐφάνθησαν οἱ μακροὶ καὶ ἐπιπόνοι πόλεμοι οἱ προπαρασκευάσαντες τὴν πτῶσιν τοῦ Ὄθωνος· εἰς τὴν πολυμέριμνον ἀνοίκνοιαν καὶ πολυμόχθον ἀντιπολίτευσιν φέρων μέρος ἔλαβε καὶ ἀνὴρ γόν, πλὴν μετ[illegible] αὐτοπαρεγκαίρου

οὐδέποτε ἐνοχλήσας κανένα τῶν κυβερνώντων, ὁ μακαρίτης Μιλτιάδης ἐκοπίασε πολὺ, ἐφυλακίσθη, ἐξετέθη εἰς ἀπείρους ζημίας καὶ κινδύνους· καὶ τέλος, ὅταν ἡ κατὰ τοῦ Ὄθωνος ἐπανάστασις ἐξετάθη ὡς γραμμὴ βαθυμηδὸν ἀναπτομένης πυρκαϊᾶς ἀπὸ τῶν Πατρῶν εἰς τὸ Αἴγιον καὶ ἐκ τοῦ Αἰγίου εἰς τὴν Κορινθίαν, καὶ τὰς Ἀθήνας, ὁ Μιλτιάδης εὑρέθη ἀμέσως εἰς Αἴγιον καὶ ἐκεῖθεν παρηκολούθησε τὴν πυρκαϊὰν συνδαυλίζων αὐτὴν μέχρι τῆς πρωτευούσης.

Μετὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ τοὺς παρακολουθήσαντας αὐτὴν ἀμέσως ὀδυνηροὺς κλονισμοὺς, ὁ μακαρίτης Μιλτιάδης διὰ τῆς χαρακτηριζούσης αὐτὸν ὀρθονοίας ἐνόησε πάραυτα ὅτι ἡ πατρὶς εἶχε τοῦ λοιποῦ ἀνάγκην εὐνομίας καὶ τάξεως, καὶ ὅτι αὐταὶ ἔπρεπε νὰ συμβαδίζωσι σταθερῶς μετὰ τῆς ἐλευθερίας, διότι ἄλλως ἡ ἐπανάστασις θὰ μετεβάλλετο εἰς κακοήθη πυρετὸν, ἀληθῶς ὀλέθριον διὰ τὸ ἔθνος.

Ἐπιστρέψας τότε χωρὶς ἀναβολὴν εἰς τὰς σπουδαίας μελέτας του, εἰς τὰς ὁποίας ἀφιερώθη πάλιν καὶ ἐνησχολεῖτο ἀνενδότως, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ προσιτὰς καὶ ὠφελίμους εἰς τὰς πολυαρίθμους τάξεις τοῦ λαοῦ τὰς οἰκονομολογικὰς ὡς καὶ τὰς ἄλλας γνώσεις ὅσας αὐτὸς εἶχεν ἀποκτήσει, μετέφρασεν ἐπιτυχῶς μετὰ τοῦ εὐπαιδεύτου συμπολίτου μας καὶ φίλου του Ἀλεξάνδρου Σκαλίδου καὶ ἐξέδωκε τὸ πρῶτον μέρος τῆς ὑπὸ τοῦ οἰκονομολόγου κυρίου Ῥαπέτου ἐκδοθείσης ἐν Γαλλίᾳ πολιτικῆς οἰκονομίας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐργατικῶν καὶ γεωργικῶν τάξεων.

Τέλος, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1866, ἐθεμελίωσε μετ' ἐμοῦ τὴν γαλλικὴν ἐφημερίδα «l'Indépandance hellénique» ὅταν δ' ἐγὼ μετὰ ἓξ μῆνας ἕνεκα λόγων ὑγείας ἠναγκάσθην ν' ἀποσυρθῶ, ἐξηκολούθησε μόνος του ὁ Μιλτιάδης καὶ μὲ ἀκάματον φιλοπονίαν τὰ δυσχερέστατον ἔργον τῆς ὁριστικῆς θεμελιώσεως καὶ τελειοποιήσεως τῆς ἐφημερίδος ταύτης, ἥτις κατέστη ὑπὸ τὴν ἐπιδεξίαν αὐτοῦ διεύθυνσιν ἓν τῶν σπουδαιοτέρων καὶ ὠφελιμωτέρων διὰ τὴν Ἑλλάδα ὀργάνων τῆς δημοσιογραφίας. Διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῆς ἐπιμελείας του, κατώρθωσε ὁ μακαρίτης νὰ προσελκύσῃ εἰς τὴν σύνταξιν αὐτῆς τὴν συμπράξιν ἀνδρῶν

διακεκριμένων καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ· ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος συντάττων ἀδιακόπως διάφορα ἄρθρα προσεκτικῶς καὶ ἐσκεμμένως ἐπέτυχε ν' ἀποκτήσῃ ἐντὸς ὀλίγου τὸ σπανιώτατον ἐν Ἑλλάδι πλεονέκτημα τοῦ γράφειν εὐχερῶς καὶ ὀρθῶς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν. Ὑπερασπιζόμενος σταθερῶς διὰ τῆς ἐφημερίδος του τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθερίας ἡνωμένης μετὰ τῆς τάξεως καὶ τῆς συντηρήσεως, προσέφερε πρὸ πάντων ἀκαταλογίστους ὑπηρεσίας εἰς τὸν μακρὸν καὶ πολυώδυνον ἀγῶνα τῆς Κρήτης, τὸν σείσαντα τόσον σφοδρῶς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἠθικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ οἰκονομικῶς. Ὅπως ἄλλοι ἔπεσαν μάρτυρες ἀγωνιζόμενοι διὰ τοῦ ξίφους ὑπὲρ τοῦ θλιβεροῦ ἀλλὰ πατριωτικωτάτου αὐτοῦ ἀγῶνος, μάρτυς αὐτοῦ ἔπεσε καὶ ὁ Μιλτιάδης ἀγωνιζόμενος διὰ τοῦ καλάμου, καὶ ἡ Κεντρικὴ ἐπιτροπὴ τῶν Κρητῶν δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ὁπόσας καὶ ὁπόσον πολυτίμους ἐκδουλεύσεις τῇ προσέφερε καὶ μετὰ πόσου ζήλου, καθ' ὅλην τὴν μακρὰν διάρκειαν τῆς ἐπαναστάσεως.

Κρίσις ὑγιὴς, χαρακτὴρ ἀνδρικὸς, φιλοπονία ἔκτακτος, ἄπαυστος προσπάθεια πρὸς τελειοποίησιν, ἄδολος, πιστὴ, ἀναλλοίωτος καὶ εἰς ἄκρον ἀφωσιωμένη πρὸς τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς φίλους του ἀγάπη, τιμιότης παραδειγματικὴ, πατριωτισμὸς πολὺς καὶ ἐνταύτῳ ἔμφρων, τοιαῦται ὑπῆρξαν ἐν συντόμῳ καὶ κατὰ τὸν ἰδιωτικὸν καὶ κατὰ τὸν δημόσιον αὐτοῦ βίον αἱ διακρίνασαι τὸν Μιλτιάδην ἀρεταί.

Διὰ τοῦτο, ὄχι μόνον ἠγαπᾶτο καὶ ἐξετιμᾶτο ὑπὸ τῶν πολυαρίθμων φίλων καὶ γνωρίμων αὐτοῦ, ὡς μαρτυρεῖ σήμερον ἡ μεγάλη καὶ αὐθόρμητος συνάθροισις τόσων πάσης τάξεως καὶ πάσης ἡλικίας συμπολιτῶν του, ἀλλ' ἀκόμη ἀπελάμβανε τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπολήψεως πολιτικῶν ἀρχηγῶν καὶ ἄλλων ἀνδρῶν ἐξόχως διακεκριμένων. Ὁ Κ. Ἀλέξανδρος Κουμουνδοῦρος, τὸν ὁποῖον ὁ μακαρίτης ἐσέβετο πολὺ καὶ τοῦ ὁποίου μεγάλως ἐξετίμα τὴν πολιτικὴν σύνεσιν, τὴν πραότητα, τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν φιλοφροσύνην, ἠγάπα ἰδιαζόντως καὶ ἐξετίμα τὸν μακαρίτην Μιλτιάδην, ὡς καὶ ὁ Κ. Μάρκος Ῥενιέρης, ὁ Κ. Λέων Μελᾶς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ἄνδρες ἐπίσης ἀξιότιμοι καὶ διακεκριμένοι.

Οὕτω ζήσας ἐντίμως, πατριωτικῶς καὶ φιλοπόνως, συνέτεμες αἰφνιδίως τὸ ταξείδιόν σου, φίλτατε Μιλτιάδη, καὶ ἔφθασες προώρως εἰς τὸν ἔσχατον λιμένα ὅπου μίαν ἡμέραν θὰ προσορμισθῶμεν ὅλοι, ἀπαυδήσας πλέον ἀπὸ τὰς ὀδυνηρὰς περιπετείας τοῦ βίου καὶ ἐπιθυμήσας, μετὰ τόσας ταραχὰς καὶ ζάλας, ἠρεμίαν καὶ ἀνάπαυσιν. Κατάβα λοιπὸν νὰ κοιμηθῇς ἀτάραχος εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος διὰ ν' ἀναπαυθῇ τὸ κατάκοπον σῶμά σου ἐντὸς τῆς γηΐνης κοίτης ἥτις ἀνοίγεται τῶρα διὰ σὲ ἐν τῇ παρὰ τὰς Ἀθήνας εὐρείᾳ Νεκροπόλει, ὅπου θ' ἀναπαύωνται πλησίον σου, ἀφ' ἑνὸς τόσοι νεκροὶ ἀφανεῖς, λαὸς ὁλόκληρος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τόσοι μεγάδοξοι καὶ ἱστορικοὶ ἄνδρες, ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, ὁ Ἰωάννης Κωλέττης, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης, ὁ Βρεσθένης Θεοδώρητος, ὁ Δημήτριος Καλλέργης καὶ τόσοι ἄλλοι· ἡ δὲ εὐγενὴς ψυχή σου ἀναβᾶσα εἰς σφαῖραν ὑψηλοτέραν καὶ εὐδαίμονα, ἃς ἀπολαύσῃ ἐκεῖ τὰ ἀγαθὰ τὰ ἄφθαρτα πρὸς ἀποζημίωσιν τῶν θλίψεων καὶ στερήσεων ὅσας ὑπέστης ἐν τῷ παρόντι βίῳ. Σ' ἀποχαιρετῶ, ἀγαπητὲ Μιλτιάδη, δέξου εὐχαρίστως ἐκ τοῦ φιλικοῦ μου στόματος τοὺς τελευταίους τούτους ἀσπασμοὺς τοὺς ὁποίους σ' ἀπευθύνω ἐν ὀνόματι τῆς μητρός σου, τῶν ἀδελφῶν σου καὶ ὅλων ἡμῶν τῶν ἀγαπώντων σε· ἔσο δὲ βέβαιος ὅτι ἡ μνήμη σου θὰ ἦναι πάντοτε παροῦσα εἰς τὰς ψυχάς μας κατὰ πᾶσαν συνδιάλεξιν, κατὰ πᾶσαν σκέψιν, κατὰ πᾶσαν περιπέτειαν τοῦ βίου ἡμῶν, εἴτε ὀδυνηρὰν εἴτε εὐάρεστον. Αἰωνία ἡ μνήμη σου, ἀγαπητὲ φίλε, αἰωνία ἡ μνήμη σου! ὕπαγε ἐν εἰρήνῃ!

Κ. ΣΟΓΤΣΟΣ.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ

ἐκ τῶν τοῦ Βύρωνος.

ΥΠΗΡΞΕ ΚΑΙΡΟΣ.

Ὑπῆρξε καιρός· — πρὸς τί νὰ τὸν ὀνομάσω; οὐδέποτε θέλομεν τὸν λησμονήσει;

— ὑπῆρξε καιρὸς καθ' ὃν ὁ εἷς ἠσθάνετο συμπάθειαν πρὸς τὸν ἄλλον, ὡς ἐξηκολούθησα νὰ αἰσθάνωμαι διὰ σέ.

Καὶ ἔκτοτε, ὅτε διὰ πρώτην φορὰν τὸ στόμα σου ἐξωμολογήθη ἔρωτα ὡς τὸν ἰδικόν μου, ἂν καὶ πολλαὶ λύπαι κατεκερμάτισαν τὴν καρδίαν μου, λύπαι τὰς ὁποίας ἡ ἰδική σου ἠγνόησεν ἢ δὲν ἠδυνάθη νὰ ἐννοήσῃ,

Οὐδεμία, οὐδεμία δὲν ἐπροχώρησε τόσον ὡς τὴν ἰδέαν ὅτι πᾶς ὁ ἔρως μας ἐξέλιπε· διεσκεδάσθη ὡς τοὺς μὴ εἰλικρινεῖς ἀσπασμοὺς, ἀλλὰ διεσκεδάσθη εἰς τὴν καρδίαν σου μόνον.

Καὶ ὅμως ἡ καρδία μου κατά τι ἐπαρηγορήθη, ὅταν ἤκουσα τὸ στόμα σου, μὲ μελῳδικὴν φωνὴν, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε ἐνόμιζον εἰλικρινῆ, νὰ ἀναπολῇ εἰς τὴν μνήμην τὰς ἡμέρας ἐκείνας.

Ναί! γύναι, τὴν ὁποίαν ἐλάτρευσα, ἀλλὰ σκληρά, ἂν καὶ δὲν μὲ ἀγαπᾷς πλέον, εὐχαριστοῦμαι ὅμως βλέπων ὅτι τοὐλάχιστον σοὶ μένει ἀκόμη ἡ ἀνάμνησις τοῦ ἔρωτός μας.

Ναί, αὕτη ἡ ἀνάμνησις μοὶ εἶναι ἔνδοξος, καὶ ἡ ψυχή μου τέλος πάντων θέλει παύσει στενάζουσα. Ὅ,τι καὶ ἂν ἦται τώρα ἢ ὅ,τι θὰ ἦσαι εἰς τὸ μέλλον, ὑπῆρξας ποτὲ καὶ ἰδική μου!

Ο ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

Νέα κόρη, ὁ ἀσπασμὸς, τὸν ὁποῖον τὸ στόμα σου ἐναπέθεσεν ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου, θέλει μείνει, ἕως ὅτου εὐτυχέστεραι ἡμέραι μὲ ἐπιτρέψωσι νὰ σὲ τὸν ἀνταποδώσω ἐπὶ τῶν χειλέων σου, καθαρὸς καὶ ἀμίαντος.

Τὸ τρυφερὸν βλέμμα, τὸ ὁποῖον ῥίπτεις ἐπ' ἐμοῦ ὡς χαιρετισμὸν, δύναται νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἔρωτα ἴσον πρὸς τὸν ἰδικόν σου· τὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα βρέχουσι τὰ βλέφαρά σου δὲν προέρχονται ἐξ ἐμοῦ.

Δὲν σὲ ζητῶ ἐνέχυρον, τὸ ὁποῖον, μακρὰν ὅλων τῶν βλεμμάτων, νὰ δύναμαι νὰ βλέπω καὶ τὸ ὁποῖον νὰ μὲ κάμνῃ εὐτυχῆ. Περιττὸν νὰ δώσῃς ἐνθύμιον εἰς καρδίαν τῆς ὁποίας ὅλαι αἱ σκέψεις σοὶ ἀνήκουσι. Περιττὸν νὰ γράψω· — ἡ γραφίς μου ἀδυνατεῖ νὰ περιγράψῃ ὅ,τι αἰσθάνομαι! Ποίαν ἰσχὺν ἔχουσιν αἱ περιττολογίαι ἐκεῖ ὅπου δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ ἡ καρδία;

Τὴν νύκτα, τὴν ἡμέραν, εἰς τὴν εὐτυχίαν, ἢ τὴν δυστυχίαν, ἡ θεσαγηνευμένη αὕτη καρδία θέλει φυλάττει τὸν ἔρωτα τὸν ὁποῖον τῇ ἀπηγόρευσας νὰ φανερώσῃ, καὶ θέλει ἡσύχως ἀναστενάζει διὰ σέ.

ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΞΑΔΕΛΦΗΣ ΤΙΝΟΣ ΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ.

Οἱ ἄνεμοι κρατοῦσι τὴν πνοήν των — ἡ ἑσπέρα εἶναι ἥσυχος καὶ σκοτεινή — οὐδεὶς ζέφυρος πλανᾶται ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας — καὶ ἐγὼ ὑπάγω νὰ ἐπανίδω τὸν τάφον τῆς Μαργαρίτας μου, καὶ νὰ σπείρω ἄνθη ἐπὶ τῆς σποδοῦ ἣν ἀγαπῶ.

Ἐπὶ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ νεκροκραββάτου ἀναπαύονται τὰ λείψανά της, τὰ λείψανά της τὰ ἄλλοτε τόσον ζωηρά· — ἔγειναν λεία τοῦ Χάρωνος. — Οὔτε αἱ ἀρεταί της, οὔτε αὐτὴ ἡ ὡραιότης της, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαγοράσωσι τὴν ζωήν της.

Ὦ! ἂν οὗτος ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἅδου ἠδύνατο νὰ συγκινηθῇ! Ἂν ὁ οὐρανὸς ἀνέστελλε τὴν αὐστηράν του ἀπόφασιν, ἐκεῖνος ὅστις τὴν θρηνεῖ δὲν θὰ ἔγραφεν ἐδῶ λύπας· ἡ Μοῦσα δὲν ἤθελε ψάλλει ἐδῶ τὰς ἀρετάς της.

Ἀλλὰ διατὶ νὰ κλαίω; Ἡ ἀσύγκριτος ψυχή της ἀνίπταται μακρὰν τῶν μερῶν ὅπου λάμπει ὁ ἀστὴρ τῆς ἡμέρας· οἱ κλαίοντες ἄγγελοι τὴν ὁδηγοῦσιν εἰς τοὺς ἁγίους ἐκείνους λιμῶνας, ὅπου ἡ *Ἀρετὴ* ἀνταμείβεται δι' ἀτελευτήτων τέρψεων.

Καὶ ἡμεῖς! αὐθάδεις καὶ ὑπερήφανοι θνητοί! θέλομεν κατηγορήσει τὸν Θεὸν καὶ θέλομεν ἀνορθωθῆ ὡς παράφρονες κατὰ τῆς θείας προνοίας! Ἀ! μακρὰν, μακρὰν ἐμοῦ τοιαῦται μάταιαι σκέψεις! — Δὲν θέλω ἀρνηθῆ εἰς τὸν Θεόν μου τὴν ὑποταγήν μου.

Καὶ ἐν τούτοις γλυκεῖαι εἰσὶν αἱ ἀναμνήσεις τῶν ἀρετῶν της· ζωηρὰ καὶ ὥριμος εἶναι ἡ ἀνάμνησις τῆς ὡραιότητός της. Τὰ δάκρυά μου οὐδόλως παύουσι ῥέοντα δι' αὐτήν· καὶ ἡ εἰκών της μένει ἐντὸς τῆς καρδίας μου εἰς τὴν συνήθη αὐτῆς θέσιν.

(Μετάφρασις Σ. Ε. Ῥικκη.)

Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΜΙΛΗΤΟΥ.

(Ἐπεισόδιον τῆς Ἑλλ. ἱστορίας.)

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 104.)

Ξένοι διάφοροι ἐρχόμενοι εἰς Μίλητον ἤκουον περὶ τῆς Νεαίρας καὶ ἐθαύμαζον τὴν καλλονὴν καὶ χάριν αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν ξένων τούτων ἦτο καὶ ὁ Προμέδων καλὸς τὴν ὄψιν, εὐγενὴς τὸ γένος καὶ Νάξιος τὴν πατρίδα. Δὲν εἶναι γνωστὸν διὰ τίνας κυρίως ὑποθέσεις εἶχε μεταβῆ εἰς Μίλητον ὁ νέος οὗτος. Τοῦτο δὲ ἠξεύρω, ὅτι ἦτο φίλος ἐπιστήθιος τοῦ Ὑψικρέοντος, ὅστις πρὸ τοῦ μετὰ τῆς Νεαίρας γάμου του εἶχε συμφωνήσει νὰ συνταύτίσῃ τὴν τύχην του μετ' αὐτοῦ δηλ. νὰ τὸν ἔχῃ κοινωνὸν παντὸς εὐτυχήματος ἢ δυστυχήματος μὴ ὑποπτεύσας ὅτι ὑπάρχουσιν εὐτυχήματα, δι' ἕνα μόνον θεωρούμενα τοιαῦτα, καὶ τὰ ὁποῖα ἡ συγκοινωνία δευτέρου προσώπου ἀποχαλαροῖ. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι φθάσας εἰς Μίλητον ὁ Προμέδων ἐφιλοξενήθη εἰς τὸν οἶκον τοῦ *πολυτίμου* του φίλου, μολονότι ὁ τελευταῖος οὗτος δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸν ὄμμα τὰς εἰς τὸν οἰκόν του ἐπισκέψεις τῶν φίλων, μετὰ τὸν γάμον του ἐννοεῖται.

Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἀφίξεως τοῦ Προμέδοντος ἔμελλεν ὁ Ὑψικρέων νὰ τὸν παρουσιάσῃ πρὸς τὴν Νέαιραν, πρὸς ἣν οὗτος ἐπεθύμει νὰ διαβιβάσῃ τὰς συγχαρητηρίους εὐχάς του. Πρὶν προβῶ περαιτέρω, ἔγκαιρον κρίνω νὰ παρουσιάσω πρὸς σύστασιν κ' ἐγὼ τὴν Νέαιραν εἰς τὸν εὐμενῆ ἀναγνώστην — περὶ δυσμενῶν δὲ καὶ ὑποχονδριακῶν ἀναγνωστῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα λόγος. — Ἀλλὰ πῶς νὰ δώσω τελείαν εἰκόνα τοιαύτης καλλονῆς; Τίς δύναται νὰ καταμετρήσῃ τὴν θάλασσαν, νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὸν οὐρανόν, νὰ φωτογραφήσῃ τὸν ἥλιον;

Ὑπάρχουσι λάμψεις πρὸ τῶν ὁποίων θαμβούμεθα, καὶ τῶν ὁποίων τὴν ἀντανάκλασιν μόνον βλέπομεν εὐχαρίστως καὶ παρατεταμένως. Θαμβούμεθα πρὸ τοῦ ἡλίου, βλέπομεν ὅμως μετ' εὐχαριστήσεως τὸ φῶς αὐτοῦ κατοπτριζόμενον ἐν τῇ σελήνῃ. Εἴτε πρὸς τὸ λευκὸν καὶ ἁβρὸν τῶν ἴων καὶ κρίνων παραβάλλει τις τὸ κάλλος, εἴτε πρὸς τὸ καλλίχρουν καὶ χνοῶδες τῶν ῥόδων καὶ καμελιῶν, ἐκεῖνο θαυμένη ἔτι ἀπερίγραπτον. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου αἱ λεπτομέρειαι εἰς τοιαύτας περιγραφὰς ἐλαττοῦσι τὴν αἴγλην καὶ τὸ θάμβος τῶν ἀντικειμένων. Ἡ ἶρις π. χ. ἡ φαινομένη εἰς πολλοὺς ζώνη ποικιλόχρους, ἔκτακτόν τι καὶ ζῶν, διὰ τὸν ἀστρονόμον, τὸν πίπτοντα εἰς λεπτομερείας δὲν εἶναι εἰμὴ σωρεία σταγόνων ὕδατος, διαθλῶσα τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας. Εἰς πόσους γυναικεῖόν τι στῆθος παρθενικὸν δὲν παρίσταται ὡς θεῖόν τι, ὡς θρόνος τοῦ ἔρωτος, ὡς κατοικία τῆς ἡδονῆς, ὡς ἐρωτικὴ σαγήνη κλπ; Καὶ ὅμως εἰς τὸν ἰατρὸν ἀνατόμον τὸ πολύτιμον τοῦτο μέρος δὲν εἶναι εἰμὴ ὀκάδες τινὲς κρέατος, σπληνῶν, ἀγγείων καὶ χιλίων δύο ἀνθρωπίνων ἀηδιῶν.

Ὅστις εἶδεν Ἀνδαλουσίαν παρθένον, ὅστις ἤκουσε περὶ Κιρκασίων καλλονῶν, ὅστις ἐφαντάσθη περὶ τοῦ παραδείσου, ὅστις ὠνειρεύθη ἀγγέλους ἰδανικοὺς, ἐκεῖνος ἂς πλάσῃ ἰδέαν περὶ τῆς Νεαίρας.

Ὁ φιλοξενούμενος Προμέδων εἶχε μάθει περὶ τῆς καλλονῆς αὐτῆς πολλὰ, καὶ τὴν τῆς παρουσιάσεως εἰς ταύτην στιγμὴν περιέμενεν ἀνυπομόνως.

Ὁ Προμέδων ἦτο νέος ζωηρὸς, καὶ λέγων ζωηρὸς δὲν ἐννοῶ ὅτι παρεξετρέπετο τῶν νεανικῶν καθηκόντων· ἤξευρε δηλαδὴ ὅτι τὰ χείλη δὲν ἐπλάσθησαν ἵνα χρησιμεύωσι μόνον διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῆς τροφῆς, οὔτε οἱ ὀφθαλμοὶ ἁπλῶς διὰ νὰ κλείωνται τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου· ἤξευρεν ὅτι ἔχουσι πνευματικωτέραν καὶ μεγαλειοτέραν ἀποστολὴν καὶ ἐφρόντιζε νὰ κάμῃ καλλίστην αὐτῶν χρῆσιν. Λίαν φιλόκαλος καὶ αἰσθηματίας, ἠγάπα καθ' ὑπερβολὴν τὸ ὡραῖον, ὅπου καὶ ἂν εὕρισκεν αὐτὸ, εἴτε ὑπὸ πρόσωπον γυναικὸς, εἴτε ἐν κήπῳ πολυόσμῳ, εἴτε ἐν σεληναίᾳ νυκτὶ κλπ. Δὲν ἐπεθύμει νὰ φαίνεται λίαν σεμνὸς καὶ εὐήθης. Τὴν σεμνοτυφίαν καὶ ψευδαγαθότητα ἐνόμιζε βλακώδη σωφροσύνην.

Ἐλευθέριος τοὺς τρόπους παιδιόθεν ἤρεσκεν εἰς πάντας, καί περ συναναστραφεὶς ἐν τῇ μειρακιώδει ἡλικίᾳ του μετά τινων ἀνθρώπων στενοκεφάλων καὶ στενοψύχων, ὧν τὰ μεγαλείτερα προτερήματα ἦσαν, ὅτι δὲν ἔτρωγον καθ' ἣν ὥραν ἐκοιμῶντο καὶ δὲν ἐπείνων καθ' ἣν στιγμὴν παρή-

των τὴν τράπεζαν κεκορεσμένοι σιτίων.

Ὁ Προμέδων ἐσκέφθη λίαν ὀρθῶς ὅτι ἔπρεπεν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ φιλοξενοῦντος αὐτὸν Ὑψικρέοντος νὰ δειχθῇ κόσμιος καὶ ἀδιάφορος πρὸς τὸ κάλλος τῆς Νεαίρας, ἵνα μὴ θέσῃ τὸν φίλον του εἰς ὑποψίας. Διατί ὅμως ὁ ξένος Νάξιος ᾐσθάνετο ἐνδομύχως ταραχήν τινα, ὀλίγας στιγμὰς πρὶν ἴδῃ τὴν ὡραίαν τῆς Μιλήτου; Βεβαίως ἡ πολυτέλεια τῆς αἰθούσης τοῦ Μιλησίου δὲν τὸν εἶχεν θαμβώσει· διότι τότε δὲν εἶχον ἀκόμη ἐπισκεφθῆ τὰς πόλεις ἐκείνας τὰ πολυτελῆ ὑφάσματα τοῦ Ἰρὰν, οὔτε εἶχον διαχυθῆ τὰ πολύτιμα ἀρώματα καὶ μῦρα τοῦ Σχιζὰρ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, ἀφ' ὧν ἤντλουν, ὡς ἀπὸ πηγῶν, τὸ μῦρον οἱ ἀνάριθμοι μυρεψοὶ τῶν κλεινῶν Ἀθηνῶν. Οἱ βηματισμοὶ τῆς ἐρχομένης ἤδη Μιλησίας, ὡς Τυρρηνικὰ σαλπίσματα, ἐξήγειραν τὴν νεανικήν του καρδίαν.

Μεγαλοπρεπὴς, ὡς ἄγαλμα θεᾶς τοῦ Φειδίου, μυροβόλος, ὡς Ἀττικὸς κῆπος ἐν ὥρᾳ ἔαρος, χαρίεσσα, ὡς ἐαρινὴ Ἀθηναϊκὴ ἠὼς, ἐφάνη ἡ Νέαιρα ἐν τῇ αἰθούσῃ, ὅπως γνωρισθῇ μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου τοῦ συζύγου της.

Ὁ Προμέδων — ἐπειδὴ καὶ οἱ τότε νέοι ἤξευρον μερικὰς ἐθιμοτυπίας, ὑποκλίσεις κλπ. — ὑπέκλινε σεμνῶς καὶ ἐσφιγξε τὴν χεῖρά της.

Ἡ Νέαιρα, καθ' ἣν στιγμὴν εἰσάγεται εἰς τὴν σκηνὴν, ἦτο νεαρωτάτη καὶ ἁβροτάτη. Μολονότι ἡ δᾷς τοῦ Ὑμεναίου ἔχει ἐνίοτε τὴν ἰδιότητα ἐπὶ πολλῶν νεονύμφων νὰ ἀπορροφᾷ τὴν παρθενικὴν αἴγλην καὶ ἁβρότητα ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῶν νεανίδων, μολονότι ἡ Νέαιρα συζευχθεῖσα ὑπεβάλλετο ἤδη εἰς τὰς οἰκιακὰς καὶ μετ' ὀλίγον ἴσως μητρικὰς μερίμνας, οὐχ ἧττον διετήρει τοσοῦτον ἀκμαίαν τὴν καλλονὴν καὶ γοργότητα, ὥστε ἀμφέβαλλέ τις ἂν ἔπρεπε νὰ τὴν ὀνομάσῃ σύζυγον καὶ οἰκοκυρὰν, ἢ παρθένον ἄφροντιν καὶ φιλάρεσκον.

Ὑπάρχουσι ψυχαὶ ἀνεξάρτητοι, αἵτινες καί τοι συζευχθεῖσαι, μένουσι πάλιν ἀνεξάρτητοι, παρθένοι. Ἡ Νέαιρα παιδιόθεν ἦτο ζωηρά. Μὴ θέλουσα νὰ θαυμάζηται ὑφ' ἑνὸς μόνου, φρονοῦσα ὅτι τὰ πολλὰ θέλγητρά της ἠδύνατο νὰ ἔχωσι πολλοὺς λάτρας, δὲν περιώριζεν εἰς ἕνα μόνον τὰς συμπαθείας της, κάμνουσα καὶ αὐτὴ ὡς νέα μίαν *τρέλλαν*, ἀλλ' ἔπεμπε μειδίαμα ὅπου εὕρισκεν ὀφθαλμὸν ζητοῦντα αὐτὸ, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτε εἶχε τὴν κρίσιν νὰ μειδιᾷ μὲ πλείονα περιπάθειαν πρὸς ὅσους ἐνόμιζεν ἀξίους περιπαθεστέρων βλεμμάτων. Ἐκ τούτου δὲ, ὁ γάμος της μετὰ τοῦ Ὑψικρέοντος, περιέστειλε μὲν τὴν ζωηρότητα ἐν μέρει αὐτῆς, δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ τὴν καταστήσῃ σύζυγον σοβαρὰν καὶ οἰκοκυράν. Ἔμενεν ἔτι τρελή! Ἀνέπνεεν ἑλληνικὸν ἀέρα καὶ ἠγάπα τὴν ἀστασίαν τοῦ ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος καὶ τῆς θαλάσσης.

Ὁ Ὑψικρέων ἐλάτρευε τὴν σύζυγόν του, ἡ Νέαιρα τὸν εἶχεν ἁπλῶς σύζυγον, δὲν τὸν ἐλάτρευσεν εἰμὴ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ γάμου· καὶ τοιοῦτόν τι πράττουσιν ὅσαι λαβοῦσαι παρὰ τῆς φύσεως τὸ δῶρον τῆς καλλονῆς δὲν κάμνουσι καλὴν αὐτοῦ χρῆσιν. Σκορπίζουσαι ἐνωρὶς ἐπὶ πολλῶν τὰ τόσον πολύτιμα βλέμματα τῆς ἀγάπης, μειδιῶσαι πρὸς πάντα τὸ τόσον γλυκὺ, τὸ τόσον μαγευτικὸν μειδίαμα τῆς ὡραίας παρθένου, ἐξαντλοῦσι μετὰ καιρὸν τὰς πολυτίμους ταύτας μαγείας τῆς γυναικὸς, καὶ δὲν προσφέρουσιν εἰς τοὺς συζύγους εἰμὴ τὰς περὶ τὴν ῥαπτικὴν, τὸ μαγειρεῖόν των καὶ τὸν οἶκον μερίμνας. Διὰ τοὺς τοιούτους συζύγους αὐταὶ εἶναι καμέλιαι ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐωδίας, εἰκόνες ἄνευ χρωμάτων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ γυνὴ τοῦ εὐπατρίδου Μιλησίου, ἥτις ἐλαυνομένη ὑπὸ τῆς γυναικείας φιλοδοξίας μετὰ χαρᾶς παρουσιάσθη εἰς τὸν Προμέδοντα, ἵνα τὸν ἐξιππάσῃ διὰ τοῦ κάλλους της. Ἀνταλλάξασα ὀλίγας λέξεις μετὰ τοῦ ξένου παρεκάθησε μετά τινος θεραπαινίδος της, ἐν ᾧ οἱ δύο ἄνδρες ἐτράπησαν εἰς διαφόρους ὁμιλίας.

Τότε ἀνέφερεν εἰς τὸν Προμέδοντα ὁ Ὑψικρέων ὅτι ἔμελλε μετά τινας ἡμέρας νὰ ἀναχωρήσῃ, ἐπὶ σύντομον χρονικὸν διάστημα, διά τινας ὑποθέσεις του· εἰς τὸν λόγον τοῦτον ἐν ἀκαρεῖ ἀντεμείφθησαν βλέμματά τινα μετὰ τῆς Νεαίρας καὶ τοῦ Προμέδοντος. Ἀμέσως προσέθεσεν ὁ Ὑψικρέων ὅτι τὴν ἐπαύριον ἔμελλον νὰ συμποσιάσωσιν ὁμοῦ καὶ εἰδοποίησε περὶ τούτου τὴν Νέαιραν, ἥτις παρατηρήσασα ἔτι καλῶς τὸν ξένον ἀπεσύρθη. Ἀλλ' ὑπὸ ποίας ἐντυπώσεις;

Οἱ ἄνθρωποι ἐφρόντισαν νὰ συστήσωσιν ἀσφαλιστικὰς ἑταιρίας κατὰ τοῦ πυρὸς, τῶν ναυαγίων καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου. Τίς ὅμως ἀσφαλιστικὴ ἑταιρία δύναται νὰ συστηθῇ κατὰ τῶν γυναικείων βλεμμάτων, τὰ ὁποῖα ὄχι οἴκους, ἀλλὰ ἀνθρώπων ὁλοκλήρους καρδίας ἐξανάπτουσι καὶ ἀποτεφροῦσιν ἐνίοτε; Τὸ ὄμμα τοὐλάχιστον τῆς Νεαίρας ἦτο ἀποθήκη ἐμπρηστικῶν ὑλῶν, ἀκοντίζουσα ἀποτελεσματικῶς μυρίας βολὰς ἠλεκτρικὰς, ταχύτερον τῶν τελειοτέρων ὅπλων τοῦ Σασεπὼ καὶ Ῥάμιγκτων. Αἱ πυριταποθῆκαι τοῦ δημοσίου τίθενται ἐκτὸς τῆς πόλεως πρὸς ἀσφάλειαν. Ὑπάρχουν ἐν τούτοις μερικαὶ πυριταποθῆκαι ἐντὸς τῶν οἰκιῶν τόσῳ ἐπικίνδυνοι, ὥστε ἀρκεῖ εἰς νὰ διαβῇ κάτωθεν μὲ τὸ *σιγάρον* του ἐὰν καπνίζῃ, ἢ ἄλλως πως ῥίπτων μὲ μικροσκοπικόν τινα σπινθῆρα, ἵνα ἀναφλέξῃ τὸ πᾶν.

Ἂς ἴδωμεν· ἕως ἐδῶ τὰ πράγματα δὲν εἶναι τόσῳ σπουδαῖα· ἀλλὰ μήπως πρέπει ν' ἀρχίσῃ γεγονός τι ἐκ σπουδαίων αἰτιῶν, ἵνα φέρῃ μεγάλα ἀποτελέσματα; Λέγουσιν ὅτι τὸ πάλαι ἡ ἐκ Σικυῶνος Διβουτάδη παίζουσα εἶχεν ἰχνογραφήσῃ τὴν σκιὰν τοῦ ἐραστοῦ της, τοῦ ὁποίου ἡ κατατομὴ ἔπιπτεν ἐπὶ τοίχου διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ λύχνου καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ἀσκόπου τούτου παιγνιδίου ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἡ τέχνη τῆς ζωγραφικῆς καὶ κατόπιν τῆς γλυπτικῆς, διότι ὁ πατὴρ τῆς Διβουτάδης, ἰδὼν τὸ ἰχνογράφημα αὐτῆς ἔθεσεν ἐπ' αὐτοῦ ἄργιλον, ὃν ξηράνας εἰς τὴν κάμινον, ἀπετέλεσεν ἀνάγλυφον. Ἀλλὰ πόσα μεγάλα γεγονότα δὲν ἔχουσι μικροσκοπικὰς ἀφορμάς; Ὑπάρχουσιν ἱκαναὶ σελίδες ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοιούτων γεγονότων, ὧν ἡ πρωτουργὸς ἀφορμὴ δὲν εἶναι σπουδαιοτέρα τῶν πτωμάτων τοῦ ψύλλου, οὐδὲ τῆς σκιᾶς τοῦ ὄνου τοῦ Στρουθίωνος ἥτις κατετάραξεν ἐκ θεμελίων τὴν Δονκισωτικὴν δημοκρατίαν τῶν στενοκεφάλων Ἀβδηριτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὀρέξεις διάφοροι.

Ὁ Ὑψικρέων ἐλυπεῖτο διότι ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἄφιξιν τοῦ Προμέδοντος ἔμελλε νὰ ἀποδημήσῃ. Ἀλλὰ τὴν λύπην του ταύτην δύναταί τις νὰ ἐξηγήσῃ διττῶς· ἢ ἐλυπεῖτο διότι ἀναχωρῶν δὲν ἐλάμβανε τὴν εὐχαρίστησιν νὰ φιλοξενήσῃ καὶ γνωρίσῃ κἄπως τὸν Προμέδοντα εἰς τοὺς Μιλησίους· ἢ δυσκνασχέτει διότι ἠναγκάζετο ἀναχωρῶν νὰ ἀφήσῃ τὸν Νάξιον ἐν τῇ πόλει, μάλιστα ἐν τῷ οἴκῳ του, διότι πῶς ἠδύνατο νὰ τὸν διώξῃ; Τὸ δεύτερον μοὶ φαίνεται πιθανώτερον· διότι ἡ ζηλοτυπία εἰς νέους συζύγους εἶναι ὅ,τι τὸ ὑπόξυνον εἰς τὰ ῥοδάκινα, τὸ μυττωτὸν (moutarde) εἰς τὸ βραστὸν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐρεθίζουν μὲν τὸν λάρυγγα ἀλλὰ συντελοῦσιν εἰς τὴν γεῦσιν καὶ χώνευσιν. Ἐν τούτοις ἡ ἀνοίγουσα ταχέως τὴν ὄρεξιν κνίσσα τοῦ μαγειρείου προσεκάλει τοὺς δαιτυμόνας ἐπὶ τὴν τράπεζαν, μεθ' ἣν ἔμελλον νὰ διασκεδάσωσι πίνοντες, ᾄδοντες καὶ ὀρχούμενοι.

Ἡ Νέαιρα, ἥτις συχὰ-πυκνὰ ὀνειρεύεται χοροὺς καὶ λαθρεμπόρια ἐρωτικὰ καὶ ἐπιθυμίας περισσοτέρας τῶν ὅσων ὀνειρεύονται κατ' ἔτος οἱ Ὀσμανλίδες κατὰ τὴν *λεϊλὲτ-σιλ-καδρ*, ἤτοι νύκτα τῆς εὐδαιμονίας καὶ τὴν *λεϊλὲτ σιλ ῥαγαΐπ*, ἤτοι νύκτα τῶν ἐπιθυμιῶν, πρῴτη ἠγέρθη φαιδρὰ ἐπὶ τὴν τράπεζαν.

Μολαταῦτα ἂς μὴ διατρέξωμεν τροχάδην ὡς οἱ λειτουργοῦντες ἱερεῖς τὸ *πιστεύω*, τὰ κατὰ τὸ δεῖπνον.

Ὁ Προμέδων πρὶν καθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν, εἶχεν ἀρκετὴν ὄρεξιν· διατί ὅμως δὲν ἔτρωγεν ἀναλόγως τῆς ὀρέξεώς του; τοῦτο ἂν δὲν ὑποπτεύεσθε, ἀρκεῖ νὰ μάθητε ὅτι εἶχε παρακαθήσει πλησίον του ἡ Νέαιρα. Ὅστις προσκαλεῖται εἰς συμπόσια, ὅπου ὑπάρχουσιν ἀντίτυπα τῆς Νεαίρας, εἶναι φρόνιμον νὰ τρώγῃ πρὶν καλῶς καὶ ἔπειτα νὰ προσέρχηται· διότι ἂς ἦναι βέβαιος ὅτι εἰς τὰς τοιαύτας τραπέζας ἄλλη τις ὄρεξις παρὰ ἡ τοῦ φαγητοῦ θὰ κεντᾷ, ὄρεξις κρεάτων μὲν ἀλλ' οὐχὶ ἑψητῶν ἢ ἑβρασμένων.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπω ὅτι ὁ ζηλότυπος Μιλήσιος ἔῤῥιπτε ποῦ καὶ ποῦ λοξὰ βλέμματα πρὸς τὰς κινήσεις τῆς Νεαίρας καὶ θὰ εἰσήρχετο εἰς δύσκολον θέσιν ἂν τῷ ἀνεμίμνησκεν ὁ Νάξιος τὰς προτέρας ὑποσχέσεις του, ὅτι δηλ. θὰ τὸν εἶχε κοινωνὸν πάσης εὐδαιμονίας ἢ κακοδαιμονίας του. . . .

Ἡ Νέαιρα ἔλαβε καιρὸν ὅπως ἐπιδείξῃ κατὰ τὴν ὥραν ταύτην τοὺς ὡραίους αὐτῆς δακτύλους, βυθίζουσα αὐτοὺς εἰς τὸ πα-

ρατεθὲν χοιρίδιον — διότι τὰ περόνια ἀκόμη ἦσαν ὅλως ἀτελῆ, ἵνα μὴ εἴπω ἄγνωστα.

Ἡ οἰνοθήκη τοῦ εὐπατρίδου Μιλησίου προσήνεγκε σήμερον τοὺς παλαιοτέρους ἀνθοσμίας καὶ τοὺς Πραμνείους καὶ Θασίους οἴνους, οὓς ὡραῖαι δοῦλαι, φέρουσαι τομίλας ἐξωμίδας καὶ ἐγκυβώματα διένεμον, ἐν ᾧ ἄλλοι δοῦλοι ἐπὶ σπυρίδων ἔφερον ἀλλεπαλλήλως ἐψητὰ καὶ σκιαλλίδας καὶ ἰχθῦς καὶ ἀλλάντας.

Μικρὰ πύσις ἀνθοσμίου οἴνου ἤρκει νὰ ἐξάψῃ τὸ αἷμα τῆς ὡραίας Μιλησίας, ἧς τὸ πρόσωπον ἀπέκτησε τόσον ὡραῖον ῥοδόεν χρῶμα, ὅσον δὲν δύνανται νὰ διαπλάσωσιν ἀλοιφαὶ καὶ ψιμμύθια, περιέχοντα καὶ ἀνιλίνην καὶ κινάβαρι καὶ καρμίνιον καὶ βρασιλιανὸν ξύλον καὶ ἄλλας ἀγυρτείας τῶν Παρισινῶν μυρεψῶν. Χρῶμα ἀθῶον, εὐωδία ἀπέπνεεν ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς Μιλησίας, καί τοι δὲν ἔκαμε λουτρὰ ἐκ βενζόης καὶ cold cream, ὡς πολλαὶ σύγχρονοι κυρίαι, ὧν τινὲς κοιμῶνται θέτουσαι ἐπὶ τῶν παρειῶν των κερμάτια κρεάτων ἐνείδει καταπλασμάτων, ὅπως ἀποκτῶσι στιλπνότητα καὶ ἁρυθρότητα.—Ἡ ἡρωΐς μου, καί τοι Ἀνατολίτισσα, ἀπέφευγε καὶ ἀπεστρέφετο τὰ φύκη, τὰ ὀποβάλσαμα, τὸ Helenium, τὸ Lonuntum καὶ τὰς δηλητηριώδεις ἐκείνας ἀκαθαρσίας, μὲ τὰς ὁποίας ἠλείφοντο αἱ τότε καὶ τώρα, καὶ αὐταὶ αἱ Ἀνατολίτισσαι, διὰ τὰ μαῦρα ὀμμάτια τῶν ὁποίων ἐτρελαίνετο ὁ Ἄραψ Μέλικ — Αἴατὰλ — Φου — Ἔμπν — Ἔσραφ, συνάδελφος τοῦ Ἀαμαρτίνου, ὡς τιτλοφόρος ποιητὴς *ποιητικῶν μελετῶν*.

Ἐν ᾧ ὁ Ὑψικρέων κατεγίνετο εἰς τὴν ἀνατομίαν δύο χοιριδίων, βλεμματικὰ λαθραιπόρια ἐλάμβανον χώραν μεταξὺ τῶν δύο καὶ οἱ ἄλλοι συνδαιτυμόνες, οἵτινες ἦσαν συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ Μιλησίου οὐδὲ τελωνοφυλάκων κἂν ὑπηρεσίαν ἐξεπλήρουν. Τὸ πρόσωπον τοῦ Προμέδοντος ἤρεσεν εἰς τὴν Νέαιραν, καὶ ὅταν μία γυνὴ φιλάρεσκος συλλάβῃ καλὴν ἰδέαν περί τινος, ὦ! ὦ!... Ἡ καλὴ ἐντύπωσις θὰ γένῃ μεγάλη, ἡ γνωριμία φιλία, ἡ φιλία ἀγάπη, ἡ ἀγάπη ἔρως καὶ ἡ φιλόστοργία ἐρωτικὴ συμπάθεια.

Ἡ φιλάρεσκος γυνὴ γίνεται πάντοτε φοβερὸς τοῦ ἔρωτος. Γινομένη ὀπαδὸς παλαιοῦ ἔρωτος, ἀναγεννᾶται πάλιν μὲ νέον ἔρωτα· Ἀρεσκομένη πρὸς πᾶν καινὸν καὶ νέον, ἀποβάλλει ὡς μεταξοσκώληξ τὸ παλαιὸν ἔνδυμα καὶ ἀναθρώσκει εὔπτερος χρυσαλλίς. Ἐξεύρει νὰ ῥίπτῃ λήθην εἰς τὸ παρελθὸν καὶ νὰ ζητῇ μέλλον.

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα προεχώρει. Ὁ πιραμοῦς, ὁ σησαμοῦς καὶ ἄλλων εἰδῶν πλακοῦντες ἐδήλουν τὸ τέλος τῶν φαγητῶν. Αὐλητρίδες δύο εὔσαρκοι καὶ καλλίσφυροι καὶ ὀρχηστρίδες ἤρχισαν ἐναρμονίως ἐνθουσιάζουσαι καὶ τέρπουσαι τοὺς δαιτυμόνας, ἐν ᾧ μέθη διπλῆ κατελάμβανέ τινας, μέθη οἴνου καὶ ἔρωτος!

Ὑπῆρξε μία στιγμὴ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, καθ' ἣν ἡ Νέαιρα ἐλησμόνησεν ὅτι ἦτο σύζυγος. Ὑπάρχουσι καλλοναί, αἵτινες ὑπανδρευόμεναι, ὁμοιάζουσι πρὸς καλλιχρόους ἀκανθίδας, αἵτινες κλειόμεναι ἐν στενοχώρῳ κλωβῷ δὲν παύουσιν ἐπιδεικνύουσαι τὴν καλλονήν, τὴν φωνὴν καὶ πᾶν ὅ,τι θελκτικὸν ἔχουσιν. Ὅλοι οἱ κλωβοὶ ἐντούτοις δὲν εἶναι στεροί· αἱ λεπταὶ αὐτῶν κιγκλίδες δὲν εἶναι ἀσφαλεῖς καὶ πολλάκις πολύτιμα πτηνά, παρασύροντα διὰ τοῦ ῥάμφους σύρμα τι, ἀποδιδράσκουσιν.

Ὁ γάμος εἶναι εὐρὺς κλωβὸς ἐγκλείων ἀνθρώπινα πτηνά, ὡς ὀνομάζουν τὰς γυναῖκας ὁ Μισσὲ καὶ Ἐσκῦρος. Ἐὰν ὅμως ὁ κλωβὸς οὗτος δὲν ἦναι στερεός, ἂν τὸν κλωβὸν τοῦτον κατασήσωσι γενόχωρον εἰρκτὴν, τότε τὰ πτηνά, ἂν δὲν ἐκπνεύσωσι, μεταχειρίζονται τὸ ῥάμφος των καὶ εὑρίσκουσιν ὁπάς, εὐρυνομένας εὐκόλως. Ἡ Νέαιρα ὑπῆρξεν ἓν τῶν ὡραιοτέρων πτηνῶν, ὅπερ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κλωβὸν τοῦτον. Ἡ φιλαρέσκειά της ὅμως τὴν καθίστα ζωηράν, ἡ ζωηρότης τολμηράν, ἡ τόλμη της ἀπερίσκεπτον, καὶ ἡ ἀπερισκεψία της ἄπιστον σύζυγον, διότι, ἃς τὸ εἴπω καθαρῶς, αὕτη, λησμονήσασα τὸ φέγγος τῶν δαδῶν τοῦ ὑμεναίου, ἤρχισε νὰ ἐπιθυμῇ τὰ σκότη τῶν νεανικῶν ἐρώτων, ἢ σαφέστερον, ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ Προμέδοντος ἓν τῶν πολυτίμων ἐκείνων βλεμμάτων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουσιν ὡς *κλεπτοφάραγγα*, ἢ μᾶλλον ἀντίκλειδες εἰς τὴν διαρπαγὴν τῆς εὐτυχίας τοῦ συζύγου καὶ ἀπόλαυσιν ξένου θησαυροῦ.

Ἡ Νέαιρα ἦτο ἀναχρονισμός. Ἦτο πεπλασμένη δι' ἐποχὴν μεταγενεστέραν; ἐλευθεριωτέραν, ὄχι δι' ἐποχὴν ἐν ᾗ π. χ. πᾶσα γυνὴ, πολυτελῶς καὶ ἀκόσμως ἐνδεδυμένη ἐζημιοῦτο μὲ χιλίων δραχμῶν πρόστιμον καὶ ἀτίμωσιν δημοσίᾳ, ἐν ᾗ οἱ Ῥωμαῖοι τιμηταὶ διὰ τῶν edicta censoria κατεδίκαζον τὴν φοροῦσαν πλέον τῶν κεκανονισμένων καὶ ἐθιζομένων ἐνδυμάτων, ὡς καὶ ὁ μιμηθεὶς αὐτοὺς Σουλτὰν-Μαχμοὺτ ἐφήρμοσε τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν φορούντων πολύτιμα λαχούρια καὶ πολυδαπάνους κιρβασίας καὶ διφθέρας!

Ὅλα ταῦτα ὑποδηλοῦσιν ὅτι κάτι τι μαγειρεύεται διὰ τὸν σύζυγον τῆς ὡραίας Μιλησίας, ὅστις ἐντούτοις, πεποιθώς, φαίνεται, εἰς τὴν εἰλικρίνειαν τοῦ Ναξίου ξένου καὶ ποιήσας ἀνακωχὴν πρόσκαιρον μὲ τὴν ζηλοτυπίαν ἐξηκολούθει νὰ τέρπηται πίνων, ᾄδων καὶ ἀκούων τὰ ᾠδήματα τῶν αὐλητρίδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ποίας ἀνησυχίας προξενεῖ εἰς κώνωψ!

Μετὰ διαφόρους ὁμιλίας καὶ τὴν ἀκρόασιν ᾀσμάτων πολλῶν, τὸ συμπόσιον ἐτελείωσε καὶ οἱ δαιτυμόνες, ἔμπλεοι φαγητῶν, ἀναμνήσεων καὶ ἐπιθυμιῶν, διεσπάρησαν ὅπως παραδοθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως.

Τί εἶδον καθ' ὕπνους, πῶς διῆλθον τὴν νύκτα ὁ Προμέδων καὶ ἡ Νέαιρα, δύσκολον νὰ εἴπω. Ὅσοι ἠσθάνθησαν ἔρωτα ἠξεύρουσι πῶς διέρχονται δύο, ὧν τὰ ὄμματα συνηντήθησαν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν γλυστερόν, ὡς οἱ ἐγχέλεις τῆς Κωπαΐδος, δρόμον τῆς ἀγάπης. Ὅσοι δὲν ἠσθάνθησαν αὐτὸν τὸν σεισμὸν τῆς καρδίας, ὃν ἄλλοι ὀνομάζουσιν ἐπιθυμίαν, ἄλλοι κλίσιν, ἄλλοι ἔξαψιν, ἄλλοι ἔρωτα καὶ ἄλλοι νόσημα, ἃς ἔχωσιν ὑπομονὴν καὶ θέλουσιν ἰδεῖ, ὅταν συλληφθῶσιν εἰς τὴν σαγήνην, ἂν κλείουσιν εὔκολα τὰ ὀμμάτια οἱ ἐρωτοκτυπημένοι κατὰ τὰς πρώτας νύκτας.

Εἷς πρώην νέος, κατὰ τὴν *ἀλατοῦχον* ἔκφρασιν ἑνὸς πρώην νέου, τέως ἀνδρὸς, καὶ ἤδη γέροντος, ἐσυμβούλευε τινὰς παῖδας, ὑποψηφίους νέους, τρία τινὰ νὰ ἀποφεύγωσιν, ἂν θέλουν νὰ κοιμῶνται ἥσυχοι — τοὺς κώνωπας, τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς κόριδας, λησμονήσας νὰ προσθέσῃ τὰς μερίμνας, ἢ τοὐλάχιστον τὴν ζηλοτυπίαν, ἥτις ἤρχισεν ἤδη νὰ ἀφαιρῇ κατά τι τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ Ὑψικρέοντος, χωρὶς ὅμως νὰ τὸν προσθέτῃ εἰς τὴν Νέαιραν ἢ ἄλλον τινά.

Ὁ εὐπατρίδης Μιλήσιος δὲν ἀνεῦρε μὲν εἰς τὸν ξένον ἐπιθετικόν τινα χαρακτῆρα ἢ, μᾶλλον εἰπεῖν, ἀνοίκειον, πρὸς τὴν σύνευνόν του, ἀλλ' ἐφοβεῖτο μήπως ὑπὸ τὴν φαινομένην του ἀδιαφορίαν ὑπεκρύπτετο διαβολή τις κατὰ τῆς τιμῆς του· διότι ἔβλεπεν ὅτι ἡ Νέαιρα κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ συμποσίου δὲν ἐκάθητο ἡσυχος ἐπὶ τοῦ θρονίου της, ὡς ἂν εἶχε τοῦτο ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Ὑψικρέων ἐφοβεῖτο τοὺς ὑποκριτάς, ὡς τὰ πρόβατα τοὺς λύκους, καὶ οἱ πανιερώτατοι τὸν θάνατον. Ἐν τῇ ὑποκρισίᾳ ἀνεύρισκε πάντα χαρακτῆρα κακοποιόν. Τὸ βλέμμα του δὲν ἐῤῥίπτετο ποτὲ ἀσκόπως. Ἦτο βολὶς καταμετροῦσα ἐν ἀκαρεῖ τὸν ὠκεανὸν τῶν διαλογισμῶν τοῦ ἄλλου. Ἡ βολὶς τοῦ ὄμματος κατὰ τοῦτο εἶναι πολυτιμοτέρα τῆς ναυτικῆς βολίδος, ὅτι βολιδοσκοπεῖ ἐπὶ ὠκεανοῦ ἀύλου, ψυχικοῦ. Ὁ θηρευτὴς τῶν διανοημάτων τοῦ ἀνθρώπου ῥίπτει τὴν βολὴν κυρίως ἐπὶ τοῦ ὄμματος, διότι γνωρίζει ὅτι ἐκεῖ κατοπτρίζεται πᾶν ἐνδόμυχον διανόημα. Ἐν τῷ ὄμματι ὑπάρχει κάτι ὄχι ἔνυλον, κάτι ἀόριστον. Τοῦτο εἶναι πολλάκις ἐνσάρκωσις ὁλοκλήρου αἰσθήματος. Ἰδοὺ διατὶ ὁ Ὑψικρέων ὁσάκις ἤθελε νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὸν νοῦν τινος, ἠκολούθει τὰς κινήσεις τῶν βλεμμάτων.

Ἐν τούτοις, μολονότι δὲν ἀνεῦρεν ἴχνη ὑπούλου χαρακτῆρος εἰς τὸν ξένον του, κατείχετο ὑπὸ ζηλοτυπίας, καὶ ὅσῳ ἐσυλλογίζετο ὅτι ἔμελλε μετὰ δύο ἡμέρας, ἀναχωρῶν δι' ὑποθέσεις σπουδαίας, νὰ ἐγκαταλίπῃ μόνον τὸν θησαυρόν του, τὴν πολύτιμόν του Νέαιραν, δὲν κατώρθωσε νὰ κοιμηθῇ ἐν ἡσυχίᾳ.

Εἰς αὐτὸν λοιπόν, ὡς βλέπομεν, τὸν κόσμον δὲν κοιμῶνται μὲ ἡσυχίαν ὅσοι ἔχουσι πολὺν χρυσὸν καὶ εἶναι φιλάργυροι καὶ ὅσοι ἔχουσιν ὡραίας συζύγους καὶ εἶναι ζηλότυποι. Ὁ ὕπνος, ὁ τόσον κοινὸς φαινόμενος πᾶσι, δὲν εἶναι προσιτὸς εἰς πάντας. Εἶναι ἡδύς, διότι ἔχει ὄνειρα καὶ τὰ ὄνειρα εἶναι ἡ ἰδανικότης τοῦ πραγματικοῦ, πανόραμα ἄλλου κόσμου, κἠποι σκορ-

πίζοντες πότε ἀνθοδέσμας ἐλπίδων καὶ πότε κλῶνας κυπαρίσσων. Εἶναι ἡδύς· διότι μᾶς συνειθίζει πρὸς τὸν θάνατον— ἀδελφὸν τοῦ ὕπνου, κατὰ πολλοὺς ἐπιταφιογράφους. Καὶ ἐν τούτοις αὐτὸς ὁ ὕπνος ἀποφεύγει πολλοὺς, ἐπιβάλλων αὐτοῖς τὴν ποινὴν τῆς ἐγρηγόρσεως.

Ὑπάρχει ἐπίσης ἄλλο τι, ἐλάχιστον, μηδαμινόν, τύραννος, μικρομέγας, κλέπτης τοῦ ὕπνου ἡμιφανής. Εἶναι μικροσκοπικόν τι ἀντίδιον, ὕπαρξις ἀφανής, σάλπιγξ ἠχοῦσα, ψάλτης ὀχληρὸς, μονοτονότερος τῶν ῥινοψαλτῶν τῶν ἐκκλησιῶν, — ὁ κώνωψ, ὄχι τόσον ὁ κεντῶν κώνωψ ὅσον ὁ βομβίζων σκνίψ. Εἶσαι κεκμηκώς; ἐπιθυμεῖς ἀνάπαυσιν; θὰ ἔλθῃ ἄνω τῆς κεφαλῆς σου· ἐὰν τὸν διώξῃς ἐπανέρχεται — ἐὰν τὸν ἀφήσῃς δὲν φεύγει. Κατὰ τῶν κορίδων (κορέων) δὲν λέγω τι· διότι ἐκεῖνοι ἐκμυζῶσι μὲν ἐν σιγῇ μίαν ῥανίδα αἵματος, ἀλλὰ φεύγουσι. Τὸ γένος τῶν σκνιπῶν ὁμοιάζει μὲ τὸ τῶν βουλευτῶν καὶ τὸ τῶν κορίδων μὲ τὸ τῶν ὑπουργῶν. Οἱ πρῶτοι αἰωνίως φλυαροῦσιν, οἱ δεύτεροι ἐκμυζῶσιν ὅπου εὕρουν ὕλην. Οἱ πρῶτοι εἶναι τέττιγες βομβίζοντες καὶ τρεφόμενοι ὑπὸ τῶν μυρμήκων — λαῶν. Οἱ δεύτεροι εἶναι βδέλλαι ἐξογκούμεναι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν εὐρώστων σαρκῶν.

Ἀλλ' ἐπὶ τὴν ἱστορίαν μας.

Τὸ ἑπόμενον συμβὰν εἰς τὸν σύζυγον τῆς Νεαίρας ἐπιβεβαιοῖ τὴν περὶ κωνώπων ἰδέαν μου.

Δύο ἡμέρας μετὰ τὸ συμπόσιον ἐκεῖνο, ὁ Ὑψικρέων εἶχε μεταβῆ μετὰ τοῦ Προμέδοντος εἰς τὰ τερπνότερα μέρη τῆς Μιλήτου ὅπως ἐπιδείξῃ εἰς τὸν Νάξιον τὰς καλλονὰς τῆς πατρίδος του, τὸν Ἰωνικὸν ὁρίζοντα, καὶ τὸν σχετίσῃ μὲ τοὺς συμπολίτας του· τοιαύτας δὲ ἐκδρομὰς ἔκαμεν ὁ Ὑψικρέων ἵνα διασκεδάζῃ οὕτω τὸν φίλον του, κυρίως δὲ ὅπως μὴ τῷ δίδῃ καιρὸν νὰ εὐχαριστῆται εἰς τὴν ἐν τῷ οἴκῳ διατριβήν... Ἐπανελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἔφαγον, φαγόντες συνωμίλησαν συνομιλήσαντες ἐνύσταξαν καὶ νυστάξαντες ἐκοιμήθησαν — οὐδὲν φυσικώτερον τούτου. Ἀλλ' ὁ Ὑψικρέων πορευθεὶς εἰς τὸ ἰδιαίτερόν του δωμάτιον εὗρε τὴν Νέαιραν σκεπτομένην, ἢ ἂν θέλετε, ἐπὶ τὸ ῥωμαντικώτερον ἐμβάζουσαν. Ἡ Νέαιρα τῷ εἶπεν ὅτι δι' ἐκεῖνον ἠγρύπνει. Ὁ Ὑψικρέων ἐπείσθη, ηὐχαριστήθη διὰ τὴν μέριμνάν της ταύτην καὶ ἔπεσεν ἵνα κοιμηθῇ. Καὶ τοῦτο ἴσως εἰπῆτε κοινόν;.. Ἀλλ' ὁ Ὑψικρέων δὲν ἐκοιμήθη ἀμέσως· ἐσκέπτετο καὶ αὐτός. Οὐδεμία ταραχὴ ἠκούετο ἐκτὸς τῆς ἀναπνοῆς τῆς Νεαίρας. Μόλις δὲ ἤρχιζον αἱ βλεφαρίδες του νὰ ἑνῶνται, ἀκούει τὴν Νέαιραν λαλοῦσαν. — Ἔτεινε τὸ οὖς καὶ ἤκουσεν: — Αἰωνίως ἐμπρός μου!...

Ὁ Ὑψικρέων δὲν διέκρινε καλὰ τὰς λέξεις, ἀλλὰ προσεποιήθη ὅτι ἐκοιμᾶτο ἵνα ἀκούσῃ καὶ ἄλλα ἐλπίζων νὰ ἀνακαλύψῃ τοὺς πόθους τῆς Νεαίρας, ἣν ὑπέθετεν ὑπνολόγον. Μετά τινας στιγμὰς ἐτέντωσε τὰ ὦτα ὡς ἄλλος Μίδας καὶ ἤκουσε νὰ λέγῃ λέξεις τινὰς ὄχι τόσον περιποιητικάς, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀπηυθύνοντο πρὸς ἐκεῖνον. Ἤρχισε νὰ ταράσσηται. Ἐνόμιζεν ὅτι ἡ σύζυγός του εἶχε δοσολαψίας ἐρωτικὰς καθ' ὕπνον μὲ πολλοὺς ἀντιζήλους του, ὅτι δὲν τὸν ἠγάπα καὶ ἄλλα... Ἐπὶ τέλους στρέφεται πρὸς τὴν Νέαιραν.

— Ἰδέ! τὸν συνέλαβα, τῷ λέγει ἡ Νέαιρα, δὲν μὲ ἄφινε νὰ ἡσυχάσω...

Ἐπὶ πλέον ταράσσεται ὁ Ὑψικρέων. Ἐγείρεται, λαμβάνει τὴν χεῖρα τῆς Νεαίρας καὶ ψαύων τοὺς δακτύλους του πιέζει ὀχληρόν τινα κώνωπα, ὃν ἐκράτουν οἱ δάκτυλοί της καὶ τὸν φονεύει—φονεύει τὸν κατὰ φαντασίαν ἀντίζηλόν του.

Ὅλος λοιπὸν αὐτὸς ὁ θόρυβος προῆλθεν ἀπὸ ἕνα κώνωπα ὅστις διὰ τοῦ βόμβου του δὲν ἄφινε τὴν Νέαιραν νὰ ἡσυχάζῃ. — Πόσον κλέπτουν τὸν ὕπνον οἱ κώνωπες καὶ οἱ... ἂς μὴ τοὺς ἐπαναλάβω πλέον.

Ὁ Ὑψικρέων ἐννοήσας ὅτι περὶ κώνωπος μόνον ὡμίλει ἡ Νέαιρα, ἐνοχλοῦντος αὐτὴν, ἐτήρησε σιγὴν, οὐδὲ γελάσας κἂν διὰ τὴν γελοίαν ὑπόνοιάν του καὶ ἐπανέλαβε τὸν ὕπνον του ἐν τάχει, ἵνα ἐγερθῇ ἐνωρὶς τὴν πρωΐαν καὶ ἑτοιμασθῇ διὰ τὴν πορείαν του.

Τὴν πρωΐαν ἠγέρθη, παρεκίνησε τὸν Προμέδοντα νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, χάριν διασκεδάσεως, εἰς τὴν ὁδοιπορίαν του, ἣν κατεπείγουσαι ὑποθέσεις ἠνάγκαζον νὰ κάμῃ. Ἀλλ' ὁ Προμέδων τὸν διεβεβαίωσεν ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας θὰ ἀπέλθῃ εἰς Νάξον, ἕνεκα ἰδιωτῶν του κατεπειγουσῶν ὑποθέσεων· οὕτω δὲ ὁ μὲν Ὑψικρέων, ἀσπασθεὶς τὴν σύζυγόν του ἀπῆλθε τῆς πόλεως συνοδευόμενος ὑπό τινος φίλου του καὶ δύο δούλων, ὁ δὲ Προμέδων—Αἴ! Θὰ ἴδωμεν τί ἔκαμεν ὁ Προμέδων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Κατὰ τί διαφέρει ὁ ὀδοντότοπος τοῦ ποιοδόντου.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ὑψικρέοντος ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ οἴκου ἡ Νέαιρα καὶ ἔγινε προσωρινὴ ἀντοικοδέσποινα, ἔχουσα ἐντολὴν νὰ ξενίζῃ αὐτὴ τοὺς ξένους καὶ φίλους τοῦ συζύγου της. Ἡ παροχὴ τοῦ δικαιώματος τούτου εἰς τὴν Νέαιραν, ὑπῆρξεν ἀφορμὴ μεγάλων συνεπειῶν. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ ξένος συνέτρωγε μετὰ τῆς Νεαίρας, προνόμιον τὸ ὁποῖον δὲν ἐκέκτητο παρόντος τοῦ Ὑψικρέοντος εἰμὴ εἰς ὡρισμένα δεῖπνα.

Δὲν ἐγνώσθη πόση καὶ ποίου εἴδους ὄρεξις τοῖς ἀνεπτύσσετο κατὰ τὰ δεῖπνα ταῦτα· τοῦτο μόνον γνωρίζω ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ὑψικρέοντος ἤρχισε νὰ καταλαμβάνῃ τὴν μὲν Νέαιραν ὀδοντότοπος, τὸν δὲ Προμέδοντα ἐλαφρὸς ποιόδοντος. Καὶ ἐπειδὴ τότε δὲν ὑπῆρχον ὀδοντοϊατροὶ εἰδικοί, ἡ Νέαιρα ἠρώτησε τὸν Προμέδοντα ἂν τυχὸν γνωρίζῃ ἀντιφάρμακόν τι κατὰ τοῦ ὀδοντοπόνου· ἀλλ' ἐκεῖνος τῇ ἀπεκρίθη ὅτι καὶ αὐτὸς δεῖται ἀντιφαρμάκου κατὰ τοῦ ποιοδόντου του καὶ ἀμφότεροι ἀπεφάσισαν νὰ ἀναζητήσωσι κατόπιν τοιοῦτο.

Ἐνταῦθα φθάσας, ὀφείλω νὰ δώσω ἐξηγήσεις τινὰς περὶ τοῦ τρόπου τῆς Νεαίρας. Ἡ φιλάρεσκος αὕτη γυνὴ ἤρχισε νὰ ἐκδηλοῖ συμπαθείας πρὸς τὸν Νάξιον μετὰ τρόπου παραδόξου. Ἀλλὰ ταῦτα ἀκούων τις μὴ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ὡραία Μιλησία ἐξέθετε τὴν καρδίαν της εἰς δημοπρασίαν πρὸς πάντα ἀγοραστήν. Ἡ πρὸς τὸν σύζυγόν της ἀρχίζουσα νὰ ὑποφαίνεται ἀπιστία δὲν εἶχε τὰς κακὰς προθέσεις, ἃς εἶχε λ. χ. ἡ ἀπιστία τῆς Φαυστίνης πρὸς τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, τῆς Ξανθίππης πρὸς τὸν Σωκράτην κλπ. Ἀγαπήσασα τὸν Προμέδοντα, ὑπὸ τὴν ἀγνὴν σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης, δὲν ἔπραξε τοῦτο ἵνα δυσαρεστήσῃ τὸν Ὑψικρέοντα· ἀπ' ἐναντίας ἐξηκολούθει νὰ ἀγαπᾷ καὶ ἐκεῖνον.

Ἡ Νέαιρα ἐφίλει τὸ ὡραῖον· ἦτο ἑλληνική· καὶ ἠξεύρομεν πόσον οἱ Ἕλληνες ἀγαπῶσι τὸ ὡραῖον. Οὔτε οἱ Νεαπολιτανοὶ τρώγουσιν ἀσμενέστερον τὰ μακρὰ τῆς πατρίδος των μακαρόνια, οὔτε οἱ πυρροὶ Γερμανοὶ καταπίνουσι μετὰ πλείονος χαρᾶς τὸν ζῦθον, οὔτε οἱ ὀσμανλίδες Τοῦρκοι τὸ πιλάφιον, οὔτε οἱ λευκέρυθροι Ῥῶσσοι φαιδρύνονται πλειότερον εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ ζέοντος τζαΐου, ὅσον οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ ὡραίου προσώπου, τῆς μυροέσσης φύσεως, τοῦ γλαυκοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς οὐρανοῦ των. Πρώτη ἡ Ἑλληνικὴ μυθολογία παρέστησε τὴν κλίσιν ταύτην ὑπὸ τὸ τόλμημα τοῦ Ἕλληνος Διός, ἁρπάσαντος τὸν ὡραῖον Γανυμήδην. Οἱ πολεμισταὶ τοῦ Ἰλίου ἐλησμόνουν τὸ ὀδύνας των πρὸ τῆς παρουσίας τῆς ὡραίας Μωραϊτίσσης. Οἱ Πλεῖοι ἤγειρον βωμὸν εἰς τινα Φίλιππον ἕνεκα τῆς καλλονῆς του. Ὁ Ἡρακλῆς ὕραινε πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Ὀμφάλης, ἵνα καρποῦται τῆς θέας τοῦ ὡραίου, καὶ ὁ Πλάτων ἐξύμνει καὶ αὐτὰς τὰς ῥυτίδας μιᾶς πρώην ὡραίας ἐρωμένης του, τῆς Ἀρχεανάσσης.

Δημιουργήματα καὶ δημιουργοὶ τοῦ ὡραίου οἱ Ἕλληνες, ἑπόμενον εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ἦναι φίλοι τοῦ ὡραίου καὶ ποικίλου. Ἂν ἐν τῇ ποικιλίᾳ καὶ χάριτι ἔγκειται ἡ ὡραιότης, ἡ Ἑλληνικὴ φύσις καὶ ἡ Ἑλληνὶς δικαιοῦνται νὰ λάβωσι τὰ πρωτεῖα. Διότι οἵα ποικιλία δύναται νὰ ἀνευρεθῇ εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν εἰς ἓν μόνον, ἂν θέλετε, ὄρος της, εἰς ὀλίγην ἔκτασιν θαλάσσης, ἢ οὐρανοῦ, τοιαύτη δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἐν μιᾷ γυναικί. Τὸ ἀνάστημα τῶν Καρυατίδων, ἡ χάρις τῶν Σωκρατικῶν Χαρίτων, τὸ πνεῦμα τῆς Ἀσπασίας, τὸ λάλον καὶ ἔξαλλον τῆς Λαμίας, ἡ βαθύνοια τῆς Ὑπατίας, τὸ φιλόμουσον τῆς Κορίννης, ἡ ἐπιμονὴ τῆς Λεαίνης, τὸ ἄκαμπτον τῆς μητρὸς τοῦ Παυσανία κλπ. δύνανται ἐνίοτε νὰ ἀνευρεθῶσι φύρδην μίγδην εἰς μίαν Ἑλληνίδα, ἔστω ὑπὸ μικρὰν δόσιν.

Ἀλλ' ὅλα ταῦτα δύνανται νὰ δικαιολογήσωσι τὴν Νέαιραν πιθανὸν μέχρι τοῦ σημείου τούτου, δηλαδὴ τῆς συλλήψεως

ἀγάπης ἀγνῆς πρὸς τὸν Προμέδοντα· ἀλλὰ διὰ τὴν περαιτέρω πρᾶξιν ἄλλος τις νόμος ἢ ἀγνὴ κλίσις πρέπει νὰ τὴν δικάσῃ.

Ἀνοίγω τὸ καταπέτασμα ἤδη, ὄπισθεν τοῦ ὁποίου θὰ ἴδητε τὴν Νέαιραν ὄχι πλέον ἁπλῶς φίλην τοῦ ὡραίου, ἀλλὰ γυναῖκα χύνουσαν ψυχρὸν ὕδωρ εἰς τὰς δᾴδας τοῦ Ὑμεναίου, πυροσβέστην μεταλίδοντα τὸ πῦρ καὶ εἰς ἄλλην οἰκίαν, ἀντὶ νὰ τὸ σβέσῃ, μιμουμένην τέλος οὐχὶ τὴν πίστιν τῆς Πηνελόπης ἀλλ' ἐκείνας ὅσαι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Σεκοῦνδον νὰ γράψῃ ὅσα ἔγραψε καὶ δίδουσαν αἰτίαν εἰς τὸν σεμνολόγον Πλούταρχον νὰ τῇ ἀποδώσῃ μετὰ τόσους χρόνους ἐπίθετον, ὄχι τόσον ἐλαφρὸν διὰ τὸν ὦμον μιᾶς γυναικός.

Καλοὶ καὶ ἅγιοι οἱ λόγοι τοῦ Σειρὰχ, συμβουλεύοντος «νὰ ἀποστρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου καὶ νὰ μὴ καταμανθάνωμεν κάλλος ἀλλότριον,» ὀρθαὶ καὶ ἠθικαὶ αἱ συμβουλαὶ τῆς Πειθοῦς σοφῆς Πάν-Σεῖ Πᾶν, συμβουλευούσης τὰς συζύγους νὰ μὴ πολυβλέπωσι τὰ πρόσωπα ἄλλων ἀνδρῶν, ἀλλ' ὡς φαίνεται ὁ ὀδοντόπονος τῆς Νεαίρας καὶ ὁ πονόδοντος τοῦ Προμέδοντος τοὺς εἶχε ζαλίσει καὶ δὲν ἐσκέπτοντο περὶ τῶν συμβουλῶν.

Ὁ ἀναγνώστης δὲν πρέπει νὰ ἀπαιτῇ νὰ μάθῃ ἐν τάχει τὸ τέλος τῆς ἱστορίας ταύτης. Ἂν εἰς τὴν διήγησιν ταύτην δὲν εὑρίσκῃ τὰ ψιμμύθια ἐκεῖνα δι' ὧν τινες συγγραφεῖς καταχρίουσι τὰ τερατώδη των μυθιστορήματα, καθιστῶντες αὐτὰ ὅμοια μὲ τὰς ἐψιμμυθιωμένας γραίας, τοῦτο ἂς ἀποδώσῃ εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν μου, θέλοντος νὰ διηγηθῶ ἁπλῶς τὴν ἱστορίαν ταύτην, χωρὶς νὰ λάβω ἀνάγκην ξένων καὶ ἐπιπλάστων μυθιστορικῶν προσώπων, ὅπως ἐκπλήξω τὸν ἀναγνώστην διὰ σειρᾶς ἐπεισοδίων καὶ περιπλοκῶν καὶ προσώπων, πλειοτέρων τῶν ἐν τοῖς *Μοῖκαγοῖς τῶν Παρισίων* ἀπαντωμένων. Ἂν δὲ ὁ ἀναγνώστης δὲν ἀρέσκεται εἰς τὰς ἀληθεῖς ἱστορίας, ἂς μᾶς δείξῃ τὴν πλάτην του, καὶ ἂς ἐντρυφήσῃ ἀσμενέστερον εἰς τοὺς μύθους τῆς Χαλιμᾶς καὶ τὰς θελγητρούχους ἀπεραντολογίας τοῦ Δυμᾶ.

(ἀκολουθεῖ.) Τ. ΑΜΠΕΛΑΣ.

ΤΟ ΑΝΘΟΣ ΤΗΣ ΑΛΟΗΣ.

(Συνέχεια, ἴδε φυλλ. 104).

— Ἔζησα μὲ τοὺς Ἰνδοὺς καὶ τοὺς ἀγρίους, ἀπεκρίθη ὁ ἐξωμότης, καὶ εἰμπορῶ νὰ ἀναγνώσω ἓν σημεῖον ἐκεῖ ὅπου ἄλλοι δὲν θὰ ἔβλεπον παρὰ φύλλον μαραμένον ἢ ἄνθος συντετριμμένον. Ἐμπιστευθῆτε εἰς τὴν σύνεσίν μου, ἐνθυμηθῆτε, προσέθηκεν, ὅτι μὲ ὑπεσχέθητε νὰ κρύψετε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν Ἐρρῖκον Ἄσθωνα τὸν δεσμὸν ὅστις μᾶς συνδέει.

— Τρεῖς ἡμέρας! Ἔδωκα αὐτὴν τὴν ὑπόσχεσιν;... Λοιπόν, ἔστω. Θὰ ἦναι σκληρὸν τὸ ἔργον, καὶ σκληρότερον ἀκόμη ἀπέναντι τῆς γυναικός μου.

— Καὶ τώρα, ὑγίαινε, εἶπεν ὁ Φίλιππος θλίβων αὐτῷ τὴν χεῖρα· ἐὰν ὁ Θεὸς μοῦ χαρίσῃ ζωὴν, θὰ σᾶς πληρώσω ὡς ἀδελφὸς διὰ τὴν ἀγαθότητά σας· ἐὰν ὑποκύψω, θὰ ὑποκύψω ἐκπληρῶν τὸ καθῆκόν μου, καὶ ὁ θάνατός μου θὰ πληρώσῃ χρέος βαρύτερον ἐκείνου τὸ ὁποῖον σᾶς ὀφείλω.

— Μὴ ὁμιλῆς περὶ θανάτου! ἀνέκραξεν ὁ ἀγρονόμος, ὅταν ἔχῃς υἱὸν ὡς τὸν Ἐρρῖκον καὶ ἀδελφὸν ὅστις σὲ ἀγκπᾷ. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ χρέος, φανοῦ καλὸς πατὴρ πρὸς τὸν Ἐρρῖκον, καὶ θὰ πληρωθῶ δι' ὅσα ἔπραξα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ σοῦ.

Ὁ χὰν ἔθλιψεν ἐκ νέου τὴν χεῖρα τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ ἀνεχώρησε διὰ τὸ φρούριον χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν.

—Δὲν εἰμπορῶ ἀκόμη νὰ τὸν ἐννοήσω, εἶπεν ὁ Ματθαῖος στενάζων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Μετὰ τὴν ἐγχείρησιν, τὸν Μαρτῖνον ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὰς φροντίδας τῶν χειρουργῶν, ὧν ἡ παρουσία εἶχε τρόπον τινὰ ἐπικυρώσει τὴν ἐπικίνδυνον ταύτην ἀπόπειραν. Καὶ κατ' ἀρχὰς αἱ ἀναμνήσεις αὐτοῦ ἦσαν συγκεχυμέναι καὶ ἀμυδραὶ ὡς εἰδεχθὲς ὄνειραν, ὅπερ ἤθελε ταράξει τὸν ὕπνον αὐτοῦ· τὴν δευτέραν ὅμως ἡμέραν ἐπανῆλθεν αὐτῷ ἐντελῶς ἡ μνήμη.

Τὴν σκηνὴν τοῦ φόνου, τὸ θῦμα, τὸν δολοφόνον, τὸ πᾶν ἐνθυμεῖτο!

Ἀφοῦ συνεβουλεύθη τοὺς χειρουργοὺς, ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ ὅστις προσεκλήθη ὡς εἰρηνοδίκης, καὶ ὁ ἐφημέριος ἀπεφάσισαν ἵνα ἀνακριθῇ δικαστικῶς ὁ Μαρτῖνος.

Ἐπομένως πρόσκλησις ἀπηυθύνθη τῷ στρατηγῷ Βουχιὲ καὶ τῷ σὶρ Ζάσπερ Πέππερ, ἀμφοτέροις οὖσι μέλεσι τῆς ἐπὶ τῆς εἰρήνης τῆς κομητείας ἐπιτροπῆς.

Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ πρεσβυτερίου διευθετήθη διὰ τὴν συνεδρίασιν· τράπεζαι καὶ ἕδραι ἐτοποθετήθησαν ἐν αὐτῇ διὰ τοὺς δικαστὰς, καὶ ὁ σκίμπους τοῦ ἐφημερίου Ὄρμ διὰ τὸν μάρτυρα.

Ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ ἠνέῳξε τὴν συνεδρίασιν, ἀναμνήσας τοῖς συναδέλφοις αὐτοῦ δικασταῖς τὸν μυστηριώδη θάνατον τοῦ σὶρ Οὐίλλιαμ Μομβράϋ, προσθεὶς ὅτι ἀνέλπιστος μαρτυρία ἐπέτρεπε τὴν εἰς δίκην εἰσαγωγὴν τοῦ φονέως. Εἶτα ἐπανέγνω τὸ πρωτότυπον τῆς ὑπὸ τοῦ κορόνερ γενομένης ἀνακρίσεως καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ ὁρκωτοῦ δικαστηρίου ἐκδοθεῖσαν ἐτυμηγορίαν.

Μετὰ ταῦτα εἰσήχθη ὁ Βὶλλ Σίδελερ μετὰ τοῦ Ζόε Βέαν, τοῦ ἱεροφύλακος καὶ τοῦ ἀστυνόμου τοῦ χωρίου ἐπιφορτισμένων τὴν φύλαξιν αὐτοῦ. Ὁ κακοῦργος εἶχε τὸ ἦθος ἐξηγριωμένον· ὁ τρόμος, ἡ τύψις τοῦ συνειδότος καὶ ἡ ἀπελπισία εἶχον χαράξει βαθείας ῥυτίδας ἐπὶ τοῦ τραχέος προσώπου αὐτοῦ· τὸ δὲ βλέμμα του συνήθως τόσον βλοσυρὸν καὶ τόσον αὔθαδες, ἦτο ταπεινὸν καὶ εὐπειθές· διότι προφανῶς ᾐσθάνετο ὅτι δικαιοσύνη βραδεῖα μὲν, ἀλλὰ βεβαία, ἐκράτει μετέωρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐκδικητικὴν σπάθην.

— Βίλλιαμ Σίδελερ, εἶπεν ὁ πρόεδρος μετὰ τόνου πλήξαντος τὸ οὖς τοῦ δολοφόνου ὡς κωδωνοκρουσία ἐπικήδειος, ὡδηγήθητε ἐνώπιόν μας διὰ νὰ ἀποκριθῆτε εἰς τὴν ἐπὶ φόνῳ κατηγορίαν, φόνῳ σκληρῷ καὶ προμεμελετημένῳ διαπραχθέντι κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ παλαιοῦ κυρίου σας σὶρ Οὐίλλιαμ Μομβράϋ. Καθῆκόν μου δὲ εἶναι νὰ σᾶς εἰδοποιήσω ὅτι πᾶν ὅ,τι εἴπητε θὰ συλλεχθῇ καὶ θὰ γραφῇ ὑπὸ τοῦ γραμματέως, καὶ θὰ γίνῃ χρῆσις αὐτῶν ὑπὲρ ἢ καθ' ὑμῶν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δίκης.

— Τίποτε δὲν ἔχω νὰ εἴπω, ἀπεκρίθη ὁ δεσμώτης μετὰ στρυφνοῦ ὕφους, παρ' ὅτι εἶμαι ἀθῶος· ἡ δὲ κατ' ἐμοῦ κατηγορία ἐχαλκεύθη ὑφ' ἑνὸς παράφρονος καὶ τῶν ἐχθρῶν μου!

— Ποίους θεωρεῖτε ὡς ἐχθρούς σας; ἠρώτησεν ὁ στρατηγὸς Βουχιέ.

— Τὸν Ζόε Βέαν καὶ τὸν νέον αὐτόν! ἐφώνησεν ὁ κακοῦργος δείξας τὸν Ἐρρῖκον Ἄσθωνα, ὅστις ἀπεκρίθη εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην μόνον διὰ πικροῦ μειδιάματος.

— Καὶ ποῖον ὀνομάζετε παράφρονα; ἠρώτησεν ὁ Σὶρ Ζάσπερ.

— Τὸν ἱπποκόμον Μαρτῖνον, ἀπεκρίθη ὁ κονικλοτρόφος. Παιδιόθεν εἴμεθα ἐχθροὶ, διότι ἠγαπῶμεν τὴν αὐτὴν κόρην. Ἡ μετ' αὐτοῦ δὲ φιλονεικία μου ἦτο αἰτία τῆς ἀποπομπῆς μου ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τοῦ... τοῦ...

— Τοῦ θύματός σου, προσέθηκεν ὁ Ἐρρῖκος Ἄσθων κατὰ πρῶτον λαμβάνων τὸν λόγον. Δὲν εἶναι δὲ παράδοξον ἂν διστάζῃ ἡ γλῶσσα νὰ ἀπαγγείλῃ τὸ ὄνομά του· ἡ εἰκών του σὲ ἠκολούθει ἐπὶ τῆς προπροκυμαίας τοῦ Καλαί!... κατὰ δὲ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου θὰ σταθῇ πλησίον σου καὶ θὰ σὲ κατηγορήσῃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ ὑπερτάτου κριτοῦ!

Ὁ δεσμώτης ἔφριξε μὲ τρόπον ὁρατόν.

— Γνωρίζετε καλῶς τὸ φρούριον τοῦ Καῤῥόου; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ.

— Μάλιστα.

— Ἠξεύρετε ἂν ὑπάρχωσι κρύφιοι δίοδοι ἢ μυστικαὶ θύραι εἰς τὴν οἰκίαν;

— Ὄχι.

— Πῶς λοιπὸν, ἡ ἀσκοπήρα αὕτη τὴν ὁποίαν εἴκοσι μάρτυρες θὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ἀνήκει εἰς σὲ, εὑρέθη εἰς ὑπόγειον, εἰς τὴν ἄκραν μυστικοῦ διαδρόμου συγκοινωνοῦντος μετὰ τῆς βιβλιοθήκης, τῆς σκηνῆς τοῦ φόνου; ἐφώνησεν ὁ ἐφημέριος Ὄρμ.

Ὅλα τὰ βλέμματα ἦσαν προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ κονικλοτρόφου. Δὶς προσεπάθησε νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ φωνή του ἐξέπνευσεν ἐπὶ τῶν χειλέων αὐτοῦ.

— Δὲν δύνασθε νὰ ἀποκριθῆτε! Αἱ ἐπιστολαὶ, τὰς ὁποίας περιεῖχεν, ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἀπὸ πολλοῦ συνωμνύετε κατὰ τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ γενναιοδώρου ἀνδρὸς, ὅστις σᾶς ἔκαμνε νὰ

κερδίζετε τὸν ἄρτον, τὸν ὁποῖον ἐτρώγετε!

— Ἀγνοῶ πῶς ἡ ἀσκοπήρα εὑρέθη ἐκεῖ, ἀπεκρίθη ὁ κατηγορούμενος, ἀποπειρώμενος νὰ λάβῃ ὕφος σταθερότητος, ἣν διέψευδεν ἅπαν τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ, πιστεύω ὅμως σταθερῶς ὅτι οἱ ἐχθροὶ τὴν ἔθηκαν ἐκεῖ διὰ νὰ μὲ δυσφημήσωσι!

— Ποίους ὀνομάζετε ἐχθρούς σας;

— Τὸν Ζόε Βέαν καὶ τὸν Ἑβρῖκον Ἄσθωνα.

Μόλις ὁ κακοῦργος ἀπήγγειλε τὸ ὄνομα τοῦ Ζόε Βέαν, καὶ πάραυτα ὁ ἔντιμος χωρικὸς, πορφυρισθεὶς διὰ τὴν ἐκ τῆς κατηγορίας ταύτης ἀτιμίαν, ἐφώνησεν·

— Εἶναι ψεῦδος, καταχθόνιον ψεῦδος, τὸ ὁποῖον δὲν θὰ σοῦ χρησιμεύσῃ εἰς τίποτε, Βίλλ! Δὶς μόνον ἐπῆγα εἰς τὸ φρούριον, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν, μέχρι τῆς ἑσπέρας καθ' ἣν συνώδευσα ἐκεῖ τὸν ταλαίπωρον γέροντα Μαρτῖνον καὶ τὸν ἱεροφύλακα. Πάντοτε δὲ ἦσο ἄνθρωπος μοχθηρὸς καὶ ἐκδικητικός, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐφιλονείκησα οὔτε ἀνεμίχθην μετὰ σοῦ! διότι δὲν τολμῶνω τὴν χεῖρα νὰ κακοποιήσω ἕνα σκύλον, ἐκτὸς ἂν ἦναι ἄξιος τιμωρίας!... Ἂς ἐξετάσῃ δὲ ἡ ὑμετέρα ἐντιμότης τὸν Κεττεβορούγ· θὰ σᾶς εἴπῃ πῶς εὕρομεν τὸν σάκκον. Πιστεύω δὲ ὅτι ὁ δάκτυλος τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ εἶδεν ἐκεῖ μέσα. Ἡμεῖς δὲν εἴμεθα διὰ τίποτε!

Ἡ ζέσις καὶ ἡ εἰλικρίνεια, αἵτινες ἀπετέλουν τὴν δύναμιν τῶν λόγων τούτων κατέπεισαν τὸ ἀκροατήριον, ἂν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία τις ὡς πρὸς τοῦτο. Ὁ Ἑβρῖκος ὑπεμειδίασεν αὐτῷ, ὁ δὲ μετριόφρων φίλος αὐτοῦ ἐδέχθη τὸ μειδίαμα τοῦτο ὡς τεκμήριον τῆς τιμῆς καὶ εὐθύτητος αὐτοῦ.

Συνεφώνησαν τότε νὰ εἰσαγάγωσι τὸν μάρτυρα ἵνα κάμῃ τὴν κατάθεσιν αὐτοῦ. Ὅθεν τοῦ ἐφημερίου Ὄρμ ἠχήσαντος δὶς τὸ συμπεφωνημένον σύνθημα, ἠνεῴχθη ἡ θύρα τῆς βιβλιοθήκης, καὶ ἐπεφάνη ὁ Μαρτῖνος στηριζόμενος ὑπὸ τῶν δύο χειρουργῶν. Ἡ μορφὴ τοῦ γέροντος ἦτο ὠχροτάτη, διότι εἶχε τόσον ὑποφέρει! ἀλλ' ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ἦν διαυγὴς καὶ νοήμων, καὶ τὰ συντεταλμένα χείλη του ἐδείκνυον τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἀπόφασιν. Οὐδέποτε δὲ ἡ σπανίως βλέπομεν ἠλίθιον ἢ παράφρονα ἔχοντα τὰ χείλη συνεσφιγμένα.

— Εὐχαριστῶ, κύριε Ἑβρῖ, εὐχαριστῶ! ἐψέλλισεν, ὅταν ὁ ἥρως ἡμῶν ὡδήγησεν αὐτὸν εἰς τὸν σκίμποδα μετὰ μερίμνης σχεδὸν υἱϊκῆς. Ἔπειτα προσήλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ κονικλοτρόφου, ἀφ' οὗ δὲν ἀπεμάκρυνε πλέον τὸ βλέμμα μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἀνακρίσεως.

Οἱ δύο χειρουργοὶ ἀπεκρίθησαν εἰς ἐρώτησιν τοῦ συνταγματάρχου Βοῦτλερ, ὅτι ὁ ἀσθενὴς αὐτῶν ἐντελῶς ἀνακτήσας τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ, ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ κάμῃ κατάθεσιν.

Ὑπῆρχέ τι τρομερὸν εἰς τὸν εὐκρινῆ, σταθερὸν, καὶ σχεδὸν ὑπεράνθρωπον τόνον, μεθ' οὗ διηγήθη ὁ γέρων πάντα τὰ κατὰ τὴν νύκτα τοῦ φόνου συμβάντα.

Ἤρχισε δὲ ἐκ τῆς διηγήσεως τοῦ τρόμου, ὃν ἐδοκίμασεν ἡ Ἑλένη ἐν τῇ στοᾷ τῶν εἰκόνων, καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἣν τοὐντεῦθεν ἔλαβεν ἵνα ἐπαγρυπνῇ, ὅπερ ἔπραξε διατρέχων ἑκάστην νύκτα τὰ διάφορα μέρη τοῦ φρουρίου.

— Νομίζω, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ διακόπτων αὐτὸν, ὅτι τὸ φρούριον τοῦ Καρρόου, ὡς τὰ πλεῖστα τῶν ἀρχαίων κατοικητηρίων, περιέχει πολυαρίθμους διόδους καὶ θαλαμίσκους μυστικοὺς, τῶν ὁποίων ὀλίγοι γνωρίζουσι κάλλιον ὑμῶν τὴν ὕπαρξιν;

— Εἰ; μόνος ἄνθρωπος ἐγνώριζε τοῦτο καθὼς ἐγώ.

— Ποῖον εἶναι τὸ ὄνομά του;

— Βίλλ Σίδελερ. Ὁ πατήρ του, ἀρχαῖος ὑπηρέτης τῶν Μομβράϋ, ἔδειξεν εἰς αὐτὸν τὸ πλεῖστον τῶν μυστικῶν αὐτῶν... ἀλλ' ὄχι ὅλων, προσέθηκεν ὁ γέρων μετὰ ἀσθενοῦς μειδιάματος· ὄχι ὅλων, χάρις τῷ Θεῷ!

Ἀναμφιβόλως δὲ ὑπαινίττετο τὰς κρύπτας, ἐν αἷς εἶχε βοηθήσει τὸν κύριον αὐτοῦ νὰ καταθέσῃ τὴν διαθήκην αὐτοῦ μετὰ τῶν κειμηλίων τῆς οἰκογενείας καὶ τῶν τίτλων τῶν εὐρυχώρων κτημάτων αὐτοῦ.

— Ποῖον ὑποθέτετε ὡς τρομάξαντα τὴν μὶς Δεβὲρ εἰς τὴν στοὰν τῶν εἰκόνων; ἠρώτησεν ὁ σὶρ Ζάσπερ Πέππερ.

— Τὸν Βίλλ Σίδελερ!

— Καὶ ποῖα μέτρα ἐπομένως ἐλάβετε; προσέθηκεν ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ.

— Ἠγρύπνησα ὅλας τὰς νύκτας ὡς γηραιὸς φύλαξ κύων ἀγρυπνεῖ διὰ νὰ

προστατεύσῃ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τῷ δίδουσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν καὶ καταφύγιον! Πάντα ταῦτα ἠδυνάμην νὰ κάμω διὰ νὰ ἀποδείξω τὴν πίστιν μου, διότι εἶμαι γέρων, πολὺ γέρων!

— Καὶ τί συνέβη τὴν νύκτα τοῦ φόνου;

Δὶς ἀπεπειράθη ὁ γηραιὸς ὑπηρέτης νὰ ὁμιλήσῃ, ἀλλ' ἡ συγκίνησίς του ἦτο ἰσχυροτάτη, καὶ ἔφερε τὴν ἐρρυτιδωμένην χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸ μέτωπον. Ὁ Ἑβρῖκος ἔλαβεν αὐτὴν ἡσύχως εἰς τὴν ἰδικήν του καὶ τὴν ἔσφιγξεν εὐμενῶς. Ἡ ἐπαφὴ αὕτη τῆς συμπαθείας καὶ τῆς ἀγάπης ἔδωκεν αὐτῷ τὸ θάρρος νὰ ἐξακολουθήσῃ.

— Διηρχόμην τὴν στοὰν τῶν εἰκόνων, ἐπανέλαβε, διὰ τῆς ὁποίας διάδρομος, ὅστις εἶναι γνωστὸς μόνον εἰς τὸν Βίλλ Σίδελερ καὶ ἐμὲ, συγκοινωνεῖ, κάτωθεν τῆς μεγάλης κλίμακος, μετὰ τῆς βιβλιοθήκης. Εἰς τὰ δύο δωμάτια, ἡ εἴσοδος εἶναι κεκρυμμένη διὰ γεγλυμμένου φατνώματος τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται διὰ τῆς πιέσεως ἐλατηρίου.

— Κατὰ ποίαν ὥραν ἦσθε εἰς τὴν στοάν;

— Πρὸ ὀλίγου εἶχε σημάνει μεσονύκτιον.

— Ὅλη ἡ οἰκογένεια ἐκοιμᾶτο;

— Μάλιστα· ἐξαιρέσει τοῦ ἀγαθοῦ καὶ προσφιλοῦς μοι κυρίου.

— Εἰπέτε μας τί ἠκολούθησεν.

— Ἐνῷ διέβαινον τὴν στοὰν, ἤκουσα τὸν ἰδιαίτερον κρότον, τὸν ὁποῖον προξενεῖ τὸ ἐλατήριον ὅταν κλείεται αἴφνης. Ἐπλησίασα τὸ ὠτίον εἰς τὸ φάτνωμα, καὶ ἐνόμισα ὅτι ἤκουσα βῆμα ἀπομακρυνόμενον. Ἐπερίμεινα στιγμάς τινας, σκεπτόμενος ἐὰν ἔπρεπε νὰ τὸ ἀκολουθήσω ἢ νὰ εἰδοποιήσω τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ. Ἂν ἠκολούθουν τὴν τελευταίαν ταύτην ἰδέαν, ἴσως θὰ ἔζη ἀκόμη ὁ σὶρ Οὐίλλιαμ!

Ἅπαντες συνεμερίζοντο τὴν λύπην τοῦ δυστυχοῦς. Ὁ δεσμώτης δὲ μᾶλλον παντὸς ἄλλου, ἐλυπήθη μυστικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, διότι ὁ γέρων δὲν εἰδοποίησε τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ.

— Ἀνοίξας τὸ φάτνωμα, ἐπανέλαβεν ὁ Μαρτῖνος, διῆλθον προσεκτικῶς τὸν διάδρομον. Ὅταν ἔφθασα εἰς τὸν θολωτὸν θαλαμίσκον, μεταξὺ τῆς στοᾶς καὶ τῆς βιβλιοθήκης, ἤκουσα βαθὺν στεναγμόν. Ὦ! πῶς ἀντήχησεν εἰς τὴν καρδίαν μου! Ἔσπευσα πρὸς τὰ ἔμπρός· ἡ εἰς τὴν ἄκραν τοῦ διαδρόμου θύρα ἦτο κεκλεισμένη· τόσον δ' ἔτρεμεν ἡ χεὶρ μου, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ εὕρω τὸ ἐλατήριον· παρετήρησα διὰ μέσου τῆς σχισμάδος, καὶ εἶδον τὸν κύριόν μου, τὸν ἀγαθὸν καὶ ἐξαίτερον κύριόν μου, τὸν φίλον τοῦ πτωχοῦ, ἀγαπώμενον καὶ τιμώμενον παρὰ τῶν γνωριζόντων αὐτὸν, τὸν εἶδον καθήμενον εἰς τὸν σκίμποδά του. Ἄνθρωπος (ἐνταῦθα οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Μαρτῖνου ἐξήστραψαν, ὡς οἱ ὀφθαλμοὶ κατηγόρου ἀγγέλου, παρατηροῦντες τὸν δεσμώτην, ὅστις μεμαγευμένος ὑπὸ τοῦ βλέμματος αὐτοῦ, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποστρέψῃ τοὺς ἰδικούς του), ἄνθρωπος, τὴν μὲν ἀριστερὰν χεῖρα ἔχων ἐντὸς τῆς κόμης τοῦ θύματός του, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς κρατῶν τὴν καπνίζουσαν ἔτι ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ σὶρ Οὐίλλιαμ μάχαιραν... Ὦ Θεέ!... αἰσθάνομαι σκοτοδινίασιν!...

Καταβληθεὶς ἐκ τῆς συγκινήσεως αὐτοῦ ὁ πιστὸς θεράπων, ἀνετράπη ἐν τῷ σκίμποδι αὐτοῦ, ἐκβαλὼν βαθὺν στεναγμόν. Ἅπαντες ἐνόμισαν αὐτὸν ἀποθανόντα, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ Βίλ Σίδελερ ἔλαμψαν ἐξ αἰφνιδίας ἐλπίδος, διότι ὁ κατήγορος δὲν εἶχεν ἀκόμη ὀνομάσει αὐτόν.

Παρῆλθον λεπτά τινα πρὶν δώσῃ ὁ Μαρτῖνος σημεῖα αἰσθήσεως. Ἐν τούτοις ἡ ἀμμωνία καὶ ὀλίγαι σταγόνες παλαιοῦ οἴνου ἐνεψύχωσαν αὐτὸν ἐπὶ τέλους, καὶ εἷς τῶν χειρουργῶν εἰδοποίησε τοὺς δικαστὰς ὅτι ἠδύνατο ἡ ἐξέτασις νὰ ἐξακολουθήσῃ.

— Ὅταν κατὰ πρῶτον εἴδετε τὸν φονέα τοῦ σὶρ Οὐίλλιαμ, εἶπεν ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ, σᾶς ἔτρεψε τὰ νῶτα;

— Μάλιστα.

— Δὲν εἴδετε μετὰ ταῦτα τὴν μορφήν του;

— Τόσον εὐκρινῶς, ὅσον τώρα βλέπω τὴν ἰδικήν σας!

— Καὶ τὸν ἀνεγνωρίσατε;

— Τὸν εἶχον ἀναγνωρίσει πρὶν ἴδω τοὺς χαρακτῆράς του· διότι ἐπὶ ἔτη ἐφάγαμεν τὸν ἄρτον τοῦ αὐτοῦ κυρίου!

— Τὸ ὄνομά του;

Ἐπῆλθε στιγμὴ βαθείας σιωπῆς. Πάντες ἐγνώριζον προηγουμένως τὴν ἀπόκρισιν, ἤθελον ὅμως νὰ ἀκούσωσιν αὐτήν.

Μετὰ προσπαθείας, ἧς οὐδεὶς ἐνόμιζεν αὐτὸν ἱκανὸν, ἠγέρθη ὁ Μαρτῖνος ἄνευ

βοηθείας ἐκ τοῦ σκίμποδος, καὶ τείνας τὸν βραχίονα πρὸς τὸν δεσμώτην, ἀπήγγειλε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Βίλ Σίδελερ.

Οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου τοῦ δολοφόνου κατεβράχησαν ὑπὸ παγετώδους ἱδρῶτος καὶ ἡ λευκόφαιος τραχεῖα κόμη αὐτοῦ ἀνωρθοῦτο ἐκ τρόμου. Ὁ ἄθλιος ἔμεινε δευτερόλεπτά τινα χωρὶς νὰ δύναται νὰ ἀρθρώσῃ λέξιν. Αἱ λέξεις ἤρχοντο εἰς τὰ χείλη αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ φωνή του ἐχάνετο ἐν τῷ λάρυγγι αὐτοῦ, ὥστε χεῖρ ἔσφιγγεν αὐτὸν ὅπως τὸν ἀπάγξῃ. Ἅπαντα τὰ βλέμματα ἦσαν προσηλωμένα ἐπὶ τῶν ὀπλωδῶν καὶ ἀκινήτων ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· οὐδεὶς ὅμως ἔλυε τὴν σιωπήν. Πάντες ἐφαίνοντο παραλελυμένοι ὡς εἰς τὴν θέαν τῆς κεφαλῆς τῆς Μεδούσης.

— Εἶναι ψεῦμα! ἐβρυχήθη ὁ κονικλοτρόφος καταβάλλων ἀπειλητικὴν προσπάθειαν ὅπως διαφύγῃ τῆς καταπιεζούσης αὐτὸν γοητείας. Ἤμην μακρὰν τοῦ φρουρίου κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν.

— Βίλλ Σίδελερ, ἐπανέλαβεν ὁ Μαρτῖνος, ἔχων πάντοτε τὸν βραχίονα τεταμένον πρὸς αὐτόν.

— Εἶσθε ἐχθρός μου! ἀπεκρίθη ὁ κονικλοτρόφος μετὰ βραγχώδους φωνῆς· ἐξ αἰτίας σας ἔχασα τὴν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ σὶρ Οὐΐλλιαμ θέσιν μου! ἐξ αἰτίας σας μοῦ ἐδείκνυον ψυχρότητα καὶ ἀποστροφήν! ἐπὶ ἔτη μὲ ἐμισήσατε καὶ κατεδιώξατε! Ἴσως τὸν ἐδολοφονήσατε σεῖς διὰ νὰ ῥίψετε εἰς ἐμὲ τὸ ἔγκλημά σας.

Εἰς τὴν τερατώδη ταύτην κατηγορίαν μόνον διὰ περιφρονητικοῦ μειδιάματος ἀπεκρίθη ὁ γέρων Μαρτῖνος. Τρίτην φορὰν ἀπήγγειλε τὸ ὄνομα τοῦ Βίλλ Σίδελερ! Εἶτα ἐπανέπεσε βραδέως εἰς τὸν σκίμποδα αὐτοῦ.

Οὐδεὶς τῶν παρόντων ἀμφέβαλλε περὶ τῆς φιλαληθείας τοῦ γέροντος. Ὁ δὲ Θεὸς δὲν ἀπέδωκεν αὐτῷ τὸ λογικὸν διὰ νὰ εἴπῃ ψεύματα.

— Ἀληθάνεσθε ἀρκετὴν δύναμιν, ἠρώτησεν ὁ ἐφημέριος, διὰ νὰ διηγηθῆτε τί ἠκολούθησε μετὰ τὸν φόνον;

— Ἤνοιξα τὴν θύραν, ἐπανέλαβεν ὁ μάρτυς, δὲν ἠξεύρω πῶς· νομίζω ὅμως ὅτι τὴν συνέτριψα· τέλος τὴν ἤνοιξα. Ἂν καὶ ἦτο πολὺ ἀργὰ διὰ νὰ σώσω τὸν εὐγενῆ κύριόν μου, ἤλπιζα νὰ τὸν ἐκδικηθῶ! Συνεπλάκην! Ἠσθάνθην τὴν πνοὴν τοῦ δολοφόνου του ἐπὶ τοῦ προσώπου μου!... δὲν ἐνθυμοῦμαι πλέον τίποτε μετὰ ταῦτα. Ὑποθέτω ὅτι σφοδρὸν κτύπημα μὲ ἐζάλισε.

— Ἐνθυμεῖσθε πόσος χρόνος παρῆλθεν ἀφ' ὅτου συνέβησαν αὐτά;

— Ὄχι. Μοῦ εἶπον ὅτι παρῆλθον ἑβδομάδες. Ἐγὼ δὲ ἐπίστευον ὅτι μόλις παρῆλθον δύο ἢ τρεῖς ἡμέραι.

— Δὲν γνωρίζετε ἐπίσης ποῦ εἶσθε;

— Ἐνταῦθα, εἰς τὸ πρεσβυτέριον! ἀπεκρίθη ὁ Μαρτῖνος μὲ ἦθος ἐκπεπληγμένον. Ποῦ ἠδυνάμην νὰ διέλθω τὸν χρόνον αὐτόν!

Αἱ ἀποκρίσεις αὗται ἀπεδείκνυον προδήλως ὅτι ὁ μεταξὺ τοῦ φόνου τοῦ σὶρ Οὐΐλλιαμ καὶ τῆς ἀνακτήσεως τοῦ λογικοῦ τοῦ γέροντος παρελθὼν χρόνος οὐδεμίαν ἐνεποίησε τῷ τελευταίῳ τούτῳ ἐντύπωσιν. Δὲν εἶχε μεγαλειτέραν συνείδησιν τῆς παραφροσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς παρὰ τῷ ἱεροφύλακι διαμονῆς.

Μετὰ ταῦτα ἐξήτασαν τὴν μίστρες Ζάρμυ καὶ τοὺς κατὰ πρῶτον ἀνακαλύψαντας τὸ σῶμα τοῦ σὶρ Οὐΐλλιαμ καὶ τοῦ πιστοῦ θεράποντος αὐτοῦ ὑπηρέτας. Ὡμίλησαν δὲ περὶ τῆς καταστάσεως, εἰς ἣν εὗρον τοῦτον, καὶ περὶ τῆς ἐκπλήξεως αὐτῶν μὴ ἀνακαλυπτόντων οὐδὲν ἴχνος τῆς φυγῆς τοῦ δολοφόνου, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἔκαμεν αὐτοὺς νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι ὁ θάνατος τοῦ βαρώνου ἦτο ἀποτέλεσμα αὐτοκτονίας.

Μετὰ σύσκεψιν τῶν δικαστῶν γενομένην χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ τὸν κονικλοτρόφον ἂν εἶχέ τι νὰ εἴπῃ, οὗτος δὲ ἀπεκρίθη ἀρνητικῶς.

— Δεσμῶτα, ἐπανέλαβεν ὁ συνταγματάρχης, ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου τούτου εἶναι ὅτι θὰ πεμφθῆτε εἰς τὸν πύργον τοῦ Νορβίχ ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ φόνῳ κατὰ τοῦ προσώπου τοῦ παλαιοῦ κυρίου σας σὶρ Οὐΐλλιαμ Μομβράϋ!

— Δὲν θέλω νὰ ὑπάγω! ἐφώνησεν ὁ κακοῦργος μετὰ μανίας· δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα νὰ μὲ στείλετε ἐκεῖ! ὅλα ταῦτα εἶναι μαύρη μηχανορραφία διὰ νὰ μοῦ ἀφαιρέσετε τὴν ζωήν! Στείλατέ με εἰς Νευγάτην! πρό τινων μηνῶν ἐδραπέτευσα ἀπ' αὐτῆς.... Σᾶς λέγω ὅτι θέλω νὰ ἐπιστρέψω εἰς Νευγάτην!

Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ ὅτι ἡ παροῦσα κατηγορία ἦτο πολὺ σπουδαιοτέρα τῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Ἔλβορθυ γενομένης, καὶ ὅτι ἠδυνάτουν νὰ ἐνδώσωσιν εἰς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ.

— Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ δώσω ἐγγύησιν, τότε! ἐπανέλαβεν ὁ κονικλοτρόφος. Εὐκόλως δύναμαι νὰ εὕρω! διότι ἔχω φίλους, φίλους πλουσιωτάτους, οἱ ὁποῖοι θὰ κατορθώσουν νὰ δικαιωθῶ! Δύναμαι νὰ παράσχω ἐγγύησιν χιλίων λιρῶν!

Ὁ σὶρ Ζάσπερ ἔμελλε νὰ ἐξηγήσῃ τῷ δεσμώτῃ ὅτι ὁ φόνος οὐδεμίαν ἐγγύησιν ἐπεδέχετο, ὅτε ὁ ἐφημέριος Ὅρμ, εἰς ὃν πρὸ ὀλίγου εἶχεν εἴπει ὁ Ἐρρίκος Ἄσθων λέξεις τινὰς εἰς τὸ οὖς, διέκοψεν αὐτὸν ἐρωτήσας τὸ ὄνομα τοῦ προσώπου, ὅπερ προέτεινεν ὁ κατηγορούμενος ὡς ἐγγυητήν.

— Εἶναι πλούσιός τις, ἀπεκρίθη μετὰ προθυμίας ὁ κακοῦργος, ὅστις προσεκολλᾶτο τῇ ἐλπίδι ταύτῃ ὡς ὁ πνιγόμενος εἰς κάρφος ἀχύρου· ἀρκετὰ πλούσιος διὰ νὰ σᾶς ἀγοράσῃ ὅλους ὅσοι καὶ ἂν ἦσθε!

Ὅλαι αἱ μορφαὶ ἐξέφρασαν ἔκπληξιν, ἐξαιρέσει τοῦ ἥρωός μας καὶ τοῦ ἐφημερίου.

— Τὸ ὄνομά του; ἠρώτησεν ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ μετὰ πρᾳότητος.

— Ὁ πλούσιος Ἰνδὸς Μίραν-Ἄφαξ!

Στεναγμὸς βαθείας καὶ ἐπωδύνου εὐχαριστήσεως διέφυγε τοῦ στήθους τοῦ Ἐρρίκου Ἄσθωνος, καθότι ἐπεβεβαιώθησαν αἱ ἀμφιβολίαι αὐτοῦ.

— Δὲν θὰ ἐγγυηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν! ἐψιθύρισεν ὁ Ζόε τῷ δεσμώτῃ· εἶναι καθὼς ὁ διάβολος ὅστις κατ' ἀρχὰς ὠθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἔπειτα τὸν ἀφίνει εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ!

Τότε ἐδήλωσαν τῷ Σίδελερ ὅτι ἡ ὑπόθεσις εἶναι ἀνεπίδεκτος πάσης ἐγγυήσεως, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ᾖ αὕτη.

— Καὶ ἀπεφασίσατε νὰ μὲ στείλετε εἰς τὸν πύργον τοῦ Νορβίχ.

— Ἀναμφιβόλως.

— Λοιπόν! δὲν θέλω νὰ ὑπάγω μόνος! ἐφώνησεν ὁ δολοφόνος μετ' εὐτολμίας. Ἂν μὲ κρεμάσωσι, θὰ κρεμασθῶ μὲ συντροφίαν. Εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ὑπάρχει τις μεγαλείτερος κακοῦργος ἐμοῦ!

— Τὸ ὄνομά του;

— Μίραν-Ἄφαξ. Ἤμην πτωχὸς καὶ μὲ εἵλκυσε διὰ τοῦ ἐπαράτου χρυσίου του· μὲ προσεκάλεσεν εἰς τοῦ σὶρ Ζάσπερ καὶ μὲ ὡμίλησε περὶ τοῦ σὶρ Οὐΐλλιαμ.

— Ὁμολογεῖτε λοιπὸν ὅτι τὸν ἐδολοφονήσατε τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ τοῦ Μίραν; ἠρώτησεν ὁ Βοῦτλερ.

— Ὄχι... ὄχι! ἀπεκρίθη ὁ ἄθλιος, διότι δὲν εἶχεν ἐγκαταλείπει αὐτὸν ὅλη ἡ πανουργία του· δὲν εἶπον αὐτό· ἀλλ' εἶπον ὅτι ὁ Ἰνδὸς αὐτὸς μὲ ἐξίασε νὰ τὸ κάμω. Ἠρνήθην, φυσικὰ ἠρνήθην· ὥστε πιθανὸν νὰ ἀπευθύνθη εἴς τινα ἄλλον... ἴσως εἰς τὸν κατεργάρην αὐτὸν γέροντα, προσέθηκε δεικνύων τὸν Μαρτῖνον.

Μειδίαμα δυσπιστίας παντὸς τοῦ ἀκροατηρίου διεδέχθη τὴν παράλογον ταύτην ὑπόθεσιν.

Ὅταν κατ' ἀρχὰς ἤκουσαν ὁ στρατηγὸς Βουχιὲ καὶ ὁ σὶρ Ζάσπερ Πέππερ τὸ ὄνομα τοῦ Μίραν, μόνον βλέμμα ἀπορίας ἀντήλλαξαν. Ὅταν ὅμως ἤρξατο ὁ κονικλοτρόφος διηγούμενος τίνι τρόπῳ ὑπεχρέωσεν αὐτὸν ὁ Ἰνδὸς νὰ διαπράξῃ τὸ ἔγκλημα, ἐφ' ᾧ κατηγορεῖτο, ἐνόμισαν καθῆκόν των νὰ ὑπερασπίσωσιν αὐτόν· καθότι ὁ μὲν στρατηγὸς Βουχιὲ εἶχεν εἰσαγάγει αὐτὸν εἰς τὸν κόσμον, ὁ δὲ διευθυντὴς ὑπεδέχθη αὐτὸν ὡς ξένον του. Ἀμφότεροι δὲ ἠσθάνοντο δυσαρέστως διακινδυνεύουσαν τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν.

— Ἡ κατηγορία αὕτη, κύριοι, εἶναι τόσον γελοία, εἶπεν ὁ πρῶτος, καὶ τόσον ἐναργὲς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κακοβουλίας, ὥστε θὰ παρητούμην νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς αὐτήν, ἂν ὁ Μίραν-Ἄφαξ δὲν ἦτο φίλος, δηλαδὴ ἂν δὲν συνιστᾶτο εἰς ἐμὲ παρὰ φίλων, εἰς τοὺς ὁποίους ἔχω ἀπεριόριστον ἐμπιστοσύνην. Εἰς τὰς Ἰνδίας, ἔχει βαθμὸν πρίγγηπος.

Ἐπῆλθε σιγή τις. Οὐδεὶς δὲ συνεμερίζετο τὴν πεποίθησιν τοῦ στρατηγοῦ.

— Ἡ περιουσία του εἶναι κολοσσιαία, προσέθηκεν ὁ διευθυντής.

— Μάλιστα, μάλιστα! διέκοψεν ὁ Βίλλ Σίδελερ μετὰ μυκτηρισμοῦ. Εἶναι πλούσιος!

— Ἄνθρωπος τόσον σεβαστός! εἶπεν ὁ στρατηγός.

— Τόσον πλούσιος! προσέθηκεν ὁ σὶρ Ζάσπερ.

— Ποία αἰτία;...

— Ποία αἰτία; διέκοψεν ὁ Ζόε Βέαν, ἀδυνατῶν ν' ἀναχαιτίσῃ ἐπὶ πλέον τὴν ἀγανάκτησιν αὐτοῦ. Θὰ σᾶς τὴν γνωστοποιήσω, κύριοι, τὴν αἰτίαν αὐτήν! Ἀγα-

πᾷ τὴν μὶς Ἔλλεν, ἥτις δὲν τὸν ἀγαπᾷ. Αὐτὸς καὶ ὁ συνταγματάρχης Μομβράϋ τὴν ἀπήγαγον εἰς Κρόμβελ-Χάους καὶ τὴν ἐκράτησαν ἐκεῖ φυλακισμένην. Πιστεύω ὅτι ὁ φόνος δὲν θὰ τὸν ἐμπόδιζε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπόν του.

Ὁ στρατηγὸς καὶ ὁ σὶρ Ζάσπερ Πέππερ ἐπανεκάθησαν μὲ τρόπον δυσαρεσκείας. Οἱ ὀλίγοι δ' οὗτοι λόγοι τοῦ ἐντίμου χωρικοῦ εἶχον ρίψει νέον φῶς περὶ τῶν αἰτιῶν τοῦ νεαροῦ Ἰνδοῦ.

— Ἰδοὺ τί εἶναι διαβολικῶς δυσάρεστον! ἐψιθύρισεν ὁ στρατηγὸς πρὸς φίλῳ αὐτοῦ, ὅστις ἀπεκρίθη μόνον δι' ἀρκούντως ἐκφραστικῆς ἀνυψώσεως τῶν ὤμων.

Αἱ καταθέσεις τοῦ Μαρτίνου καὶ τῶν ὑπηρετῶν ἀνεγνώσθησαν ἐκ νέου καὶ ὑπεγράφησαν παρ' αὐτῶν ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ κατηγορουμένου, ὄντινα πάραυτα ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ διέταξε νὰ ἀποστείλωσιν εἰς τὸν πύργον τοῦ Νορβίχ. Δύο δὲ ἀστυνομικοὶ ὑπάλληλοι γνωστότατοι, ὁ Μαίης καὶ ὁ Κάμπ, οἵτινες ἵσταντο ἔξω περιμένοντες, ἐπεφάνησαν καὶ ἔθηκαν τὴν χειροπέδην εἰς τὸν Σίδελερ πρὶν δυνηθῇ νὰ διανοηθῇ περὶ ἐλαχίστης ἀντιστάσεως.

— Ἐμπρός! εἶπεν ὁ Κάμπ θέσας τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ περιλαιμίου τοῦ δεσμώτου, ἡ ἅμαξα εἶναι εἰς τὴν θύραν!

— Δὲν θέλω νὰ ἀναχωρήσω! ἐτραύλισεν ὁ ἄθλιος· τίποτε δὲν ὡμολόγησα, τίποτε δὲν ἔκαμα. Εἶμαι ἀθῶος, σᾶς λέγω ὅτι εἶμαι ἀθῶος!

— Τὸ γνωρίζομεν καλῶς! ἀπεκρίθησαν ψυχρῶς οἱ κλητῆρες, οἵτινες, ἄνευ πλειόνων φιλοφρονήσεων, ἔσυραν αὐτὸν ἔξω.

Ἅμα ὁ Μαρτῖνος ὡδηγήθη πάλιν εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ, ὁ συνταγματάρχης Βοῦτλερ προέτεινεν εἰς τοὺς συναδέλφους του νὰ ἐκδώσωσι δεύτερον ἔνταλμα συλλήψεως κατὰ τοῦ Μίραν-Ἄφαξ. Ὁ στρατηγὸς Βουχιὲ καὶ ὁ σὶρ Ζάσπερ ζωηρῶς ἀντέστησαν, αἱ δὲ γνῶμαι ἀμφεταλαντεύοντο, ὅταν ἐζήτησεν ὁ Ἐρρῖκος νὰ τὸν ἀκούσωσι.

Διηγήθη δὲ ὅσον οἷόν τε συντομώτερον τὰ ἐν Ἰταλίᾳ συμβάντα αὐτοῦ, πυγτέμνων πᾶν τὸ μετὰ τῆς λαίδης Μομβράϋ τῆς ἀτυχοῦς συζύγου τοῦ σὶρ Ὀυΐλλιαμ συσχετιζόμενον. Μετὰ φρίκης ἤκουσαν τὴν διήγησιν τοῦ θανάτου τοῦ Βάλτερ, ὅταν ὅμως παρουσίασε τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ πράκτορος τοῦ ἀντεραστοῦ αὐτοῦ, ἡ φρίκη μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν, καὶ οὐδεὶς πλέον ἀντέστη εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐντάλματος συλλήψεως κατὰ τοῦ Μίραν-Ἄφαξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Μετὰ τὴν τῶν δικαστῶν ἀναχώρησιν, κατέβη εἰς τὸν κῆπον ὁ Ἐρρῖκος Ἄσθων ἵνα ἀνάγγειλῃ τῷ ἐφημερίῳ Ὅρμ ὅτι ἔμελλε νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ συνταγματάρχου Μομβράϋ λόγον περὶ τῆς Ἑλένης. Ὁ ἀξιότιμος ἐφημέριος, ὅστις δὲν ἦτο διατεθειμένος ἵνα τόσον ταχέως ἀποχωρισθῇ τοῦ θετοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, παρεκάλεσεν αὐτὸν ἐπιμόνως νὰ μείνῃ διαβεβαιῶν ὅτι ὁ Κ. Ἐλβορθὺ ἦτο εἰς καλλιτέραν κατάστασιν ὅπως ἀπελευθερώσῃ μὲν τὴν πεφιλημένην αὐτοῦ, παραδώσῃ δὲ τὸν Μίραν εἰς τὰς χεῖρας τῆς δικαιοσύνης.

— Πάτερ μου! φίλε μου! ἐφώνησεν ὁ Ἐρρῖκος, μὴ μὲ κακίζετε διότι ἡ ἀπόφασίς μου ἐλήφθη. Ὑπάρχει ἔχιδνα κατατρώγουσα τὴν καρδίαν μου, ὄνειρον μὴ ἐπιτρέπον μοι τὰ τοῦ ὕπνου! Ἡ Ἑλένη εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Μίραν-Ἄφαξ! Ὦ! πρέπει νὰ τὴν ζητήσω. Ἴσως ἀποτύχω, ἂν ὅμως μένω ἐνταῦθα ἀργός, αἰσθάνομαι ὅτι θὰ παραφρονήσω! ἡ καρδία μου θὰ συντριβῇ!

— Ζητήσατέ την λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ γέρων καὶ ὁ Θεὸς εἴη ὁδηγὸς τῶν βημάτων σας!

— Τὰ ὡδήγησεν! ἐφώνησε φωνὴ σοβαρὰ καὶ ἀτάραχος ἐγγύτατα αὐτῶν.

Στραφέντες δὲ εἶδον μετ' ἐκπλήξεως τὸν χὰν καὶ τὸν ἀγρονόμον Ἄσθωνα.

— Τί θέλετε νὰ εἰπῆτε; ἠρώτησεν ὁ ἐραστὴς τῆς Ἑλένης.

— Ὅτι πρέπει νὰ μείνετε εἰς τὸ Καρρόου.

— Εἰς τὸ Καρρόου;

— Ἂν θέλετε νὰ εὕρετε ἐκείνην τὴν ὁποίαν ζητεῖτε.

— Ἐξηγηθῆτε, μυστηριώδη ἄνθρωπε! ἐφώνησεν ὁ ἥρως ἡμῶν. Μέχρι τοῦδε μόνον διὰ φράσεων ἀσαφῶν ὡμιλήσατε, καὶ ἐν τούτοις σᾶς νομίζω ἐμψυχωμένον ὑπὸ εὐμενῶν προθέσεων.

— Εἰς πρὸς ὑμᾶς τοὐλάχιστον, ἀπεκρίθη ὁ ἀρνησιθρησκος μετὰ στεναγμοῦ. Τὸ ἀπέδειξα διὰ πολλῶν φοβερῶν ἀγώνων. Ἀλλ' ἂς μὴ γίνεται πλέον λόγος περὶ αὐτῶν. Ζητεῖτε τὴν ἀνεψιὰν τοῦ σὶρ Ὀυΐλλιαμ Μομβράϋ.

— Μάλιστα.

— Καὶ ἐδίδετε πολὺ νὰ μάθετε τὴν διαμονήν της;

— Ἔδιδον τὴν ζωήν μου! εἶπεν ὁ νέος μετὰ προθυμίας.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη τόσον μεγάλης θυσίας· μετριάσατε μόνον τὴν ἀνυπομονησίαν σας ἐπί τινας ὥρας... Μὲ παρατηρεῖτε ὡς εἰ διανοεῖσθε ὅτι θέλω νὰ σᾶς ἀπατήσω!

— Δύνασαι νὰ πιστεύσῃς εἰς τοὺς λόγους του, Ἐρρῖκε, εἶπεν ὁ ἀγρονόμος λαμβάνων τὴν χεῖρα τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ· δὲν θὰ σὲ ἀπατήσῃ!

— Τὸν γνωρίζετε λοιπόν;

— Μάλιστα.

Ὁ Ἐρρῖκος ἠσθάνετο ἐν αὐτῷ ἐξεγειρομένην τὴν ὑποψίαν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος ἦτο ὁ μυστηριώδης ξένος ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· δὲν ἐδοκίμαζεν ὅμως οὐδεμίαν τῶν διαπύρων ἐκείνων ἐπιθυμιῶν τῆς καρδίας, οὐδεμίαν τῶν ἰσχυρῶν μὲν ἀλλ' ἀνεξηγήτων ὠθήσεων, αἵτινες ἑλκύουσι πρὸς ἀλλήλους τὸν πατέρα καὶ τὸ τέκνον.

Παρετήρησεν ἀλληλοδιαδόχως τὸν ἀγρονόμον καὶ τὸν σύντροφον αὐτοῦ, οὐδεμία ὅμως ὁμοιότης ὑπῆρχε μεταξὺ αὐτῶν, οὔτε κατὰ τὴν φωνὴν, οὔτε κατὰ τὴν μορφὴν, ἥτις ἠδύνατο νὰ πείσῃ αὐτὸν ὅτι ἦσαν ἀδελφοί· ἡ παρατήρησις δ' αὕτη ἦν ἀνακούφισις δι' αὐτόν.

— Καὶ ὑμεῖς ἐπίσης, εἶπεν ὁ ἥρως μας εἰς τὸν θεῖον αὐτοῦ, δύνασθε νὰ μὲ βασανίζετε διὰ τῆς ἀβεβαιότητος ταύτης;

— Διὰ τὸ καλόν σας, Ἐρρῖ, καὶ μόνον ἐπί τινας ὥρας. Ὀλίγη ὑπομονή!

— Ἕως πότε;

— Ἕως οὗ τὸ σκότος καλύψῃ τὴν γῆν, ἀπεκρίθη ὁ ἀρνησίθρησκος. Συνδέομαι μετὰ περιστάσεων, αἵτινες εἶναι τόσον ἐπιτακτικαὶ ὅσον ἡ ἀνάγκη!

— Ἔστω, λοιπόν! ἀπεκρίθη ὁ ἐρωτόληπτος, ἐμψυχωθεὶς ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι μετ' ὀλίγον θὰ ἐπανίδῃ τὴν ἀξιολάτρευτον Ἑλένην αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς δὲ νὰ σᾶς συγχωρήσῃ ἂν μὲ ἀπατᾶτε!

— Δὲν θὰ σὲ ἀπατήσῃ! ἐπανέλαβεν ὁ ἀγρονόμος Ἄσθων. Στοχάζεσθε ὅτι θὰ ἐμπιστευθῶ τὴν εὐτυχίαν σας καὶ τὴν ἰδικήν μου, ἥτις ἐξαρτᾶται ἐξ αὐτῆς, εἴς τινα ἄλλον ἢ...

Ἐστάθη, διότι τὸ βλέμμα τοῦ χὰν ἐπέβαλεν αὐτῷ σιωπήν.

— Λοιπόν! ἠρώτησεν ὁ ἐφημέριος Ὅρμ.

— Εἴς τινα περὶ τοῦ ὁποίου δὲν εἶμαι βέβαιος; προσέθηκεν ὁ γέρων μετὰ σταθερότητος.

— Τώρα, εἶπεν ὁ ἐξωμότης, πρόκειται νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν βοήθειαν δέκα ἢ δώδεκα ἀνδρῶν εἰς τὸ θάρρος καὶ τὴν πίστιν τῶν ὁποίων νὰ δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν.

— Ἐπὶ τίνι σκοπῷ; ἠρώτησεν ἀπλήστως ὁ Ἐρρῖκος Ἄσθων.

— Μετ' ὀλίγον θὰ τὸ μάθῃς. Δὲν θέλω ἡμίσειαν ἐμπιστοσύνην. Δός με τὴν ἐντελῆ ἢ διόλου!

Τελευταῖον ἀπεφασίσθη νὰ πεμφθῇ ὁ Ζόε Βέαν εἰς τὴν ἔπαυλιν καὶ εἰς τὸ χωρίον ὅπως συναθροίσῃ τοὺς ἀνθρώπους τούτους, καὶ ὁδηγήσῃ αὐτοὺς τὴν ἑβδόμην ὥραν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ πρεσβυτέριον.

— Δώδεκα ἄνδρας! ἐφώνησεν ὁ Ζόε· ἑκατὸν ἂν ἦναι ἀνάγκη. Ἀρκεῖ νὰ εἴπω ὅτι ὁ Ἐρρῖκος Ἄσθων ζητεῖ τὰς ὑπηρεσίας των, οὔτε τρεῖς ἄνθρωποι δὲν θὰ θελήσωσι νὰ σᾶς ἀρνηθῶσι! Πρέπει νὰ τοὺς ὁδηγήσω κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸ πρεσβυτέριον;

— Κατ' εὐθεῖαν καὶ ἐν σιωπῇ, ἀπεκρίθη ὁ χάν.

Ὁ Ζόε ἀπήντησεν ὅτι θὰ συνέτριβε τὴν κεφαλὴν τοῦ πρώτου ἐξ αὐτῶν ὅστις θὰ ἔλεγε λέξιν· ὑπερήφανος δὲ διὰ τὴν ἐντολὴν αὐτοῦ, πάραυτα ἐκίνησε πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς.

Εὐχαρίστως δὲ θὰ συνώδευεν αὐτὸν ὁ ἥρως ἡμῶν· ἀλλ' ἐνέδωκεν εἰς τὰς παραστάσεις τοῦ θείου αὐτοῦ καὶ τοῦ ἐφημερίου Ὅρμ.

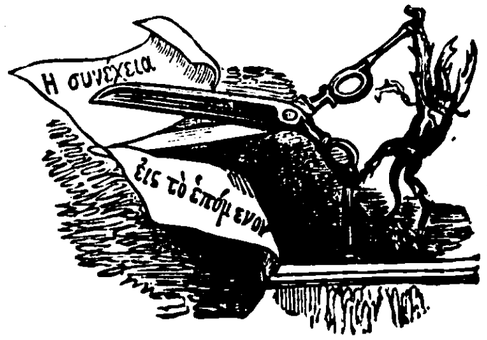

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—oo—

Δύο φίλοι, εἷς Ἄγγλος καὶ εἷς Γάλλος, μὴ ἰδόντες ἀλλήλους ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς πρώτης ἐκθέσεως ἐν Λονδίνῳ, συνηντήθησαν εἰς Παρισίους.

— Πῶς! σὺ εἰς Γαλλίαν, φίλτατε Οὐίλλιαμ; Πόσον εἶμαι εὐτυχὴς βλέπων σε! Καὶ πῶς εἶσαι;

— Ἀό! ὄχι τόσον καλά. Ἐνυμφεύθην ἀφότου σὲ εἶδα.

— Καλὴ εἴδησις.

— Ὄχι τόσον καλὴ, διότι ἐνυμφεύθην δύστροπον σύζυγον.

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι δυσάρεστον καὶ λυποῦμαι.

— Ὄχι τόσον δυσάρεστον, διότι εἶχε προῖκα δέκα χιλιάδας λίρας στερλίνας.

— Διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας φράγκα! εἶναι ὡραῖον, διότι παρηγορεῖ κάπως...

— Ὄχι τόσον, διότι ἐδαπάνησα τὴν ποσότητα ταύτην εἰς τὸ νὰ ἀγοράσω πολλὰ ποίμνια, καὶ ὅλα μου τὰ ζῶα ἐψόφησαν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγου ἐνέσκηψεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

— Ἰδοὺ εἴδησις πολὺ δυσάρεστος.

— Ὄχι τόσον δυσάρεστος, διότι ἡ πώλησις τῶν δερμάτων μοῦ ἔδωκε περισσότερα παρ' ὅσα ἐξώδευσα.

— Τότε λοιπὸν ἰδοὺ ὅπου ἀπεζημιώθητε.

— Ὄχι ὅλως διόλου· διότι μὲ τὰ χρήματα ἐκεῖνα ἠγόρασα εἰς τὴν Γαλλίαν μίαν οἰκίαν ἡ ὁποία ἐκάη πρὸ ὀλίγου.

— Ἡ! μέγα δυστύχημα!

— Ὄχι δὰ τόσον μέγα, διότι ἦτο μέσα ἡ σύζυγός μου καὶ ἐκάη μετὰ τῆς οἰκίας.

Τί τὸ χωρίζον τὴν θεωρίαν ἀπὸ τὴν πρᾶξιν.

Εἷς σοφὸς καθηγητὴς διαπερᾷ διὰ λέμβου ποταμόν τινα. Λέγει δὲ εἰς τὸν πορθμέα·

— Ἐννοεῖς τὴν φιλοσοφίαν, φίλε μου;

— Ὄχι. Ποτὲ δὲν ἤκουσα νὰ ὁμιλῶσι περὶ αὐτῆς.

— Τότε λοιπὸν τὸ τέταρτον τῆς ὑπάρξεώς σου εἶναι χαμένον. Ἠξεύρεις τοὐλάχιστον τὴν γεωλογίαν;

— Ὄχι.

— Τότε λοιπὸν εἶναι χαμένον τὸ ἥμισυ τῆς ὑπάρξεώς σου. Ἔχεις γνώσεις τινὰς περὶ ἀστρονομίας;

— Ὄχι.

— Τότε λοιπὸν ἐχάθησαν τὰ τρία τέταρτα τῆς ὑπάρξεώς σου.

Ἔμελλε δὲ νὰ ἐξακολουθήσῃ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὅταν ἡ λέμβος ἀνετράπη, πορθμεὺς δὲ καὶ σοφὸς ἔπεσαν εἰς τὰ κύματα.

Ὁ πορθμεὺς ἔκραξε·

— Ἠξεύρεις νὰ κολυμβᾷς;

— Ὄχι.

— Τότε λοιπὸν ὅλη ἡ ὕπαρξίς σου ἐχάθη.

Ὁ Σμὶθ ἀπαντᾷ τὸν Βρόουν.

— Φίλτατε Βρόουν, μὲ εἶπαν ὅτι θὰ νυμφευθῇς τὴν Μαρίαν. Εἶναι ἀληθές; Συλλογίσου ὅτι εἶναι τὸ μικρότερον κοράσιον τοῦ χωρίου.

— Ἐνόμιζα ὅτι ἐγνώριζες τὸ ῥητόν: «Ἐξ ὅλων τῶν κακῶν πρέπει νὰ ἐκλέγῃ τις τὸ μικρότερον.»

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Ποιητικὴ πλειάς. Σχενιέρος. — Ἄγγλος περιηγητής.—Λόγος ἐπικήδειος.—Ἀποσπάσματα, (ἐκ τῶν τοῦ Βύρωνος). — Ἡ Ἑλένη τῆς Μιλήτου. — Τὸ ἄνθος τῆς Ἀλόης. — Ποικίλα.

ΑΓΓΕΛΙΑΙ ΒΙΒΛΙΩΝ.

Παρισίων Δράματα ὑπὸ Πονσὼν Τερράϊλ, μετάφρασις Κ. Παρδαλάκη καὶ Α. Γ. Σκαλίδου, τόμοι τρεῖς. Τιμῶνται δραχ. 30.

Ἄγγελος Πιτοὺ ὑπὸ Α. Δουμᾶ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου. Τιμᾶται δραχ. 10.

Κόμησσα Σαρνὺ (συνέχεια τοῦ Ἀγγέλου Πιτοὺ), ὑπὸ Α. Δουμᾶ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου. Τὸ μυθιστόρημα τοῦτο ἀπαρτίσει τόμους τέσσαρας. Μέχρι τοῦδε ἐξεδόθησαν δύο τόμοι. Τιμὴ ἑκάστου τόμου δραχ. 7 1/2.

Αἱ Διάσημοι δίκαι. — Λουδοβίκος ΙΣΤ΄, ὑπὸ Φουκιὲ, μετάφρασις Α. Γ. Σκαλίδου, τύποις Περρῆ-Βαμπᾶ, τιμᾶται διὰ μὲν τὰς Ἀθήνας δραχ. 1,50, διὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας 1,75.

Περίπλους καὶ περιήγησις τῆς γῆς, ὑπὸ Ἰακώβου Ἀραγὼ, μετάφρασις Δ. Πανταζῆ, τύποις Περρῆ-Βαμπᾶ, τόμος Α΄, τιμᾶται δραχ. 8.

Οἱ τρεῖς σωματοφύλακες, ὑπὸ Α. Δουμᾶ, μετάφρασις Γ. Καμπούρογλου, ἔκδοσις νέα τῶν καταστημάτων Περρῆ Βαμπᾶ. Ἐκδίδονται κατὰ τομίδια ἕκαστον τῶν ὁποίων τιμᾶται δραχ. 1,50.

Γεώργιος Ζαλοκώστας, ὑπὸ Σ. Π. Λάμπρου Ἠπειρώτου, τύποις Μηλιάδου. Τιμᾶται δραχ. 2,50.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ.

ΟΙ προμηθεύοντες 5 συνδρομητὰς εἰς τὴν Ἐθνικὴν Βιβλιοθήκην προπληρώνοντας τὴν ἐτησίαν συνδρομὴν των λαμβάνουσιν ἐπὶ ἓν ἔτος αὐτὴν δωρεάν.

ΟΙ ἀλλάσσοντες διαμονὴν συνδρομηταὶ ὀφείλουσι νὰ εἰδοποιῶσιν *ἐγγράφως* τὴν διεύθυνσιν περὶ τούτου, ἵνα γνωρίζῃ ποῦ πρέπει νὰ στέλλῃ τὰ φυλλάδια· εἰ δὲ μὴ τὰ ἀπολεσθέντα ἀναπληροῦνται ἀντὶ λεπτῶν 50 ἕκαστον.

ΟΥΔΕΙΣ τῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις γίνεται συνδρομητὴς, ἂν δὲν πέμψῃ συγχρόνως τῇ αἰτήσει καὶ τὸ ποσὸν τῆς ἐτησίας συνδρομῆς.

ΠΑΣΑ ἐπιστολὴ μὴ ἀπηλλαγμένη ταχυδρομικῶν τελῶν εἶναι ἀπαράδεκτος.

ΑΙ ἐπιστολαὶ ἐπιγράφονται οὕτω:

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδ. συγγράμ. « *Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη.* »

Εἰς Ἀθήνας.

Αἱ περιέχουσαι χρήματα ἐπιστολαὶ πρέπει νὰ στέλλωνται ἐπὶ συστάσει.

Τὰ τρία προηγούμενα ἔτη τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης πωλοῦνται ἀντὶ δραχμῶν 6 ἕκαστον.